

Kustzonsutredning

Region Halland, planeringsunderlag

Kustzonsutredning

Region Halland, planeringsunderlag

Projektnamn	Kustzonsutredning Region Halland	Ramboll
Projekt nr	1320074484	Lokgatan 8
Mottagare	Ann Mårtensson, Processledare Regional fysisk planering	211 20 Malmö
Typ av dokument	PM	
Version	1.15	T +46 (0)10 615 60 00
Datum	2026-06-08	https://se.ramboll.com
Förberett av	Vidar Glette, Felicia Wilén	
Beskrivning	Underlag för regional fysisk planering med fokus på Hallands kustzon	
Omslagsbild	Utsikt över Hallandskusten och Kattegatt från Smörkullens topp i Falkenbergs kommun (foto: Alexander Hall).	

Innehållsförteckning

1.	Introduktion	3
1.1	Bakgrund och utgångspunkter	3
1.2	Syfte med kustzonsutredningen	4
1.3	Hur utredningen ska användas	4
1.4	Avgränsning och ansvar i det fortsatta arbetet	4
2.	Metod	5
2.1	Inledande workshop	5
2.2	Enkätverktyg	7
2.3	Intressentanalys	7
2.4	Dokumentstudie	7
2.5	Intervjuer med samhällsplanerare från kustkommuner	7
2.6	Framtagande av rapportstruktur	7
3.	Förutsättningar	9
3.1	Attraktivitet och hållbarhet	9
3.2	Regional fysisk plan för Halland 2050	9
3.3	Riksintressen i den fysiska planeringen	10
3.4	Riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel	11
3.5	Statlig havsplanering	14
4.	Kommunal planering vid kust och hav	16
4.1	Genomgång av kommunal planering	16
4.2	Gemensamma tendenser	28
4.3	Rambolls reflektioner	29
5.	Utvecklingstrender i Hallands kustzon	30
5.1	Miljö & klimat	31
5.2	Upplevelser och turism	39
5.3	Struktur	44
5.4	Havsanvändning	49
6.	Sammanfattning av utmaningar och möjligheter	54
7.	Rekommendationer för fortsatt arbete	55
7.1	Energi och elförsörjning	55
7.2	Havsplanering och kustzonsförvaltning	55
7.3	Bebyggelseutveckling och samhällsservice	56
7.4	Besöksnäring och turism	56
7.5	Friluftsliv och gröna samband	56
7.6	Klimatanpassning och resiliens	57
8.	Referenser	58
	Bilaga 1	60

Ordlista

Angränsande zon	<i>En buffertzona som sträcker sig 12 nautiska mil utanför territorialhavet (totalt 24 nautiska mil från baslinjen), där staten kan kontrollera brott mot vissa lagar.</i>
Baslinje	<i>Den referenslinje från vilken de olika marina zonerna mäts. Baslinjen dras vanligtvis längs kustens lägsta tidvattenlinje. Denna linje varierar utmed den svenska kusten, och bör ses som oregelbunden.</i>
Ekonomisk zon (EEZ/SEZ)	<i>Ett område som sträcker sig upp till 200 nautiska mil (370 km) från baslinjen, där en stat har rätt att utnyttja marina resurser, som fiske och olja, utanför territorialhavet. Svensk ekonomisk zon förkortas ibland SEZ.</i>
Havsmiljöförvaltning	<i>Planering och åtgärder för att skydda och förbättra havets miljö och dess ekosystem, inklusive biologisk mångfald och resurshantering.</i>
Havsplan	<i>En övergripande strategisk plan för användning av havsområden, inklusive samordning av olika intressen som fiske, sjöfart, energiutvinning och miljöskydd.</i>
Riksentressen enligt Miljöbalkens 3. kap	<i>Beskriver nationella intressen kopplat till exempelvis friluftsliv, naturvård, kulturmiljövård, transport, och energiproduktion, som ska beaktas och vägas mot varandra för en långsiktigt hållbar hushållning med mark och vatten.</i>
Riksentressen enligt Miljöbalkens 4. kap	<i>Uttekade områden med särskilt höga värden där lagstiftningen redan har slagit fast att områdenas värden ska prioriteras framför exploatering, eller där det definieras tydliga begränsningar för möjlig ny exploatering.</i>
Strandlinje	<i>Den linje där land möter vatten, vanligtvis den högsta punkten som vågorna når vid högvatten.</i>
Territorialhavet	<i>Ett havsområde som sträcker sig 12 nautiska mil (22 km) från baslinjen, där Sverige har full suveränitet över vatten, botten och luftrum.</i>
Vattenförvaltning	<i>Hantering och planering av insjöar, floder och kustvatten inom ett land för att uppnå en hållbar användning av vattenresurser.</i>

1. Introduktion

1.1 Bakgrund och utgångspunkter

Kustzonsutredningen har tagits fram som ett planeringsunderlag för Hallands regionala fysiska planering och utgör ett tematiskt underlag till Regional fysisk plan Halland 2050. Utredningen ska bidra till att synliggöra förutsättningar, intressen, utvecklingstrender samt gemensamma utmaningar och möjligheter i Hallands kustzon.

Uppdraget har utgått från Region Hallands regionplaneuppdrag enligt 7 kap. plan- och bygglagen (PBL), där den regionala nivån ska komplettera och stödja den kommunala planeringen genom att hantera frågor som är mellankommunala, regionala och av strategisk betydelse. Kustzonen är ett sådant område, där mark- och vattenanvändning, klimatrisker, natur- och rekreationsvärden samt näringslivets utveckling hänger samman över administrativa gränser.

Utöver regionplaneuppdraget enligt plan- och bygglagen har Region Halland även ett regionalt utvecklingsuppdrag, vilket innebär att regionen ska samordna och driva arbetet för hållbar regional utveckling i hela Halland. Det regionala utvecklingsuppdraget omfattar bland annat frågor om näringsliv, kollektivtrafik, kultur, attraktivitet, kompetensförsörjning, besöksnäring och hållbar omställning.

Regional fysisk planering är ett av regionens verktyg för att omsätta det regionala utvecklingsuppdraget i ett territoriellt, geografiskt och rumsligt perspektiv. Kustzonsutredningen utgör i detta sammanhang ett viktigt kunskapsunderlag som knyter samman fysisk planering med regionala utvecklingsfrågor, där kustens roll för attraktivitet, näringsliv och hållbara livsmiljöer är central.

Utredningen tar sin utgångspunkt i granskningsversionen av Regional fysisk plan Halland 2050 och kopplas särskilt till:

- **Målområde 2 - En flerkärnig region med attraktiva och hållbara livsmiljöer**, samt
- **Målområde 3 - En robust och resilient region**.

Den övergripande planeringsprincipen *Varsam och möjliggörande mark- och vattenanvändning* har varit vägledande för arbetet.

Regional fysisk planering enligt 7 kap. plan- och bygglagen (2010:900)

Region Halland ska enligt 7 kap. 2 § plan- och bygglagen ta fram en regional fysisk plan som:

- redovisar de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden som har betydelse för länet,
- ger vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas,
- samordnar kommunernas översiktsplanering i frågor som berör flera kommuner,
- redovisar hur hänsyn har tagits till relevanta nationella mål, planer och program, samt
- redovisar hur allmänna intressen enligt 2 kap. plan- och bygglagen och riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken har beaktats.

Den regionala fysiska planen är inte juridiskt bindande, men ska utgöra ett strategiskt underlag för samordning, dialog och gemensamt genomförande mellan region, kommuner och statliga myndigheter.

1.2 Syfte med kustzonsutredningen

Syftet med kustzonsutredningen är att fungera som ett gemensamt kunskaps- och diskussionsunderlag för det fortsatta arbetet med Hallands kustzon inom ramen för regional fysisk planering.

Besöksnäringen utgör en central del av Hallands regionala utveckling och är nära kopplad till kustens attraktivitet, tillgänglighet och upplevelsevärden. Samtidigt sammanfaller många av besöksnäringens mest attraktiva platser med känsliga natur- och kulturmiljöer samt områden med högt exploateringsstryck.

Kustzonsutredningen synliggör därför besöksnäringens betydelse i relation till andra anspråk i kustzonen och ska bidra till en gemensam förståelse för hur besöksnäringen kan utvecklas långsiktigt och hållbart, i samspel med boende, friluftsliv, naturvärden och näringsliv i stort. Utredningen ska:

- ge en samlad bild av anspråk, värden och utvecklingstrender i kustzonen
- synliggöra målkonflikter, risker och samverkansbehov
- bidra till en gemensam förståelse för vilka frågor som är regionala till sin karaktär
- skapa underlag för dialog mellan region, kommuner, länsstyrelse och andra aktörer

Utredningen är därmed tänkt att användas som ett start- och stödmaterial för fortsatta samtal, snarare än som ett färdigt besluts- eller ställningstagandedokument.

1.3 Hur utredningen ska användas

Utredningen ska användas som:

- ett diskussionsunderlag i dialog med kommunerna, bland annat inom översiktsplanerarnätverket
- ett stöd i genomförandet av Regional fysisk plan Halland 2050, särskilt i frågor som rör kust- och havsnära mark- och vattenanvändning
- en grund för att identifiera behov av fortsatt fördjupning, samverkan eller gemensamma ställningstaganden
- ett underlag för att förstå samband mellan land och hav, inklusive koppling till statlig havsplanering och riksintressen

1.4 Avgränsning och ansvar i det fortsatta arbetet

Kustzonsutredningen pekar ut ett antal gemensamma utmaningar och möjligheter för Hallands kustzon, men det fortsatta arbetet med att hantera dessa sker i flera steg och på olika nivåer. Vissa frågor behöver hanteras genom regional samordning och gemensamma processer, medan andra fortsatt ligger inom kommunernas planeringsansvar eller statliga aktörers mandat.

Utredningen utgör därmed ett levande underlag som ska användas och utvecklas vidare i takt med att Regional fysisk plan Halland 2050 genomförs och aktualitetsprövas.

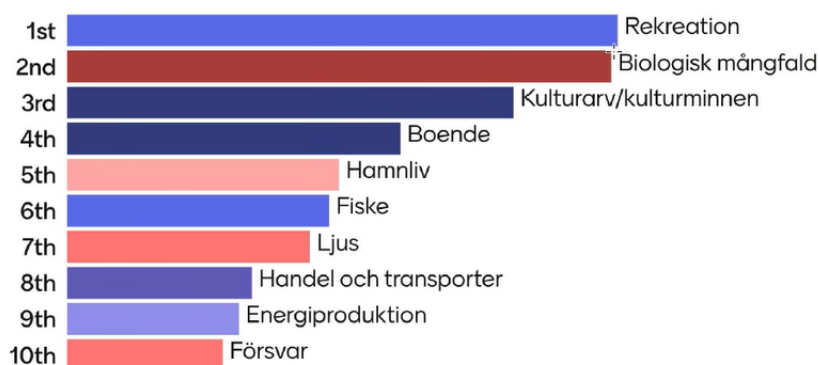
2. Metod

2.1 Inledande workshop

I ett tidigt skede av projektet hölls en workshop med syfte att förtydliga uppdragets inriktning och samla kunskap från regionens kustkommuner. Workshopen utgick från perspektiven attraktivitet samt varsam och möjliggörande mark- och vattenanvändning i Hallands kustzon. Frågor om hur kusten kan utvecklas som en attraktiv livs-, närings- och rekreationsmiljö, samtidigt som hänsyn tas till klimatförändringar och hållbar markanvändning diskuterades.

Bland deltagarna fanns representanter från Region Halland (regional planering och Visit Halland) samt kustkommunerna Kungsbacka, Varberg, Falkenberg, Halmstad, och Laholm, med kompetens från översiktsplanering, klimatstrategi respektive besöksnäring. De medverkande bidrog med insikter kring kustzonens värden, intressekonflikter och utmaningar.

Inledningsvis ombads deltagarna rangordna värden med koppling till kusten. Resultatet visar att de värden som uppfattas vara mest hotade värderades högst, samtidigt som ekonomiskt (och nationellt) starka värden värderades lägst, möjligen för att de inte anses behöva samma skydd.

Figur 1. Sammanställning av workshopdeltagarnas prioriterade värden i kustzonen.

Deltagarna delades in i grupper med en blandning av deltagare från angränsande kommuner och med olika kompetensområden. Den första delen av workshopen fokuserade på just *värden i kustzonen* och i gruppdiskussioner lyftes och diskuterades vilka värden som är särskilt viktiga i kustzonen samt utmaningar kopplat till dessa. Nedan ges en översiktlig redovisning av det som kom upp i gruppdiskussionerna:

- Biologisk mångfald påverkas övervägande negativt av exploatering och saknar ofta en "röst" i beslutsprocesser.
- Energiproduktion (kärnkraft, vindkraft) väntas lokaliseras till kusten – ger nya intressekonflikter och krockar med upplevelsevärden och turism.
- Militära anspråk väntas öka, konsekvenser för kommunerna är svåra att förutspå.
- Kustnära boende är attraktivt och lockar resursstarka medborgare, vilket belyser frågan om vem som har inflytande över hur kusten ska utvecklas. Resursstarka medborgare har generellt en större tendens att engagera sig i kommunala processer och exempelvis överklaga beslut. Samtidigt, i ett längre perspektiv, kan kustens attraktivitet som boendemiljö kraftigt minska till följd av hot om översvämningar, försäkringsfrågor etc.
- En utmaning som lyfts är hur man ska begränsa spridd bebyggelse på kusten. I en del områden är kusten redan så exploaterad att fokus har skiftat från boendefrågor till att tillgängliggöra kusten för besökare.

- Fler besökare och fritidshus som omvandlas till permanentboende sätter press på infrastruktur, tillgänglighet, avfall och vatten och avlopp. Samtidigt saknas ofta ett kommunalt ägandeskap i sådana områden.
- Det finns ett högt tryck på ställplatser och camping. Exempel där campingtomter säljs av och ersätts med stugor – kortsiktig vinst men långsiktig förlust för turism. Strandskyddet behövs men utmanar besöksnäringens utveckling, t.ex. strandnära restauranger.
- Rekreatiomsområden utsätts för slitage till följd av ett intensivt besöksstryck, särskilt från cykling och vandring. Det finns en risk att just de kvaliteter som attraherar besökare försämras. För att långsiktigt bevara värdena behövs en spridning av besöksnäringen till hela länet, till exempel till östra Halland som kan bidra till att avlasta kustzonen.
- Klimatförändringar specifika för kustområdet är bland annat erosion, översvämningar och havsnivåhöjning. En del kustnära områden ligger redan under havsnivån vilket kräver omfattande klimatanpassning. Redan i dag påverkas fastigheter av översvämningar. Hårdgjorda skydd krävs dels för att rädda vissa värden men kommer även påverka flera värden negativt. I vissa fall kanske planerad reträtt är en bättre lösning än klimatanpassning.

Den andra delen av workshopen inriktades mot samverkan och hur samverkan kan bidra till en önskvärd utveckling i kustzonen och begränsa oönskade utvecklingsmönster. Frågan om hur regionplanen och region Halland kan bidra diskuterades. I diskussionen lyftes följande:

- Det finns ett behov av riktad regional marknadsföring – att peka ut specifika områden för att styra besöksstryck och värna stillhet på andra platser kan vara effektivt för att avlasta trycket på kustzonen. På samma sätt kan säsongsförlängning verka avlastande. En svårighet med det är trycket på lokal nivå då det finns ekonomiska intressen att värna det lokala näringslivet för varje kommun.
- Besöksnäringens frågor behöver lyftas in mer i kollektivtrafiken – medvetenhet och strategi kring hur transporter förändras över året till besöksmål.
- Det skulle vara positivt att hitta gemensamma strategier för regionens kulturmiljö och landskapsbild – vad gör regionen attraktiv och hur värnar vi det – gemensam målbild.
- Det behövs satsningar på hållbar turism, till exempel samordning kring laddinfrastruktur för eldrivna husbilar. Det bör ställas krav inom hållbarhet på näringsidkare inom turism.
- Turism framhålls ofta som något negativt då det leder till slitage på platser men man vill lyfta de positiva effekterna av turism då det även gynnar fastboende.
- Klimatanpassning en viktig mellankommunal fråga då havet, åar och kustlinje inte kan ses isolerat till enskilda kommuner. Ex. kan åtgärder i en kommun skydda en annan. Behov av samverkan i hela regionen, kommuner saknar ofta resurser och behöver stöd. Kommunerna har märkt en förändring till följd av minskade anslag till länsstyrelsen vad gäller arbete kring klimatanpassning, grönstruktur och natur. Regionen tillsammans med kommunerna skulle kanske kunna väga upp för detta med gemensamma utredningar/underlag. Frågor som lyfts är till exempel hur det som sker i inlandet påverkar kusten vad gäller vattenkvalitet, biologisk mångfald, breddningar, höga flöden, utsläpp, etc.
- Det finns ett stort kunskapsunderskott gällande havet. Det finns ett behov av gemensamma strategier, underlag och erfarenhetsutbyte gällande exempelvis övergödning, utfiskning, algblomning och tång.
- Behov av gemensamma strategier och utpekande av sammanhängande grönbåstråk, till havs, längs med kusten och längs åar. Naturvärden längs hela kusten. Vilka är regionalt viktiga, som går över kommungränserna. Även rörande områden i havet, som ännu ej är utpekade som nationella intressen.
- Energiproduktion: Kunskapsunderlag för regionalt relevanta områden efterfrågas.
- Lärande och inspiration: Ex. Västkuststiftelsen i Västra Götaland ses som förebild. Nätverket för klimatanpassning på regional nivå lyfts som något positivt.

2.2 Enkätverktyg

Ett digitalt formulär togs fram med hjälp av verktyget Survey123 som är en del av ArcGIS Online-plattformen. En länk skickades till samhällsplanerare från Hallands kustkommuner som en förberedelse inför workshopen. Syftet var dels att väcka frågor och identifiera Halland-specifika exempel på utmaningar och intressekonflikter som input till workshop, och dels att testa om utpekandet av "värdekärnor" kan vara ett sätt att bidra till precisering av riksintressen enligt Miljöbalkens 4 kapitel i Hallands kustzon. Resultatet av kartläggningen redovisas inte i denna rapport då utpekade geografiska områden inte har förankrats brett inom respektive kommun, eller harmoniserats i omfång och detaljnivå mellan kommuner. Men materialet finns tillgängligt som kunskapsunderlag och utgångspunkt för möjlig fördjupning i fortsatt arbete med regional fysisk planering.

2.3 Intressentanalys

Tidigt i arbetet genomfördes en intressentanalys tillsammans med Region Halland för att identifiera aktörer som kan vara relevanta att involvera i det löpande arbetet med regional fysisk planering för Hallands kust- och havsområde, men också potentiella källor till kunskap och anspråk som är relevanta att ta med i dokumentstudie och att beskriva i rapporten. Intressentanalysen är också till nytta när rekommendationer för fortsatt arbete beskrivs.

2.4 Dokumentstudie

Den primära kunskapsinsamlingen har skett genom en dokumentstudie i två delar, som har genomförts parallellt. Det ena spåret fokuserar på kommunal planering i kustzonen och har legat till grund för rapportens kapitel 3. Genomlysningen av kommunala planer och underlag har fokuserat på översiktsplaner och fördjupning av översiktsplaner, inklusive Länsstyrelsens granskningsyttrande. I vissa fall finns också specifika underlag med koppling till kusten och havet. Kartläggningen fokuserar både på beskrivningar av mål och värden, och geografiskt utpekade utvecklingsintressen och hänsyn.

Den andra delen av dokumenstudien bygger på nationella styrande dokument och sektorspecifika strategier, exempelvis statliga havplaner, geodata och statistik från Statistiska Centralbyrån, riksintressebeskrivningar från olika myndigheter, med mera. En sammanställning av referenser finns i slutet av rapporten.

2.5 Intervjuer med samhällsplanerare från kustkommuner

Efter den inledande workshopen gjordes uppföljningsintervjuer med samhällsplanerare från de flesta kustkommunerna för en mer informell diskussion kring utmaningar och intressekonflikter men också framtida potential och möjligheter i kustzonen samt vilken roll den regionala fysiska planeringen kan spela och vilket stöd som behövs.

En liknande intervjurunda kan i kommande arbete också vara relevant att göra med representanter som jobbar med besöksnäring i respektive kommun.

2.6 Framtagande av rapportstruktur

Prioriterade frågor från workshopen kan delas in i två övergripande kategorier – de som rör havsanvändning och havsplanering, och de som berör mark- och vattenanvändningen i kustzonen (även om de två delarna hänger ihop med varandra). Diagrammet i Figur 2 togs fram strax efter workshopen för att exemplifiera detta, och ska inte ses som heltäckande utan som ett steg på vägen för att hitta en inriktning och struktur för arbetet.

Figur 2. Illustration av en möjlig struktur för analysen baserat på inspel från workshopen. Exempel på kopplingar mellan de två delarna är fiskets betydelse för kustzonens identitet, visuell påverkan på kusten från havsbaserad vindkraft, miljö kvalitetsnormer för vatten som påverkas av vattendrag på land och försvarsintressen.

Ramboll har tidigare tagit fram flera utredningar med fokus på fysisk planering och långsiktig hållbar mark- och vattenanvändning vid kust och hav, för kust- och havsområden i direkt anslutning till Halland – både för Skåne i söder och för Göteborgsregionen i norr (där Kungsbacka ingår). Det finns en nytta i att använda liknande struktur för beskrivning av värden och utmaningar i Hallands kustzon, för att bygga vidare på den kunskap som finns, samt för att göra jämförelser mellan regionerna och identifiera eventuella likheter och skillnader.

För Skåne utgjorde ett tidigare arbete mellan Region och Länsstyrelse en viktig utgångspunkt ("Skånes kustområden – Ett nationallandskap"). För Göteborgsregionen genomfördes också ett omfattande inledande arbete med framtagande av kunskapsunderlag för kustzonen inom ramen för en satsning på mellankommunal kustzonsplanering med medfinansiering från EU ("Fördjupad strukturbild för Göteborgsregionen, Orust och Uddevalla" med tillhörande kunskapsunderlag). Utredningen för Halland kan bygga vidare på denna kunskap, men också på genomförd workshop, genomlysning av kommunala översiktsplaner och befintliga underlag från region, länsstyrelse och olika myndigheter.

Både för Göteborgsregionen och Region Skåne delades beskrivningen av anspråk och intressen i kustzonen – nu och i framtiden – in i fyra kapitel: Struktur, Upplevelser, Havsanvändning och Miljö. De frågor som lyftes under workshopen ansågs rymmas under dessa fyra huvudrubriker. Baserat på workshopdiskussioner och frågor som pekades ut som viktiga föreslås en justering i ordningsföljden, där miljö (och klimat) samt upplevelser läggs först:

Figur 3. Föreslagen struktur för kapitel om regionala anspråk och intressen i kustzonen, med exempel på underrubriker.

Under varje huvudrubrik finns olika underrubriker. Dessa har anpassats under arbetets gång till frågor och utmaningar som identifierats och anses relevanta och aktuella för Hallands geografi.

3. Förutsättningar

3.1 Attraktivitet och hållbarhet

Halland har genom sitt läge mellan Göteborgsregionen och Öresundsregionen en stark position som både bostads- och besökslän. Kusten är central för länets identitet och attraktivitet – den erbjuder tillgång till havet, natur- och kulturmiljöer samt rekreativa värden som lockar både invånare och besökare. Det finns också ett särskilt utvecklingstryck i kustzonen, både när det gäller boende, turism och annat näringsliv.

Regionens och kommunernas strategier lyfter ofta fram attraktivitet som en förutsättning för tillväxt, men också som något som behöver förvaltas långsiktigt och hållbart. En attraktiv kust bygger på tillgänglighet, upplevelsevärden och fungerande service, men också på att natur- och kulturmiljöer bevaras och att resurserna används varsamt. I det arbetet blir balansen mellan utveckling och bevarande avgörande: hur nya etableringar, infrastruktur och turism kan bidra till regional utveckling utan att minska de kvaliteter som gör Hallands kust unik.

Flera styrdokument anger mål som kopplar till attraktivitet och hållbar utveckling. I Regional fysisk plan för Halland 2050 framhålls bland annat behovet av att stärka kustens roll som gemensam resurs, utveckla hållbar mobilitet till och längs kusten, och säkra tillgången till stränder och friluftsområden. Kommunernas översiktsplaner uttrycker liknande ambitioner – att kustzonen ska vara tillgänglig, klimatanpassad och ekologiskt hållbar samtidigt som den fortsätter bidra till boende- och besöksattraktivitet.

Med utvecklingen följer också infrastruktur som kan påverka kustzonens karaktär. Det finns också andra anspråk som sjöfart och hamnar, där energiomställning pågår och kan innebära behov av nya strukturer och faciliteter. Behov av hållbar energiproduktion innebär att flera områden utanför Hallands kust har planerats eller pekats ut som aktuella för vindkraftsutbyggnad till havs, en utbyggnad som också innebär anslutningskablar mot land och möjliga nya ledningar och nätstationer vid kusten. Ny kärnkraft är också en fråga som diskuteras, där kusten är en lokaliseringsfaktor och där Halland har befintlig verksamhet vid Ringhals i Varbergs kommun.

En central fråga framåt blir hur regionen och kommunerna tillsammans kan styra utvecklingen så att kusten fortsätter vara attraktiv – för både människor och miljö – även på lång sikt. Detta kan kräva gemensamma strategier och ställningstaganden.

3.2 Regional fysisk plan för Halland 2050

Region Halland har under en längre tid, tillsammans med de halländska kommunerna, arbetat med att ta fram planeringsförutsättningar som beskriver den halländska strukturen. Regional fysisk plan är en fördjupning och formalisering av planeringsförutsättningarna som ska vara en geografisk och fysisk dimension av de strategiska val och prioriteringar som preciseras i Regional utvecklingsstrategi (RUS) och i Tillväxtstrategi för Halland.¹

Den regionala fysiska planen för Halland 2050 lyfter kustzonen som ett av regionens mest värdefulla och samtidigt mest utsatta områden. Planen betonar vikten av klimatanpassning, attraktiv livsmiljö och hållbar utveckling, men ger i begränsad utsträckning konkreta geografiska vägledningar för hur dessa mål ska omsättas i kustnära sammanhang.

¹ [Regional fysisk planering i Halland | Region Halland](#)

Länsstyrelsens samrådsyttrande pekar på flera aspekter som är särskilt relevanta för kustzonen. Bland annat lyfts behovet av tydliga ställningstaganden kring hur klimatrelaterade risker som översvämning, erosion och skred ska hanteras geografiskt, särskilt i relation till befintlig och planerad kustnära bebyggelse. Detta innebär att viktiga vägval i praktiken riskerar att skjutas ned till kommunal nivå, utan ett gemensamt regionalt ramverk.

Vidare konstaterar Länsstyrelsen att regionplanen behöver visa hur den förhåller sig till havsplanen för Västerhavet, inklusive frågor om havsbaserad vindkraft, muddring, naturvärden och miljö kvalitetsnormer för vatten. Avsaknad av ett sammanhållet land–hav–perspektiv innebär att kumulativa effekter i kustzonen riskerar att förbises.²

Länsstyrelsen lyfter också risken med successiv och fragmenterad bebyggelseutveckling i kustnära orter, där sammantagna effekter på ekosystem, landskapsbild, tillgänglighet och naturvärden inte fångas på regional nivå. I tillägg efterfrågas en mer systematisk regional kartläggning av friluftsområden, sammanhängande grön-blå infrastruktur och våtmarker, samt en tydligare syn på naturvärden i kustområden.

Mellan samråd och granskning har regionplanen uppdaterats och flera aspekter kopplat till kustzonsplanering arbetats in i planen, bland annat med stöd i tidigare versioner av denna utredning. Vissa aspekter kommer dock också att kvarstå, och behöva hanteras i den framtida, löpande fysiska planeringen. Det finns också kunskap och kartläggningar som behöver tas fram i samverkan med de halländska kustkommunerna. Det gäller till exempel kartläggning av särskilt värdefulla kustområden för naturvård, friluftsliv och kulturmiljö.

När det gäller regionplanens koppling till havsplan för Västerhavet har en utmaning varit att förslag till nya havsplaner från 2025 innehåller stora ändringar utanför Hallandskusten jämfört med gällande havsplan som antogs 2022. I regionplanen är det svårt att ta ställning till ett förslag utan juridiskt bindande status, vilket gör att den behöver förhålla sig till gällande plan (där energiutvinning sker i ekonomisk zon, längre från kusten, och inte pekas ut som ett särskilt intresse inom Hallands territorialvatten utöver redan tillståndsgivna områden utanför Falkenberg).

I denna utredning studeras också det nya havsplaneförslaget, med beskrivning av hur Region Halland och Hallands kustkommuner skulle kunna förhålla sig till utpekade intressen. Detta görs i kapitel 5.4 Havsanvändning.

3.3 Riksintressen i den fysiska planeringen

Lagstiftningen om riksintressen, införd samtidigt som plan- och bygglagen (PBL) 1987, har en nära koppling till kommunal planering i Sverige. Ett av de grundläggande syftena med PBL var att decentralisera ansvaret för planering och miljö till kommunerna. Därmed avskaffades statens tidigare obligatoriska prövning av kommunala planer. För att fortsatt kunna bevaka frågor av nationell betydelse tillkom lagstiftningen om riksintressen, vilket gav staten möjlighet att definiera och skydda specifika områden med viktiga värden för natur, kultur, eller andra nationella intressen (jämför prop. 1985/86:1, s. 77 och 113).

Övergången från naturresurslagen (NRL, 1987) till miljöbalken (MB, 1998) innebar en tydligare samordning och förenkling av miljölagstiftningen, där regler för hushållning med mark- och vattenresurser samt skyddet av riksintressen fördes in i ett sammanhållet ramverk. Medan NRL

² Kumulativa effekter i kustzonen kan handla om fysisk påverkan, t.ex. kan etablering av fysiska skydd mot erosion eller havsnivåhöjning påverka strömmar eller sandflyttning och få påverkan på andra delar av kusten. Kumulativa effekter finns också på administrativ nivå – t.ex. kan ett tillstånd till vindkraft i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljö bli prejudicerande för framtida fall där liknande avvägningar görs.

främst lade grunden för en översiktlig hushållning med naturresurser, innebar miljöbalkens införande en modernisering och stärkt integrering av hållbarhetsprinciper i planeringsprocessen.

Riksintressesystemet är uppbyggt kring ett samspel mellan stat och kommun, där staten tydliggör sina anspråk och kommunerna förhåller sig till dem i översiktsplaneringen. Bestämmelser om riksintressen finns i miljöbalken 3 och 4 kapitlet (MB, 1998:808), medan ansvarsfördelningen mellan riksintressemyndigheterna, länsstyrelserna och Boverket specificeras i hushållningsförordningen (1998:896). Dessa bestämmelser syftar till en hållbar markanvändning och långsiktigt bevarande av natur- och kulturvärden.

Även regionplaneringen kan ha betydelse för riksintressena, då en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen (PBL, 2010:900) kan bidra till en samlad hantering av mark- och vattenanvändning över kommungränser. Genom regionplanen kan regionala och statliga intressen, inklusive riksintressen, vägas samman för att skapa en mer strategisk och långsiktig planering.

3.4 Riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel

När riksintressen pekas ut enligt miljöbalkens 3 kapitel blir det ett statligt anspråk, medan områden specificerade i 4 kapitlet eller i Natura 2000-registret har fastslagen riksintressestatus i lag. Områdesgränserna är inte exakta, utan kommuner och länsstyrelser förväntas arbeta tillsammans för att detaljdefiniera dem. Riksintressen i planeringen innebär därmed en balansgång mellan kommunernas behov och statens långsiktiga mål för områden med särskilda natur-, kultur-, eller samhällsvärden (Boverket, "Riksintressen i planeringen"). Nedan beskrivs två riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel med särskilt stor påverkan på kustzonsplaneringen.

3.4.1 Riksintresse enligt 4 kap. 4 § miljöbalken (Högexploaterad kust)

För riksintresse för högexploaterad kust (MB 4 kap. 4§) definieras avgränsningen som "Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp" – vilket innefattar hela kustlinjen från Lysekil i Bohuslän till östra Småland. Detta innebär alltså att hela Hallands kustzon är av riksintresse enligt MB 4 kap. 4 §. Det finns i lagtexten inga kriterier för hur riksintresset avgränsas inåt, mot land, och inte heller utåt, mot havet.

En av målsättningarna med riksintresset är att värna allmänhetens tillgång till kustens rekreationsområden även i områden med tät befolkning och högt exploateringsstryck. För att förhindra strandzoner från att privatiseras eller blockeras av fritidsbebyggelse föreskriver lagen att "fritidsbebyggelse får endast uppföras som kompletteringar till befintlig bebyggelse." Undantag kan göras om särskilda skäl föreligger, till exempel för enkla fritidshus eller anläggningar som stöder friluftslivet nära större tätorter.

Kompletteringar definieras som tillskott inom existerande bebyggelsegrupper, vilket innebär att det ianspråktagna området inte nämnvärt ökar i omfattning. I praktiken innebär detta ofta förtätningar inom redan etablerade bebyggelseområden.

Särskilda skäl kan innefatta utveckling av områden för turism eller friluftsliv, såsom vandrarhem eller stugbyar för uthyrning. Ett mål är att hålla nere kostnaderna genom enklare byggnadsformer och upplåtelseformer, för att säkerställa att fler samhällsgrupper kan få tillgång till områdena.

3.4.2 Riksintresse enligt 4 kap. 2 § miljöbalken (Rörligt friluftsliv)

Riksintresset för rörligt friluftsliv (MB 4 kap. 2 §) och riksintresset för högexploaterad kust omfattar i Halland i praktiken samma geografiska område – kustzonen. Trots att de har olika

utgångspunkter och formuleringar i lagstiftningen, syftar båda till att säkerställa att kusten även i framtiden är tillgänglig och attraktiv för allmänheten.

Riksintresset för högexploaterad kust betonar främst skydd mot privatisering och omfattande fritidsbebyggelse, för att bevara tillgången till kusten i en region med högt exploateringsstryck. Riksintresset för rörligt friluftsliv har fokus på naturupplevelser, rekreationsvärden och möjligheten för människor att på olika sätt nyttja kusten för aktiviteter och friluftsliv.

En tolkning är också att riksintresse högexploaterad kust vill skydda kustzonens värden för natur, kultur och friluftsliv i områden med särskilt högt exploateringsstryck (där även behov av kopplingar mellan kust och inland nämns, både för människor och för natur), medan riksintresse rörligt friluftsliv vill säkerställa attraktiviteten också för besökare/turister och har ett tydligare fokus på värdet i sammanhängande upplevelser (som vandring, cykel, båtliv, etc.).

3.4.3 Undantagsregeln enligt 4 kap. 1 § miljöbalken

Miljöbalkens 4 kap. 1 § innehåller en undantagsregel som anger att bestämmelserna i kapitlet inte ska utgöra hinder för utveckling av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet, under förutsättning att utvecklingen kan ske utan att områdenas samlade natur- och kulturvärden påtagligt skadas.

Miljöbalken har i stor grad vidarefört innehåll från den tidigare naturresurslagen både när det gäller beskrivning av vilka värden riksintressena ska skydda, och vilka undantag som får göras. En djupare förståelse kring skäl till utpekandet och hur undantagsregel ska tolkas kan därför hittas i förarbetet till naturresurslagen – proposition 1985/86:3.

- Med uttrycket "utveckling av befintliga tätorter" avses, enligt propositionstexten, "förändringar av bebyggelse och anläggningar som behövs med hänsyn till en normal befolkningsutveckling, förändringar i bostadsstandarden, behovet av trafikleder, grönområden, service, sysselsättning etc."
- Med "utveckling av lokalt näringsliv" menas: "tillväxt i befintliga näringsgrenar eller tillkomst av nya verksamheter i en omfattning som innebär att det finns tillräckliga sysselsättningstillfällen för befolkningen."
- "Vid de bedömningar som görs när bestämmelsen tillämpas bör man också ta i beaktande den befintliga näringslivsstrukturen, tätortsstorleken etc."

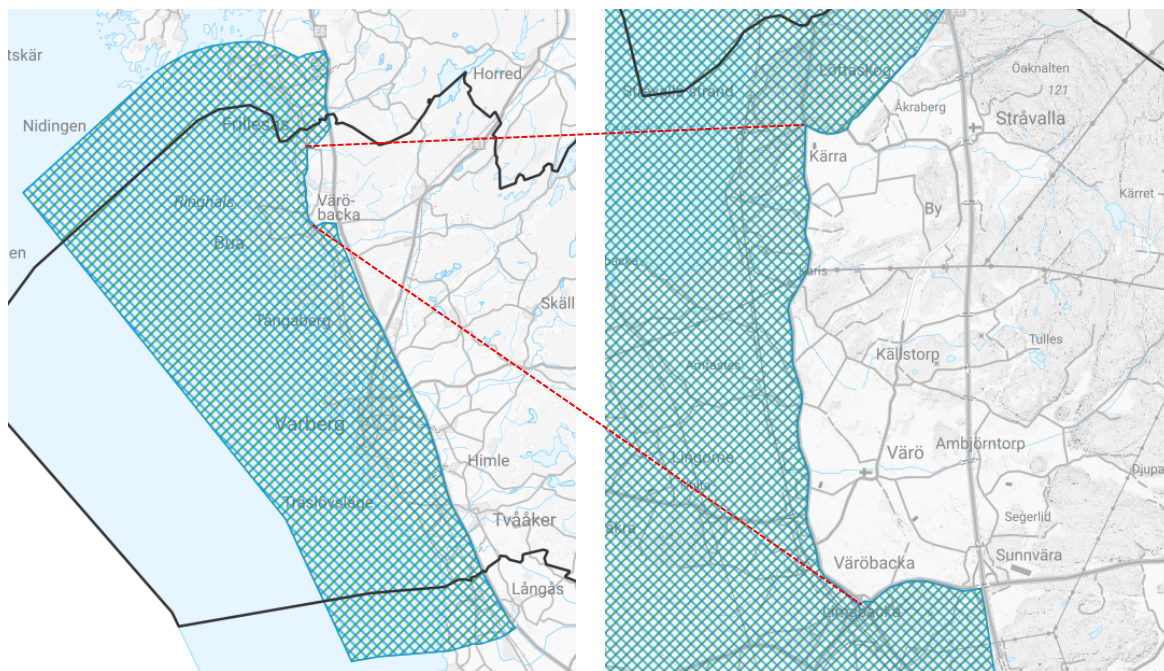
Det har dock inte definierats närmare hur begreppet "befintliga tätorter" ska tolkas, eller vad en "normal befolkningsutveckling" innebär, vilket har lett till otydligheter kring hur undantagsregeln ska tolkas och tillämpas. Det saknas tydliga kriterier för vad som kan anses vara "naturligt" i termer av omfattning, lokalisering och funktion. Detta innebär utmaningar vid tillämpningen av riksintressen enligt 4 kapitel miljöbalken.

3.4.4 Riksintressen i kommunal planering

Avgränsningen av riksintresset för rörligt friluftsliv och för högexploaterad kust är mer schematisk i kommunerna Kungsbacka, Varberg och Falkenberg, och mer detaljerad i Halmstad och Laholm. Bland annat undantas Halmstads tätort och hamn från riksintresseavgränsningen, medan exempelvis störstadelen av Malmö stad och hamn inkluderas. Göteborgs hamn är mer tillbakadragen från den yttre kustlinjen och omfattas inte heller av dessa riksintressen. Exempel på en avgränsning av riksintresset för högexploaterad kust som liknar den för Halmstad finns i Karlskrona och Kalmar.

En mindre justering av riksintresse för högexploaterad kust föreslås i Varberg kommuns FÖP för Norra Kusten. I Länsstyrelsens granskningsyttrande står:

"Avgränsningen av "Kustområdet i Halland" med särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap MB har i tidigare översiktsplan, ÖP 90, följt väg E6. Kommunen har föreslagit en ändring av gränsen i norr - från kommungränsen till Åskloster - så att den här istället följer gamla E6:an. Som skäl anges bl.a. att de bergs- och skogshöjder mellan dessa båda vägar inte har någon direkt kustanknytning. Länsstyrelsen samtycker till denna avgränsning [...]".

Figur 4. Illustration av den justerade riksintresseavgränsningen i Varbergs kommun, med bakgrund i FÖP för Norra Kusten från tidigt 2000-tal. (Källa: Förslag till ny ÖP, samrådsversion 2025)

Den nya riksintresseavgränsningen syns i Varbergs efterföljande översiktsplanering, men har inte lett till en justering i nationella geodata för riksintresset. Anspråket av justerad riksintresseavgränsning är återkallat och återställt i granskningsversionen av kommunens nya översiktsplan (Varbergs kommun, 2025).

3.4.5 Översyn av områden av riksintresse

En offentlig utredning har sett över bestämmelserna som främst rör miljöbalken 3 kapitel och dess tillämpning. Utredningens betänkande "Planering och beslut för hållbar utveckling - Miljöbalkens hushållningsbestämmelser", SOU 2015:99, lämnades till regeringen i december 2015. Tidigare, i augusti 2014, lämnades delbetänkandet "Bostadsförsörjning och riksintressen", SOU 2014:59. Utredningen föreslår att även miljöbalken 4 kapitel 1–4§§ bör ses över när det gäller utformning och innehåll.

Regeringen gav år 2020 fem myndigheter (Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket) i uppdrag att tillsammans med Boverket som samordnande myndighet göra en översyn av sina respektive anspråk på områden av riksintresse. Syftet med översynen var en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning.

Uppdraget slutredovisades från Boverkets sida år 2021.³ Arbetet med översyn av riksintresseområden inom vissa myndigheter pågår dock fortfarande, bland annat för kulturmiljövård.

I en pilotstudie för två län studerade Naturvårdsverket "möjligheten av att avstå utpekanden enligt 3 kap. 6 § MB för sådana områden som omfattas av bestämmelserna i 4 kap. MB. Naturvårdsverket anser att ett generellt avstående av dessa områden inte är möjlig."

Riksintressemyndigheterna ansvarar för att områden av riksintresse har aktuella avgränsningar och beskrivningar. Under senare år har flera aktörer lyft behovet av att se över, harmonisera och uppdatera riksintessebeskrivningar – särskilt för friluftsliv, kulturmiljövård och naturvård – för att tydligare visa hur dessa värden kan påverkas av exempelvis storskaliga energietableringar som havsbaserad vindkraft.

En förstudie om nationell fysisk planering genomfördes av Lena Erixon och redovisades i *Nationell fysisk planering* (Ds 2023:28). Utredningen konstaterar att Sverige i dag saknar en sammanhållen nationell nivå för fysisk planering, trots att många samhällsutmaningar – såsom klimatförändringar, infrastrukturutbyggnad, energiförsörjning och mark- och vattenanvändning i kust- och havsområden – har tydliga rumsliga och sektorsövergripande dimensioner.

Förstudien pekar på att riksintressesystemet i praktiken har kommit att fungera som ett av få nationella styrmedel i den fysiska planeringen, trots att systemet är sektorsindelad, fragmenterat och inte utformat för att ge en samlad strategisk vägledning. Detta kan leda till otydliga prioriteringar, överlappande anspråk och stora tolkningsutrymmen i den kommunala planeringen.

Utredningens iakttagelser är särskilt relevanta i kustzonen, där flera riksintressen sammanfaller och där behovet av långsiktig samordning mellan nationella, regionala och lokala perspektiv är stort. De utmaningar som identifieras i förstudien speglar därmed de tillämpningssvårigheter som uppstår i arbetet med riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel.

3.5 Statlig havsplanering

Havs- och vattenmyndigheten har som grundläggande uppdrag att bevara, restaurera och skapa ett hållbart utnyttjande av sjöar, vattendrag och fiskeresurser. Havs- och vattenmyndigheten har genom havsplanerna samlat statens samlade vägledning till myndigheter, regioner och kommuner. De första havsplanerna är från 2022 och reglerar Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Efter att de ursprungliga havsplanerna antogs identifierades snabbt ett behov av att utpeka fler områden för energiutvinning till havs, främst för havsbaserad vindkraft. Energimyndigheten fick därför i uppdrag att peka ut områden där havsbaserad vindkraft kan ge ytterligare 90 terawattimmar i årlig elproduktion, med hänsyn till intressen från kulturmiljövården, naturvården, sjöfarten, totalförsvaret och yrkesfisket. Dessa nya områden inkluderades därefter i havsplanerna som var på samråd under hösten 2023 och gick på granskning i maj 2024.

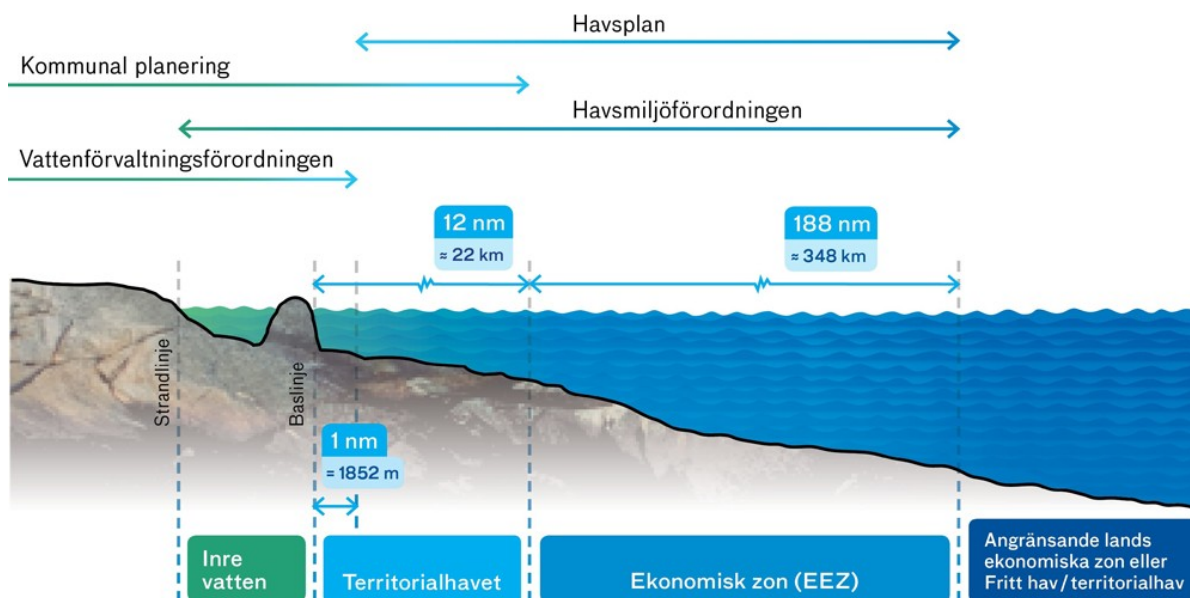
Utifrån regeringens beslut att den 4 november 2024 avslå samtliga till regeringen inkomna ansökningar för vindkraftsparker i Egentliga Östersjön, är Havs- och vattenmyndighetens samlade bedömning att det i dagsläget saknas förutsättningar för ytterligare områden med användning energiutvinning i Egentliga Östersjön på grund av konflikt med försvarsintressen. Föreslagna områden för energiutvinning i granskningsförslaget där det saknas tillstånd för havsbaserad

³ <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2021/oversyn-av-kriterierna-for-och-ansprak-pa-omraden-av-riksintresse.pdf>

vindkraft har därför tagits bort i det förslag som lämnas till regeringen. För Halland kan detta innebära ett ökat intresse och utvecklingstryck för de områden som finns kvar. Se kapitel 5.4.2 för mer detaljer om utpekade områden för energiutvinning utanför Hallandskusten.

En utredning ledd av Magnus Hermansson (SOU 2024:89) har föreslagit ett förändrat tillståndssystem för havsbaserad vindkraft i Sverige. Förslaget innebär att regeringen anvisar områden som anses lämpliga för vindkraft, efter att ha gjort avvägningar om olika intressekonflikter, såsom miljöhänsyn, försvarsaspekter och kommunernas åsikter. Vem som sedan får tillstånd att bygga på området avgörs genom en auktion, liknande de system som används i flera grannländer. Förslaget innebär också att det kommunala vetot i dessa vattenområden skulle försvinna.

Kommunerna (och regionerna Stockholm, Skåne och Halland) har enligt plan- och bygglagen planeringsansvar för Sveriges territorium, vilket även innefattar inre vatten och territorialhav. Det innebär att det finns en överlappning mellan den nationella havsplaneringen och planeringen enligt plan- och bygglagen inom delar av territorialhavet. Detta gör att havets användning regleras genom flera olika verktyg.

Figur 5. Gränser för havsplaneringsområden och överlapp mellan planer. Källa: Havs- och vattenmyndigheten.

Mer detaljer om havsplaneringen beskrivs i senare kapitel 5.4 om havsanvändning utanför Hallands kustzon.

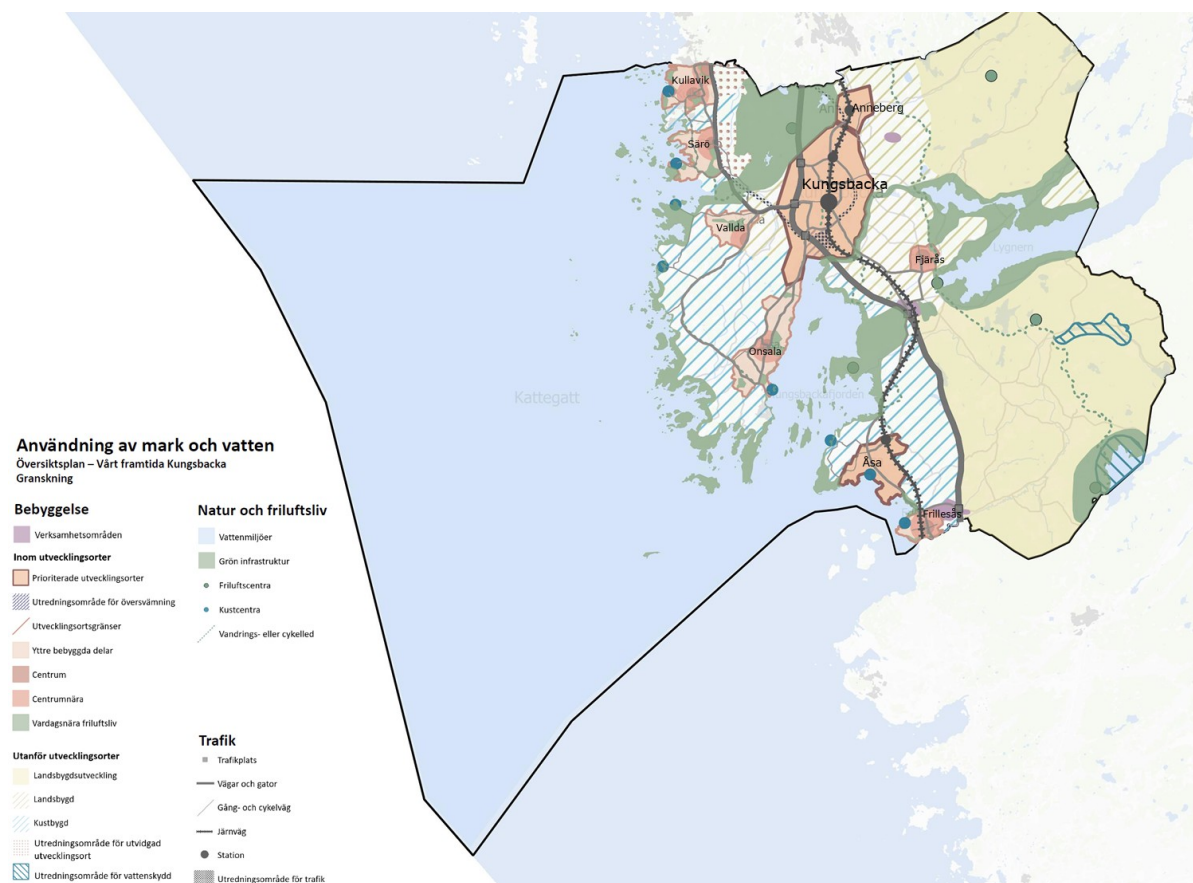
4. Kommunal planering vid kust och hav

4.1 Genomgång av kommunal planering

I följande avsnitt ges en bild av den kommunala översiktsplaneringen med fokus på kustzonen. Inledningsvis sammanfattas kommunerna, därefter en punktlista med gemensamma tendenser och sedan avslutande reflektioner. Ambitionen är att identifiera vilka utvecklingsplaner som finns, hur dessa geografiskt relaterar till kustzonen, och vilka värden och intressekonflikter som lyfts. Exempel visas på dialog mellan kommuner och länsstyrelse kring påverkan på riksintressen enligt miljöbalkens 4 kap. 2 och 4 §§. Syftet är att exemplifiera frågor som diskuteras på tvärs av kommunerna, snarare än att följa dialogen hela vägen till antagandehandling.

4.1.1 Kungsbacka kommun

I Kungsbackas översiktsplan (2022) beskrivs kusten som en viktig resurs för både invånare och besökare. Kommunen har en positiv inställning till utveckling som gör kustområdet attraktivt att vistas i. Turism- och friluftsvksamheter stärker kommunens attraktivitet och man uppmuntrar till etableringar vid utpekade "kustcentra", där förutsättningarna för näringsliv anses goda.

Figur 6. Mark- och vattenanvändningskarta, "kustcentra" markeras som blå prickar. (Kungsbacka, 2022)

Hänsyn ska tas till infrastruktur, service, landskapsbild, miljöaspekter och hur verksamheter kan integreras med befintlig bebyggelse. "Kustbygd" reglerar en restriktiv hållning till nya bostäder, även enstaka givna med förhandsbesked, samt att grön infrastruktur längs kustens obebyggda delar är en viktig utgångspunkt (Kungsbacka, 2022).

Länsstyrelsens yttrande angående Riksintresse rörligt friluftsliv och högexploaterad kust (2021):

”Sedan samrådet har miljökonsekvensbeskrivningen utvecklats med fördjupade resonemang och analyser. Även redovisningen av riksintressena har utvecklats och fått en mer framträdande roll. Men Länsstyrelsen saknar fortfarande en bedömning av påverkan på riksintresset enligt 4 kap 2 och 4§§ MB.”

”Kommunen hänvisar till den kommande fördjupade översiktsplanen för Kungsbacka stad men Länsstyrelsen anser att detta ska beskrivas och bedömas i den kommuntäckande översiktsplanen. [...] När det i översiktsplanen föreslås att över hälften av befolkningstillväxten ska kunna rymmas i Kungsbacka stad bör det finnas en bedömning av hur stadens utbredning påverkar riksintresset enligt 4 kap MB.”

Om mellankommunala frågor kopplat till miljökvalitetsnormer vid kusten:

”På gränsen till Göteborgs kommun finns vattenförekomsten Askims fjord, Onsala kustvatten och Kräklingeområdet. Det framgår fortfarande inte hur MKN vatten ska följas ur en mellankommunal aspekt. Vid länsgränsen finns förorenade områden på båda sidor om gränsen. Om föroreningen är av sådan art eller har en sådan lokalisering att den kan påverka kommunerna på båda sidor om gränsen så behöver frågan en mellankommunal samordning, vilket är lämpligt att ha ett tydligt resonemang kring i översiktsplanen.” (Länsstyrelsen, 2021)

En FÖP för Kungsbacka stad har varit på granskning 2025 och föreslår en utveckling där staden ska växa söderut. Kommunen bedömer att det inte innebär en påtaglig skada för riksintresset, då tillkommande bebyggelse ses som en förtätning av befintlig tätort.

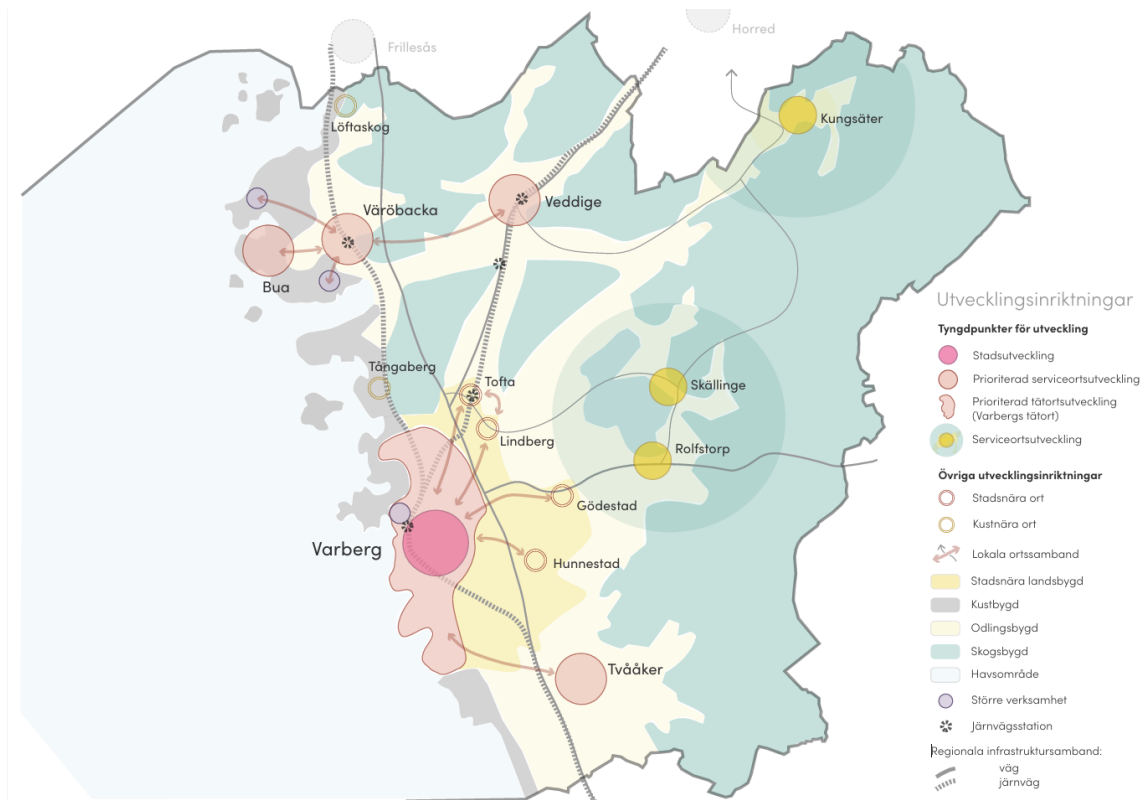
4.1.2 Varbergs kommun

Varbergs översiktsplan var på samråd 2025 och är ännu inte antagen men presenteras här då kommunen konstaterat att översiktsplanen från 2010 samt FÖP Norra kusten är inaktuella (Varbergs kommun, 2025).

En av Varbergs utvecklingsinriktningar berör kustbygden och handlar om att:

- Värna kustområdet och utveckla friluftsliv.
- Ta hänsyn till klimatförändringar och begränsa nybyggnation i kustområdet.
- Ny bebyggelse fokuseras till specifika platser, till exempel Bua, Stråvalla och Tångaberg.

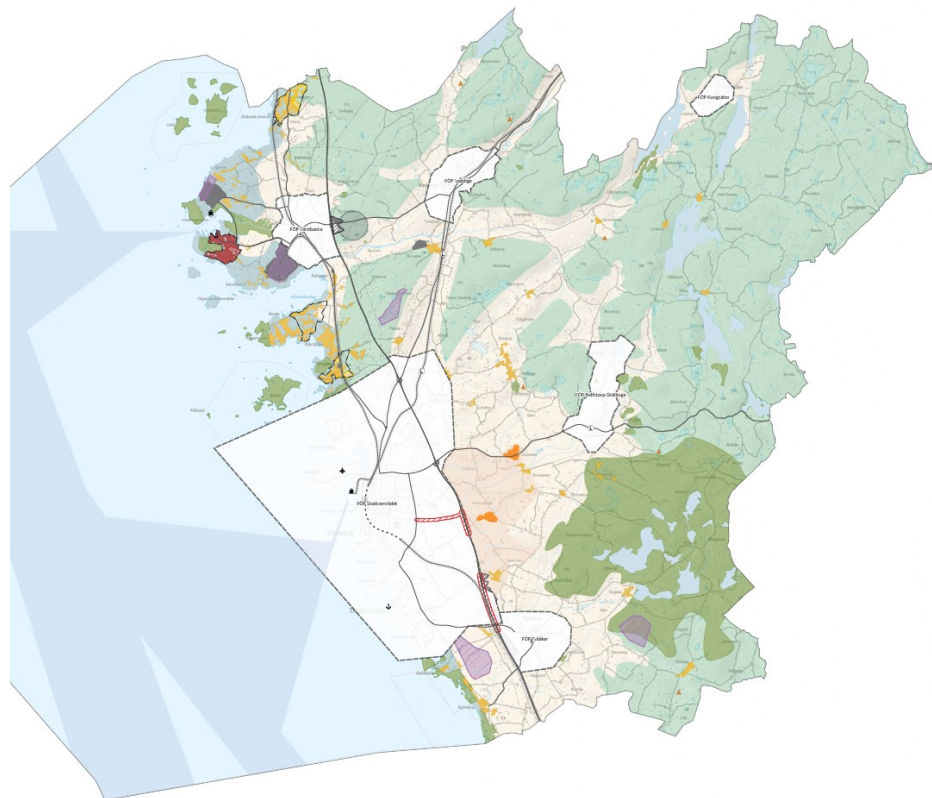
Hela kustbygden har en hög attraktivitet för boende och besökare i kommunen. Varberg menar att området har många motstående intressen med ett särskilt behov av att värna naturvärden och samtidigt skapa möjligheter för utveckling (Varbergs kommun, 2024). Utveckling av natur-, rekreations- och upplevelsevärden ska prioriteras. Några platser för utveckling av bebyggelse utmed kusten pekas ut i syfte att koncentrera byggnation dit. För övriga områden är restriktiviteten hög. Bebyggelseutveckling i kustbyggdens norra delar koncentreras till befintliga tätorter där utbyggd service och infrastruktur finns. Tillkomst av fler bostäder och service sker i serviceorten Bua och i de kustnära orterna Tångaberg och Stråvalla/Löftaskog. Utveckling i övrigt sker varsamt inom områden där bebyggelse redan finns.

Figur 7. Varbergs utvecklingsinriktning, samrådsunderlag (2024)

Teckenförklaring

- Mångfunktionell bebyggelse**
- Pågående användning
 - Ändrad användning
 - Stadsnära ort
- Sammanhängande bostadsbebyggelse**
- Pågående användning
 - Ändrad användning
 - Ändrad användning, Utredningsområde
- Verksamheter och industri**
- Pågående användning
 - Ändrad användning
 - Utredningsområde
 - Materialutvinning
- Transportinfrastruktur**
- Färdstråk
 - Flygplats
 - Hamn
 - Reläcentrum
 - Byttestpunkt med utökad service
 - Lokal byttestpunkt
- Väg**
- Väg
 - Järnväg
 - Tunnel
 - Utredningsområde - väg
 - Färdled
- Energi**
- Energiproduktion, utredningsområde vindkraft
- Natur och friluftsliv**
- Natur och friluftsliv
- Landsbygd**
- Skogsbygd
 - Odlandsbygd
 - Kustbygd
 - Stadsnära landsbygd
- Vatten**
- Vattendrag
 - Sjö
 - Hav
- Plangränser**
- Förslagsområde
 - Plangräns
 - FÖP-gränser

Figur 8. Mark- och vattenanvändningskarta (Varberg, 2024)

Bland inkomna yttranden på samråd om ny översiktsplan står (Varberg, 2025b):

”Länsstyrelsen anser att föreslagna utbyggnadsområden i Tångaberg och Stråvalla/Löftaskog inte bör ges undantag från riksintressena.” De påpekar också att kommunen är för tillåtande när det gäller ny eller kompletterande bebyggelse inom andra delar av riksintresseområdet längs kusten.

Varberg var den enda Hallandskommunen som tog fram fördjupade kunskapsunderlag för kusten och havet med KOMPIS-bidrag. Genom ordningen hade svenska kustkommuner från 2016 till och med 2018 möjlighet att få bidrag för att stödja och förstärka förberedelser och genomförande av översiktsplanering i havet, i förbindelse med introduktionen av den statliga havsplaneringen. Resultat och erfarenheter från bidraget sammanfattas i en slutrapport. (Länsstyrelsen i Västra Götaland, 2019) I slutrapporten sammanfattas olika delprojekt kopplat till identifierade teman: naturvärden, kulturmiljö, landskapsbild, skärgård, friluftsliv, klimatförändringar, turism, utvinning av material, energi, vattenbruk, och bebyggelselokalisering.

Kopplat till bebyggelselokalisering står: ”Tyvärr har förhållningssättet i merparten av projekten när det gäller bebyggelselokalisering inte i någon större utsträckning varit påverkan från aktiviteter i havet med tillhörande analyser om hur dessa påverkar bebyggelse och boende. Rimligtvis borde frågor som visuell påverkan från havsbaserad vindkraft, fiskodlingar, närhet till trafikerade farleder eller motsvarande frågor där företeelser i havet kan påverka livskvaliteten ha stått i centrum och relaterats till platser på land. Även buller från till exempel intilliggande hamnar, båtverksamheter och skjutövningar i samband med Försvarsmaktens verksamheter skulle ha kunnat vara föremål för analys ur ett landperspektiv där bebyggelseplanering stod i centrum.”

Varbergs utredning lyfts fram som ett mer intressant exempel som relativt detaljerat redovisar ”vilka befintliga värden ny bebyggelse kan komma i konflikt med, och till det vissa förslag på planåtgärder för att minska negativ påverkan av ny strandnära bebyggelse.” Rapporten finns inte med i den relativt detaljerade förteckningen över kunskapsunderlag och planeringsförberedande dokument som redovisas som grund för samrådsversionen av Varbergs översiktsplan.

Rapporten innehåller en detaljerad genomgång av ett antal teman och underlag som kan vara relevanta för kommunal kustzonsplanering. (AquaBiota, 2017) De mänskliga drivkrafter och aktiviteter som enligt rapporten bedöms vara av störst vikt för den kommunala planeringen i kustzonen är: bebyggelse/exploatering, rekreation och turism, sjöfart, och yrkesfiske. I ett detaljerat kapitel beskrivs dessa aktiviteter med fokus på potentiell miljöpåverkan och identifierade konflikter med andra intressen. Det finns också en utblick mot framtiden. Även om vissa delar kan vara specifika för Varbergs kust- och havsområde bedöms det mesta av innehållet att vara applicerbart också på övriga kommuner i Halland.

Rapporten innehåller också utklipp från olika nationella geodatalager för kustzonen som kan vara till nytta för regional planering, men som i vissa fall kan vara i behov av aktualisering. Exempelvis hämtas många datalager från Naturvårdsverkets rapport 6376 ”Kartering och analys av fysiska påverkansfaktorer i marin miljö” från 2010.

Rapporten sammanfattar: ”Det kan vara problematiskt att väga olika värden mot varandra, så som natur- och rekreationsvärden mot värdet av nya bostäder i en växande och attraktiv kommun. Kommunen gynnas generellt av en attraktiv, välmående och lättillgänglig kust,

samtidigt som en ökad exploatering potentiellt kan bidra till att minska dessa natur- och rekreationsvärden. [...] De fokusområden som förekommer för havsplaneringen inom kommunen är generellt de områden där planerad bebyggelse/utbyggnation förekommer i närhet av höga natur- och rekreationsvärden och riksintressen i havet.”

4.1.3 Falkenbergs kommun

Falkenberg har en översiktsplan från 2014 och en fördjupad översiktsplan (FÖP) för norra och södra kusten som vann laga kraft 2020. En fördjupad översiktsplan för Falkenberg stad antogs 2022. Även Falkenberg pekar ut kusten som attraktiv för boende och besökare. Kustområdena är en viktig resurs för kommunens utveckling och exploateringstrycket beskrivs som stort. ”För att de kvaliteter som gör kusten attraktiv och värdefull inte ska gå förlorade, behöver dessa värden värnas och kompletterande bebyggelse styrs till lägen där det redan finns bebyggelse och där service och kollektivtrafik lättare kan samordnas” (Falkenberg, 2014). Enligt gällande planeringsstrategi anses FÖP:arna i sin helhet fortsatt relevanta (Falkenberg, 2024).

Syftet med fördjupningen för kusten var att ”mer detaljerat än i översiktsplanen avväga de bevarande- och exploateringsintressen som finns i kustområdet [och] ge stöd i planeringen för en hållbar samhällsutveckling där kustens höga värden bevaras och nyttjas i strävan att även fortsatt utgöra en attraktiv miljö för boende, verksamheter och besökare” (Falkenberg, 2018). Arbetet tog avstamp i ett politiskt ställningstagande från 2015 (KS 2015-06-02, §156) om att koncentrera bebyggelseutvecklingen till tre befintliga orter (Morup, Glommen och Ugglarp-Långsand), samt att ge stor tyngd till bevarande av naturmiljö, landskapskilar och kustnära jordbruk.

Utdrag ur Länsstyrelsens yttrande FÖP Södra och norra kusten (2018):

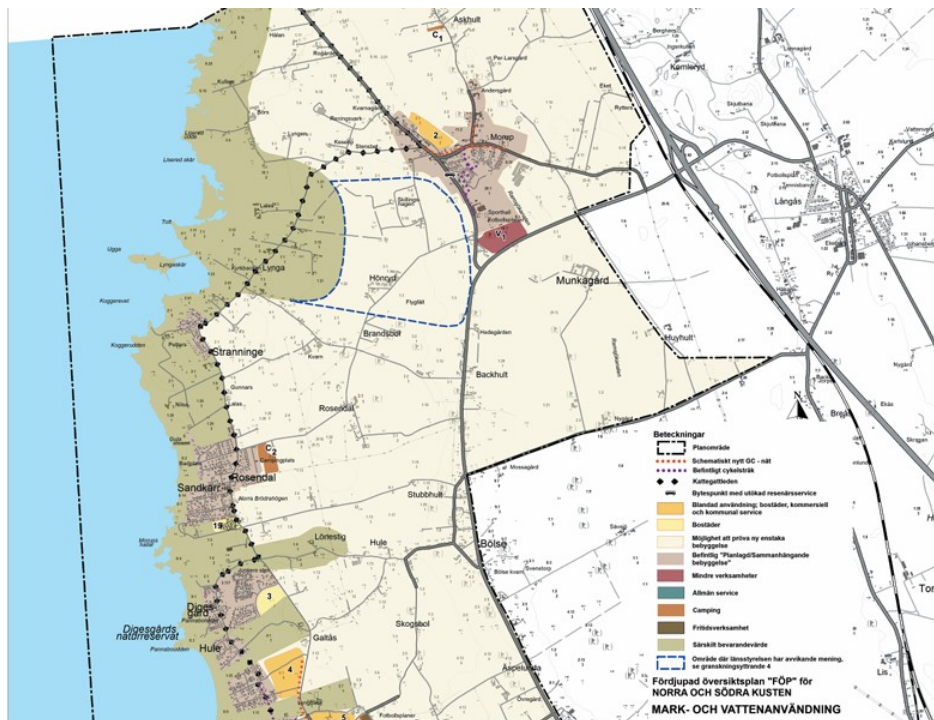
"Den förändring som gjorts efter den tredje utställningen är att de två stora gröna sammanhängande stråken i öst-västlig riktning, i kartan över den norra kusten, har plockats bort (i höjd med Olofsbo) eller halverats (i höjd med Morup). Länsstyrelsen bedömer att detta kan leda till påtaglig skada på riksintressena för rörligt friluftsliv och högexploaterad kustzon. Länsstyrelsen anser att stråken i öst-västlig riktning var en stor kvalitet i planen. Det är därför en förändring till det sämre att de tas bort och krymps. Gröna stråk och landskapskilar är viktiga för att tillgodose friluftslivets behov. I kustlandskapet där exploateringstrycket är mycket högt riskerar påverkan på riksintressena för rörligt friluftsliv och högexploaterad kustzon att bli påtaglig om stora delar av riksintresseområdet bebyggs."

"Länsstyrelsen bedömer vidare att en strikt tillämpning av SCB:s nya tätortsdefinition skulle innebära helt nya förutsättningar för Hallands kustområde, med fler och större tätorter och en framtida risk för att den nationellt värdefulla halländska kusten blir nästan helt exploaterad för enskilt nyttjande." (Länsstyrelsen, 2018)

"De stora kvaliteterna kan dock försvinna om obebyggda strandängar och annan jordbruksmark exploateras. Utbyggnader av den storlek som föreslås i Långasand riskerar att förstöra det som gör kustområdet attraktivt." (Länsstyrelsen, 2018)

Lst granskningsyttrande driver ett väldigt detaljerat och tydligt resonemang kring tolkning av undantagsregeln vilket redovisas i redigerad form i Bilaga 1.

Områdena som Länsstyrelsen nämner i sitt yttrande ovan är markerade i mark- och vattenanvändningskartan för norra kusten med blå streckad linje, se exempel i Figur 9.

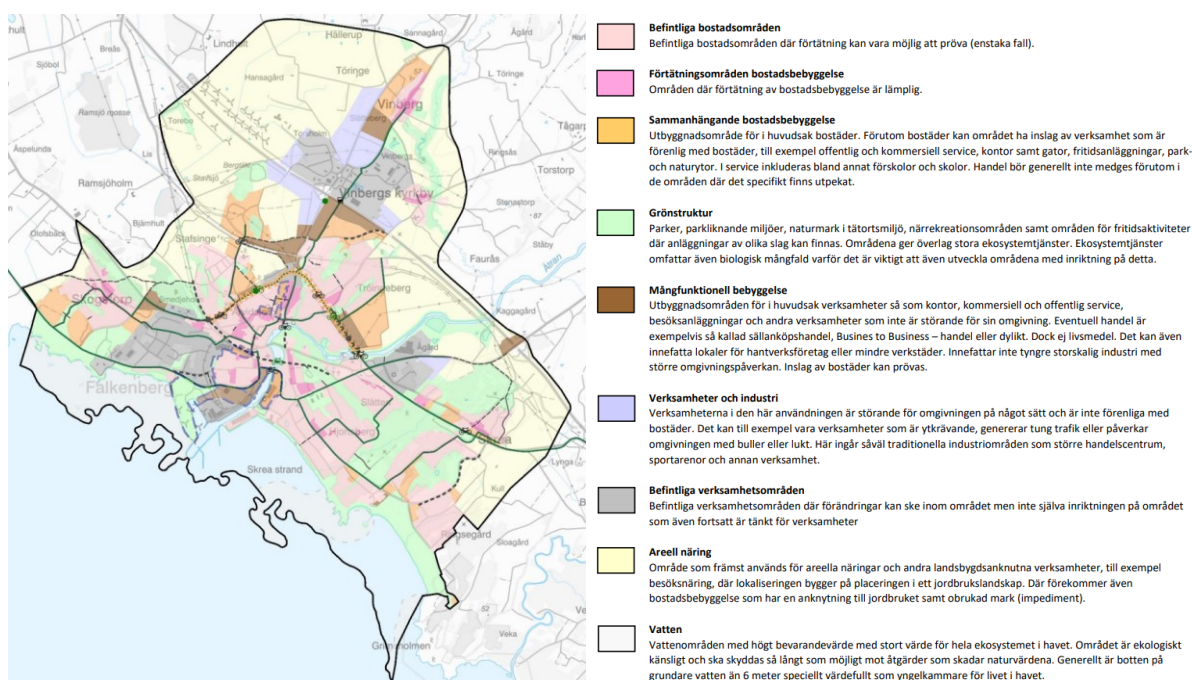
Figur 9. Utsnitt ur mark- och vattenanvändningskarta, norra kusten (Falkenberg, 2020)

Kommunen gjorde en aktualitetsprövning 2019, FÖP Norra och södra kusten hade då inte vunnit laga kraft men ingick i prövningen. Samtliga dokument ansågs i stort vara aktuella (Falkenberg, 2019).

Falkenberg listar utdrag ur Länsstyrelsens yttrande angående aktualitetsprövningen:

”Vad det gäller riksintressen så saknar man en karta där riksintressena förekommer tillsammans med exploateringsintressena för att kunna utröna påverkan på dessa. Framförallt gäller det påverkan på riksintressena enligt 4 kap MB. (...)” (Falkenberg, 2019)

En fördjupning av översiktsplanen för Falkenberg stad antogs 2022. Planen är intressant i sin avgränsning mot havet, som följer sexmeters djupkurvan som anges som extra värdefullt ur biologisk synvinkel samtidigt som det inom området är högst tryck från friluftslivsaktiviteter. Planen är fåordig i sin hantering av riksintressen enligt Miljöbalkens 4 kapitel 2 och 4 §§. Falkenbergs kustområde benämns i relation till dessa lagtexter som "Ett generellt riksintresse. Finns ingen motivering till utpekandet."

Figur 10. Mark- och vattenanvändningskarta från FÖP Falkenberg stad. (Falkenberg, 2022)

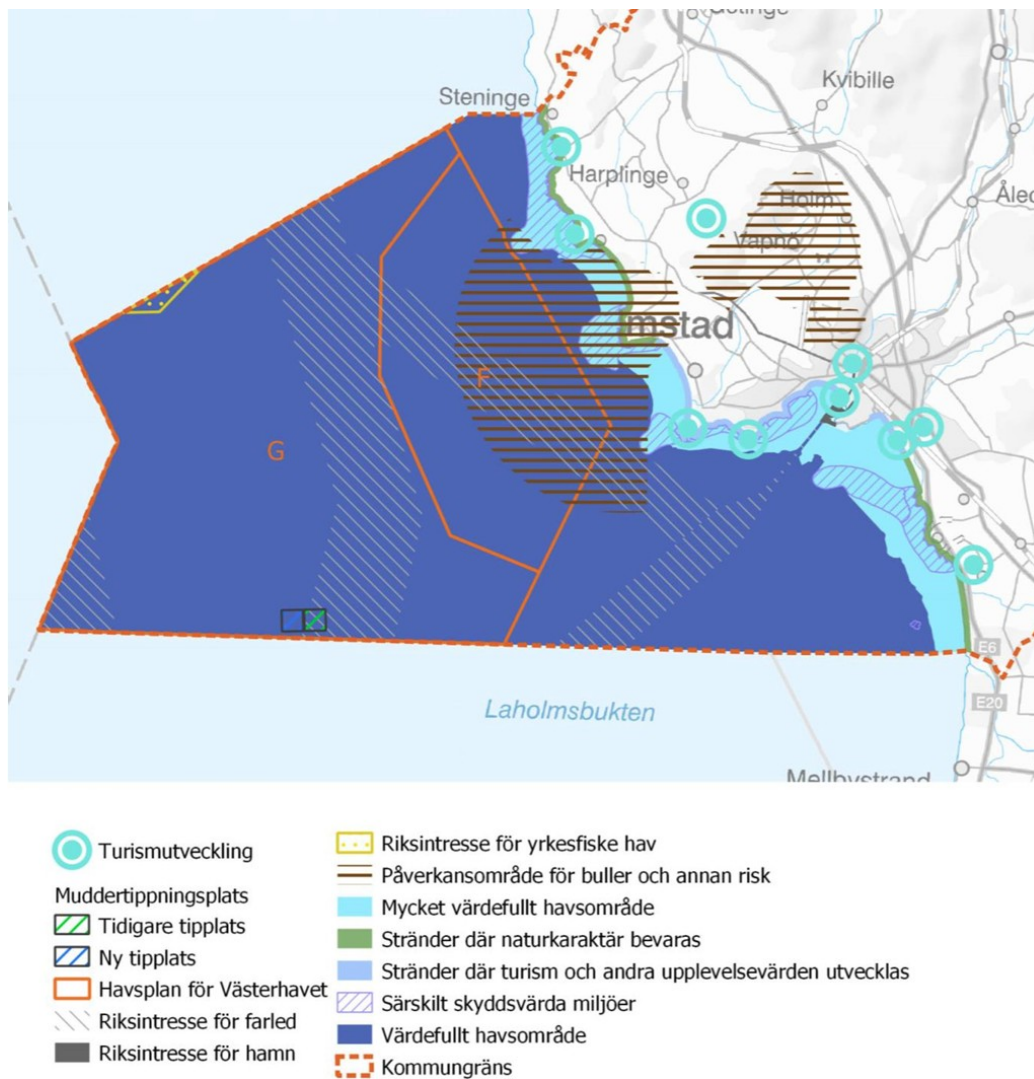
Utdrag från Länsstyrelsens yttrande över fördjupning av översiktsplan för Falkenbergs stad:

”Länsstyrelsen anser att framförallt bostäder i hamnområdet kan äventyra en fungerande hamnverksamhet och därmed riksintresset [för kommunikationer, enligt MB 3 kap 8 §].”

Yttrandet går inte in på den kortfattade hanteringen av riksintressen enligt 4 kapitel 2 och 4 §§, men tar upp följande kopplat till Natura 2000 (4 kapitel 8 §): ”Länsstyrelsen saknar fortfarande ett resonemang kring hur den fördjupade översiktsplanen kan komma att påverka miljön i Natura 2000-områdena.” Detta påverkar inte kustnära områden nära tätorten.

4.1.4 Halmstads kommun

Även Halmstad betonar värdet av kusten för kommunens invånare och besökare (2022). Kommunen pekar ut platser man anser lämpliga för turismutveckling samtidigt som man vill bevara naturvärdena vid stränderna generellt. Turismutvecklingen kan bestå av service, restauranger, camping, hotell med mera. Service kan i dessa lägen tillkomma inom mycket strandnära lägen. Kommunen påpekar att kommande klimatförändringars inverkan behöver beaktas i efterföljande planeringsskede vid nyetablering av olika slags service och turismutveckling (Halmstad, 2022).

Figur 15. Karta över strandutvecklingen med föreslagna noder för turismutveckling (Halmstad, 2022)

Under rubriker för riksintressen enligt miljöbalkens 4 kap. skriver kommunen: "Bestämmelserna utgör inget hinder för utveckling av befintliga tätorter, utveckling av det lokala näringslivet eller utförande av anläggning som behövs för totalförsvaret. Utpekade område i översiktsplanen inom högexploaterad kust ligger i linje med detta. Utbyggnadsområden som föreslås ligger inom tätorterna som växer med förtätning och in mot land, i stället för att breda ut sig längs med havet. Planeringsinriktning 1.5 reglerar att inte spridd bebyggelse tillkommer inom området."

Den relaterade punkten under planeringsinriktning 1.5 (Bebyggelse på landsbygden):

- "Ny, enstaka bebyggelse utanför befintlig bebyggelsestruktur tillkommer normalt inte inom riksintresse för högexploaterad kust. Motsvarande förhållningssätt tillämpas vad gäller områden med höga landskapsbildsvärden"

Utdrag från Länsstyrelsens granskningsyttrande om påverkan på riksintresse för friluftsliv enligt Miljöbalken 3 kap 6 § Skrea strand-Tylösand:

Länsstyrelsen pekar på att området "är av betydelse för friluftsliv men fungerar idag även som refug och spridningskorridor för djur och växter. Denna gröna infrastruktur är viktig i ett sådant högexploaterat landskap som Halmstads kustområde utgör och är även av vikt för det aktuella riksintresset för friluftsliv. Den korridor som föreslås lämnas för detta syfte är för liten för att kunna fylla tänkt funktion, speciellt då även friluftsliv hänvisas till detta stråk"

Kommunens svar:

"Avseende påverkan på friluftslivet är området av begränsad omfattning och i ett läge där förslaget bedöms att inte påtagligt skada friluftslivsvärden i berört riksintresse. Området markeras som ett område där länsstyrelsen har en synpunkt och frågan behöver utredas fördjupat i detaljplaneprocessen, vilket kan påverka områdets utformning. Kommunen vill upplysa om att området redan är detaljplanelagt för bostadsbebyggelse, men där översiktsplanen pekar på att området bör få en annan inriktning än detaljplanen för att komplettera stadsdelen med andra bostadsformer." (Halmstad, 2022)

Halmstads översiktsplan är från 2022 och aktualitetsprövades i en planeringsstrategi 2024. Översiktsplanen bedömdes vara aktuell med undantag för området Östra stranden (Halmstad, 2024). I översiktsplanen är Östra stranden utpekad som befintlig tätort med oförändrad markanvändning samt delar med grönytor särskilt viktiga att bevara. Det finns även utpekade stråk och kopplingar mot de östra stadsdelarna. Områdets komplexitet behöver lösas i en övergripande skala och detta gör att utvecklingsmöjligheterna för Östra stranden avstannar. Man föreslår att en fördjupad översiktsplan tas fram med syfte att utreda och ta ställning till klimatanpassningsfrågan och framtida utveckling för Östra stranden (Halmstad, 2024). Detta arbete har påbörjats.

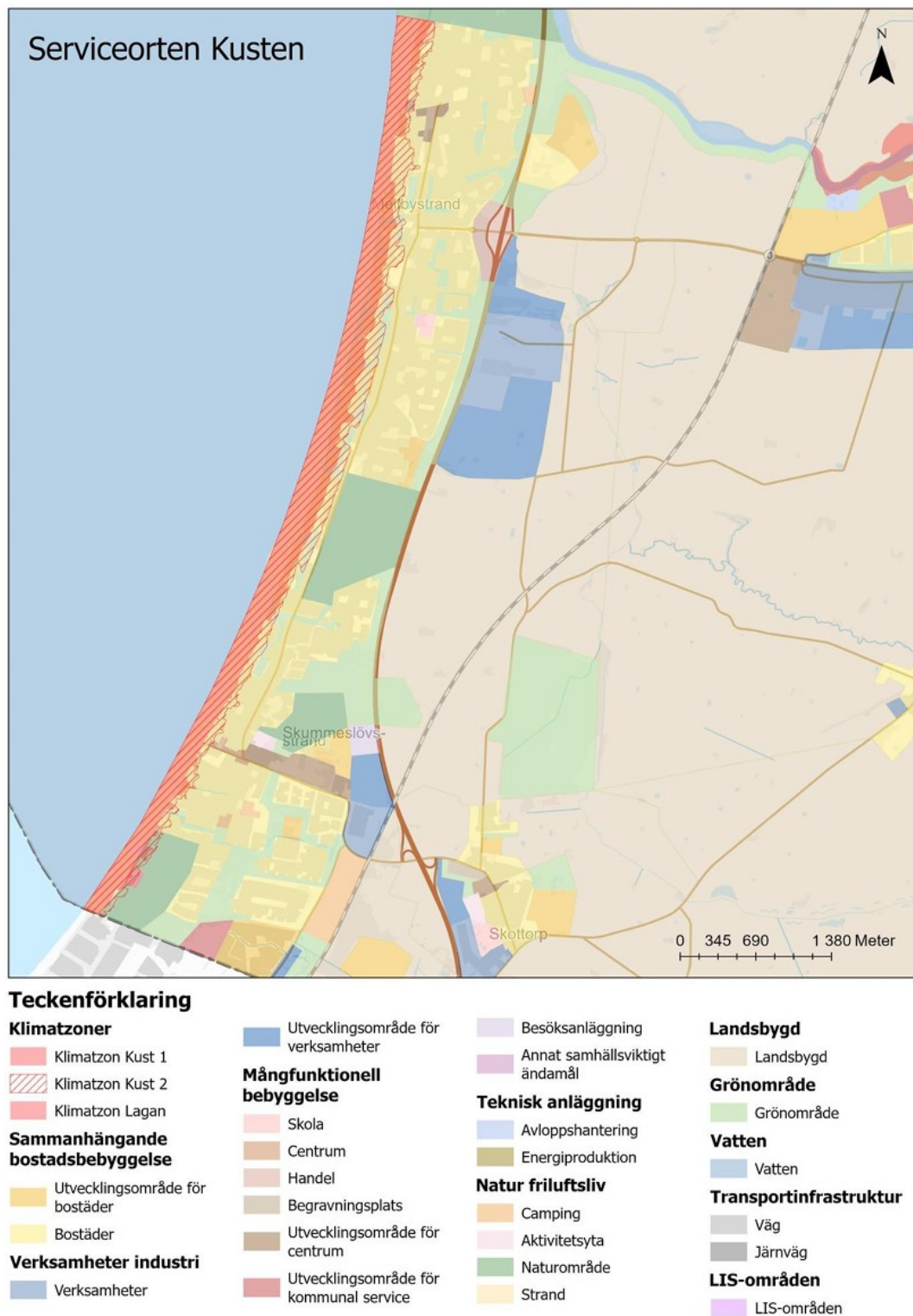
4.1.5 Laholms kommun

Laholms översiktsplan antogs i november 2025. I översiktsplanen beskrivs kusten som en stor tillgång för kommunen, den är en stark del av kommunens turismprofil och anses erbjuda goda livsmiljöer för människor, flora och fauna (Laholm, 2025). Kusten är utpekad som en serviceort fördelad på Mellbystrand, Skottorp och Skummeslövsstrand vilket betyder att en gemensam service kommer att finnas för hela kustområdet och att de tre orterna kompletterar varandra med olika typer av service. De tre tätorterna växer med förtätning och inåt land för att bibehålla tillgängligheten till natur- och rekreationsvärden. Zoner som hotas av översvämning ska beaktas i den framtida planeringen (Laholm 2025).

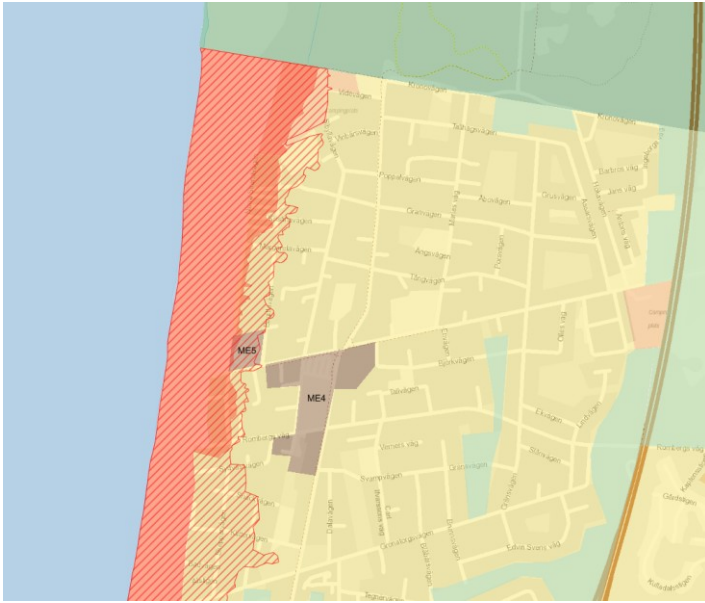
Viljeinriktningen för kusten är:

- Förbättra kopplingar mellan kustens olika delar och tillgängliggöra service
- Bevara och utveckla kustens gröna kvaliteter
- Tydliggöra entréer och stråk till stranden
- Ta hänsyn till befintlig infrastruktur, dagvattenhantering och kollektivtrafikförbindelser vid ny utbyggnad i kustzonen
- Större exploatering planeras utanför klimatzonen
- Ny bebyggelse inom klimatzonen anpassas efter framtida havsnivåhöjningar

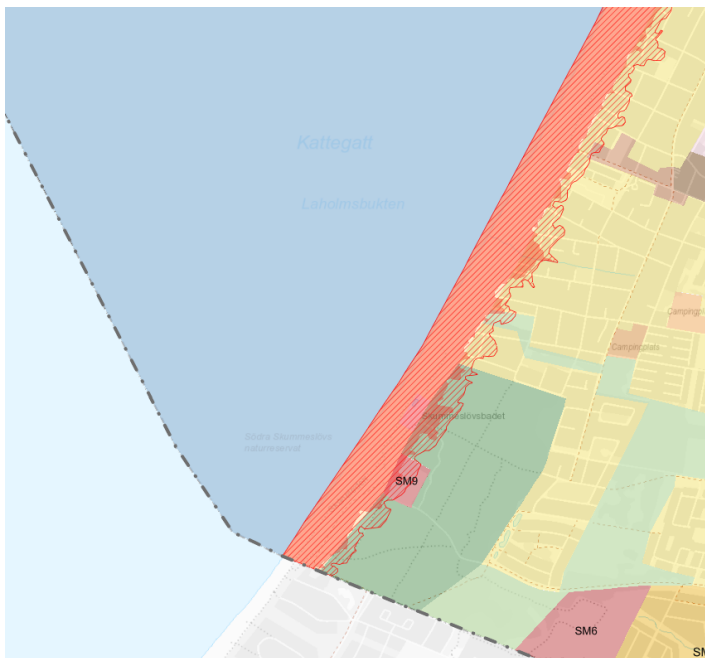
(Laholm, 2025)

Figur 11. Mark- och vattenanvändning för kusten (Laholm, 2025)

Figur 12. Inzoomning, mark- och vattenanvändningskartan. ME5 utgör utvecklingsområde för centrum och är tänkt för ett centrumnära kusthotell. ME4 är under framtagande och innehåller cirka 100 nya bostäder och verksamheter.

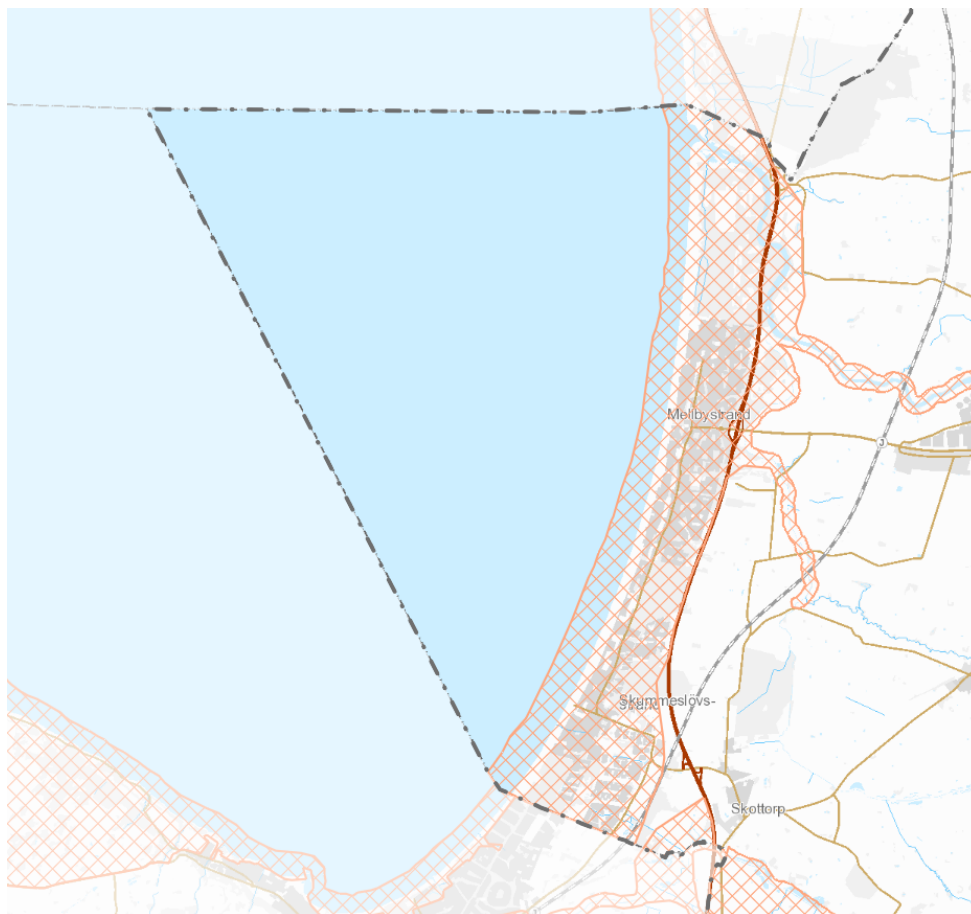
Figur 13. Inzoomning, mark- och vattenanvändningskartan. SM9 utgör ny parkering för badbesökare samt ställplatser för husbil.

Utdrag från Länsstyrelsens granskningsyttrande om påverkan på riksintresse för friluftsliv enligt MB 3 kap. 6 § (2025):

”Det föreligger risk att riksintresset för friluftslivet, Laholmsbukten FN 14, påverkas ytterligare negativt då flera föreslagna utvecklingsområden går emot riksintressets syfte. Riksintresset är redan idag påtagligt påverkat.”

Kommunens svar:

”Översiktsplanen fastslår att områdena inom riksintresset FN14 behöver utformas med hänsyn till riksintressets värden utan att hindra och i stället öka tillgängligheten till friluftslivsområden. Detta bedöms möjligt inom ramen för utvecklingsområdenas utformning. Riksintressets värde är främst kopplat till stranden och större naturområden, vilka ej bedöms påverkas negativt. Byggnation i kusten sker genom förtätning och kvarstår inom befintlig tätortsavgränsning. Laholms kommun anser inte att utpekade utvecklingsområden påtagligt kommer att skada riksintresset. På flera sätt kan riksintresset förbättras genom bättre tillgång till fritidsaktiviteter, kommunikationsmedel och säkerställandet av naturområden. Jämfört med Framtidsplan 2030 begränsas mängden utbyggnadsområden.” (Laholm, 2025b)

Figur 14. Riksintresse FN14, Laholmsbukten, markerat med rutor. (Laholm, 2025)

4.2 Gemensamma tendenser

Under denna rubrik sammanfattas genomlysningen av kommunala översiktsplaner och andra planeringsdokument för kustzonen i form av gemensamma nämnare. Syftet är att identifiera återkommande frågor, utmaningar eller mönster som i nästa steg kan vara relevanta att beakta i mellankommunal samverkan eller i framtida regional fysisk planering i kustzonen.

- **Värdena som riksintresset för högexploaterad kust ska skydda tycks generellt ha en stark ställning i kommunernas planering i Halland.** Att riksintressets utbredning sällan ifrågasätts kan dels tyda på en samsyn kring värdena som skyddas, men också på att det uppfattas som ett relativt tillåtande riksintresse med utrymme för tolkning. I Varbergs kommun finns exempel där riksintressets avgränsning justerats i kommunal planering (FÖP Norra kusten, 2001). Falkenberg gjorde också en mindre förändring av gränsdragningen för riksintressen enligt miljöbalkens 4 kap. 2 & 4 §§ i samband med ÖP 2.0. Dessa ändringar behöver dock inte utgöra en permanent ny gränsdragning.
- **Undantagsregeln för tätortsutveckling är ofta återopad men sällan preciserad.** Undantagsregeln i 4 kap. 1 § miljöbalken används ofta som motivering för fortsatt utveckling i kustzonen, men motiveringarna är sällan konkreta. Det finns ingen enhetlig definition av vilka tätorter som anses omfattas av undantaget eller av vad begreppet "naturlig tätortsutveckling" innebär. Detta medför att undantag riskerar att tillämpas brett och otydligt, vilket kan försvåra en samordnad syn på kustens exploatering. Ett detaljerat resonemang kring undantagsregeln förs i Länsstyrelsens granskningsyttrande till FÖP för norra och södra kusten i Falkenberg och redovisas i redigerad form i egen bilaga.
- **Fördjupade översiktsplaner för kusten indikerar ett utvecklingstryck och behov av tydliga planeringsinriktningar.** Flera kommuner har tagit fram fördjupade översiktsplaner (FÖP) som omfattar kustzonen – bland annat Varberg, Falkenberg och Halmstad (främst med fokus på klimatanpassning och rekreation). Kungsbacka har fokuserat på klimatanpassning och skydd mot översvämning och medverkat i Göteborgsregionens arbete med mellankommunal kustzonsplanering. Laholm avbröt sitt arbete med en FÖP för kusten (2023) och har i stället integrerat detta i kommunens nya översiktsplan.
- **Det finns exempel där restriktioner i kustzonen har plockats bort under planeringsprocessen för att inte uppfattas som för begränsande.** I flera kommuner har restriktiva markanvändningar i kustzonen tagits bort eller tonats ned mellan samråds- och granskningsskedet i planprocessen. I Falkenbergs FÖP för norra och södra kusten framgår att detta skedde efter politiska önskemål för att undvika att planen uppfattades som alltför begränsande för småhusbebyggelse inom "gröna kilar". Länsstyrelsens yttrande uppmärksammar samma tendens – att skyddsaspekter ibland ges mindre tyngd i den slutliga planen.
- **Intressen till havs utpekats sällan, utanför de mest kustnära områdena.** Få kommuner har gjort specifika analyser eller utpekanden till havs, och intresset för kust- och havsplanering tycks ha minskat, delvis i takt med att extern finansiering (t.ex. KOMPIS-projektet) upphört. Det finns exempel på genomförda utredningar – som Varbergs kommunala vattenområdesstudie – som inte integrerats i översiktsplaneringen. Vindkraft till havs nämns i flera planer (Kungsbacka, Halmstad) men främst i termer av osäkerhet och yttre påverkan snarare än en fråga för aktiv kommunal styrning. Kanske anses det uppenbart från lokalt perspektiv att denna utveckling inte är önskvärd i kommunalt vatten.

- **Det finns skillnader i Länsstyrelsens bemötande.** Länsstyrelsens granskningsyttranden om kommunernas översiktliga planering i kustzonen varierar i omfattning och ton. I vissa fall mycket detaljerat och ifrågasättande, i andra mer översiktligt och tillåtande. Detta kan bidra till olika tolkningar av hur strikt bland annat riksintressena för högexploaterad kust och rörligt friluftsliv bör hanteras.
- **Regional samordning och planeringsunderlag.** Flera källor indikerar ett behov av bättre samordning mellan kommunernas planering längs kusten. Det saknas delvis ett gemensamt språk och uppdaterade planeringsunderlag som speglar aktuella frågor som havsbaserad vindkraft, klimatanpassning och turismutveckling.
- **Behov av aktualisering och kunskapslyft.** Dokumentstudien visar att flera kommunala underlag är upp mot 10 år gamla eller mer. Det finns dessutom en del stödjande kunskap som togs fram inför arbetet med statlig havsplanering som också kan anses mindre aktuell. I kombination med nya nationella mål och tekniska utvecklingar (t.ex. energietableringar till havs) finns ett tydligt behov av att ta fram uppdaterade kunskapsunderlag som stöd för aktualisering av kommunala översiktsplaner eller tematiska tillägg med koppling till kusten.

4.3 Rambolls reflektioner

Länsstyrelsernas bemötande i kustzonsfrågor skiljer sig åt mellan kommuner (och mellan olika län om vi tittar till Skåne eller Västra Götaland), både vad gäller omfattning och detaljnivå. Detta kan bidra till en otydlighet, särskilt kring hantering av riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel i kustzonsplaneringen. Det finns potential för ökad samverkan över kommun- och länsgränserna i den fysiska planeringen av kust- och havsområden. Ett exempel är gemensamma definitioner av naturlig befolkningsutveckling och tätortsbegreppet i undantagsregeln i miljöbalken 4 kap. 1 §, men det kan också finnas behov av samverkan i sakfrågor kopplat till klimatanpassning, miljö kvalitetsnormer för vatten, energiplanering eller kollektivtrafiktillgänglighet till kusten.

I Halland finns ett behov av att på regional nivå tydligare kartlägga och formulera kustzonens värden och utvecklingsfrågor, vilket kan bidra till en gemensam förståelse för hur syftena bakom riksintressena för högexploaterad kust och rörligt friluftsliv kan uppnås. Samtidigt försvåras förståelsen av riksintressenas roll av skillnader dem emellan. Vissa riksintressen, såsom vindkraft, mineralutvinning och totalförsvaret, representerar tydliga nationella anspråk som ofta står i konflikt med lokala intressen. Riksintresset för högexploaterad kust har däremot främst ett lokalt fokus och syftar till att motverka att kvarvarande oexploaterade kuststräckor successivt tas i anspråk.

Benämningen "riksintresse för högexploaterad kust" utgör i sig en kommunikativ utmaning, då den kan uppfattas som att exploatering är det skyddsvärda. Detta riskerar att fördunkla riksintressets faktiska syfte, som snarare handlar om att skydda återstående kustmiljöer från ytterligare exploatering. Mot denna bakgrund finns ett behov av att uppdatera och konkretisera riksintressets värden och hot i relation till nya och förändrade anspråk i kust och hav. Hit hör bland annat havsbaserad energi, klimatanpassningsbehov, förändrade rekreationsmönster, ökat besöksstryck, nya mobilitetslösningar samt försvarsintressen.

Kommunernas prioritering av kust- och havsplanering har minskat i takt med att tidigare nationellt stöd och projektmedel har upphört. Detta har medfört att flera planeringsunderlag i dag är föråldrade, trots nya frågor att hantera. Klimatrelaterade risker är område där många kommuner redan agerar. Insatserna präglas dock ofta av tekniska och fysiska skyddsåtgärder, medan naturbaserade lösningar samt strategier för anpassad markanvändning eller planerad reträtt inte ges motsvarande tyngd.

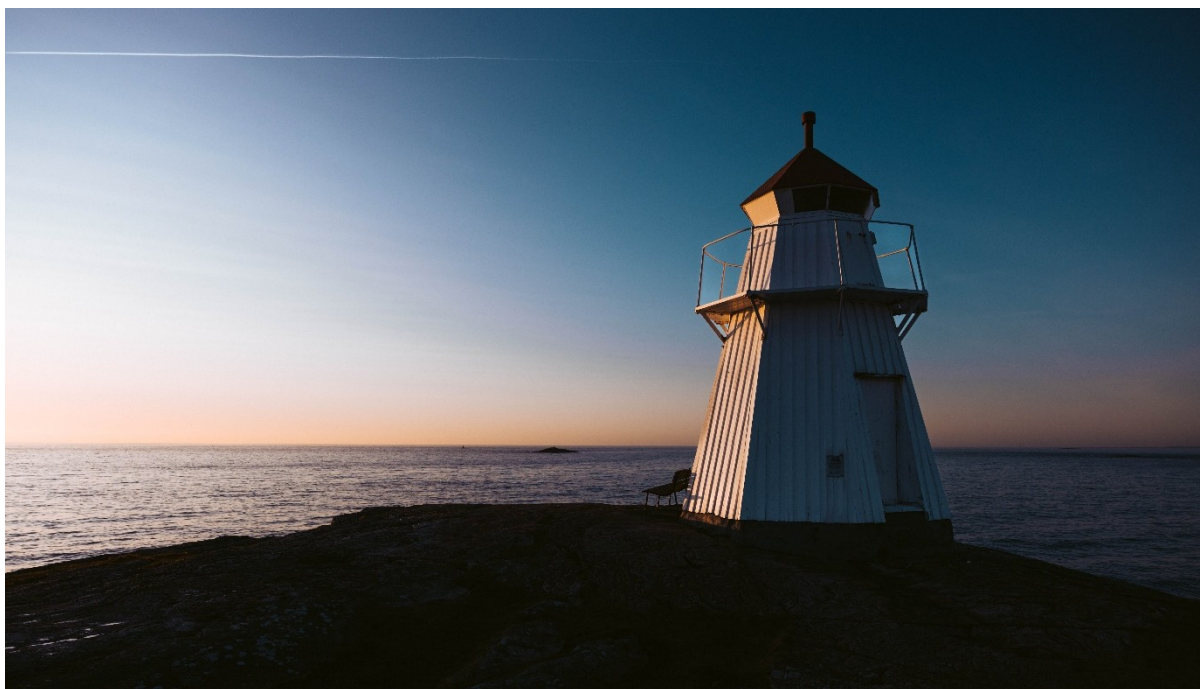
5. Utvecklingstrender i Hallands kustzon

Baserat på kartläggningen av kommunal planering vid kust och hav finns behov av gemensamma grepp för Hallands kustzon, där bevarandevärden och utvecklingsintressen kan hanteras samlat. Utan en sådan samsyn finns en risk för konkurrens mellan kommunerna om samma verksamhetsetableringar och skattebetalare, vilket i förlängningen kan få negativa konsekvenser för kustzonens attraktivitet och de kvarvarande, mindre påverkade områdena.

För att skapa en bas för detta kan det finnas behov av gemensamma prognoser för den naturliga befolkningsutvecklingen och en samlad förståelse för vilka värden som finns, intressekonflikter som kan uppstå och avvägningar som behöver göras. Detta inkluderar också en gemensam bild av de förändringar som kan förväntas över tid, såsom anpassning till stigande havsnivåer och ökande extremväder, förändrade mönster för friluftsliv och turism samt en ökad användning av havet för exempelvis transporter och energiproduktion.

I detta kapitel görs en ansats till en uppdaterad beskrivning av värden och intressen i kustzonen, både på kortare och längre sikt, med hänvisningar till Hallands läge, geografi och förutsättningar, men också i relation till nationella kunskapsunderlag och aktuell forskning. I ett nästa steg och i dialog mellan kommuner och region (samt länsstyrelse) kan detta vidareutvecklas till en gemensam strategi för den Halländska kustzonens utveckling.

De fyra kategorierna – *Struktur, Upplevelser, Miljö & klimat* samt *Havsanvändning* – täcker olika aspekter av kustzonens användning och funktion, och är inspirerade av arbetet med mellankommunal kustzonsplanering i Göteborgsregionen, Orust och Uddevalla under 2016–2019, där Ramboll medverkade. Samma kategorier används även i rapporten Förstudie Kustzon (2025), framtagen av Region Skåne i samarbete med Ramboll. Kopplingen gör det möjligt att jämföra regioner och identifiera likheter och skillnader.

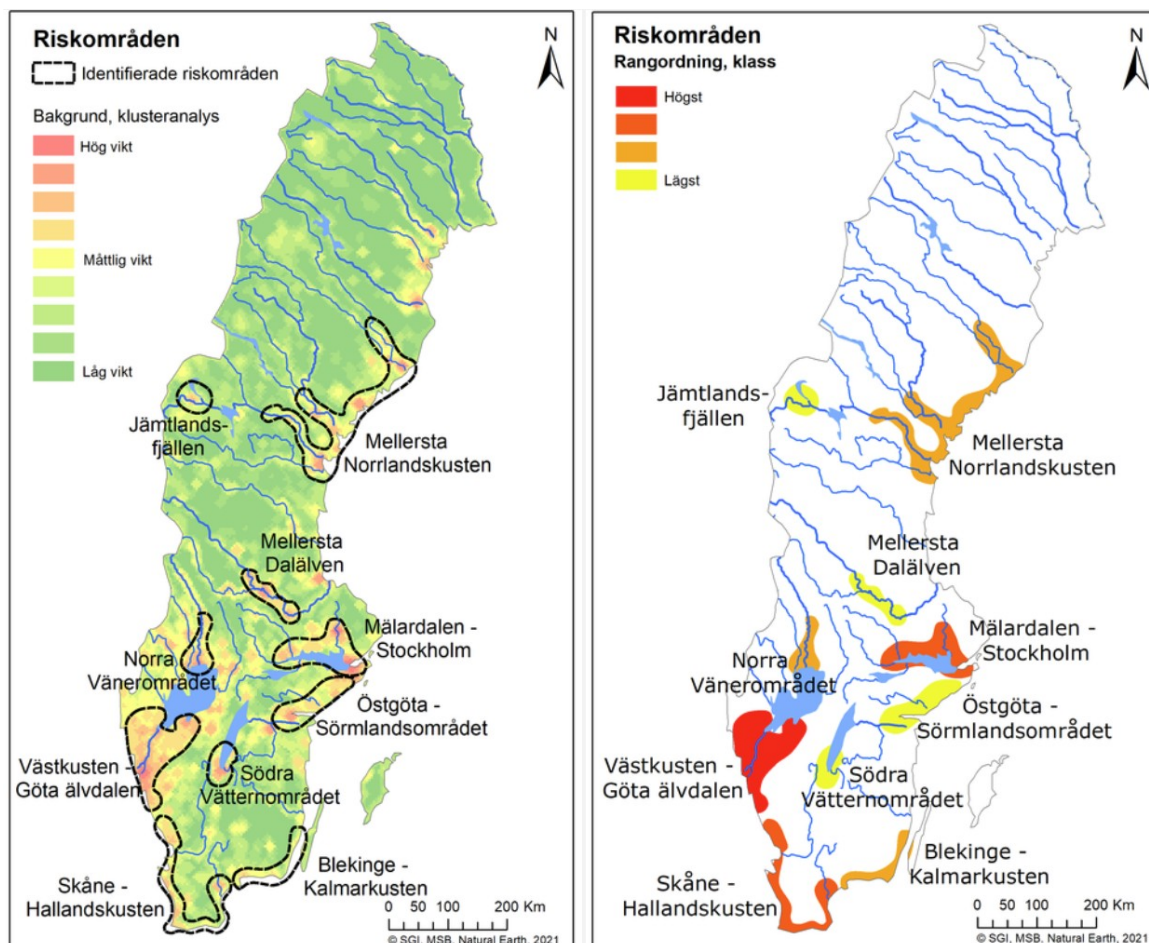
Figur 15. Bua fyr. Foto: Jessica Bengtsson-Clarén.

5.1 Miljö & klimat

Detta tema omfattar frågor som rör kustzonens ekologiska status och dess motståndskraft mot klimatförändringar. Hallands kustmiljöer är hem för unika ekosystem och biologisk mångfald, men påverkas av mänskliga aktiviteter såsom muddring och utfyllnad, fiske, näringsöverskott från jordbruksdrift, och påverkan från båttrafik – både transport och fritidsresor. Samtidigt står kustzonen inför växande utmaningar kopplade till klimatförändringar, där stigande havsnivåer och kusterosion hotar både naturliga miljöer och bebyggda områden. Hanteringen av dessa hot kräver en balans mellan bevarande av ekologiska värden och anpassning till förändrade förutsättningar. Intressekonflikter mellan bebyggelseutveckling och kustnära natur på land beskrivs i 5.3.

5.1.1 Nationella riskområden

SGI och MSB har pekat ut tio särskilda riskområden för ras, skred, erosion och översvämning i Sverige som är klimatrelaterade. Riskområdena utgör en indikation på att det finns förutsättningar för att ogynnsamma konsekvenser för människors hälsa, miljön, kulturarvet eller ekonomisk verksamhet kan uppstå vid ras, skred, erosion eller översvämning. Halland överlappar med två områden, och utpekandet baseras på kombinationer av översvämnings- och erosionsrisk.

Figur 16. Riskområden i Sverige avseende ras, skred, erosion och översvämning. Två områden berör den Halländska kusten. (Källa: SGI och MSB 2021)

För att riskerna ska kunna förebyggas krävs omfattande samarbeten över administrativa gränser och mellan många sektorer. Riskerna är påtagliga redan idag och kommer att öka med

klimatförändringarna. Att arbeta med förebyggande åtgärder är högst angeläget, och flera kommuner arbetar aktivt både inom den egna organisationen och tillsammans med andra.

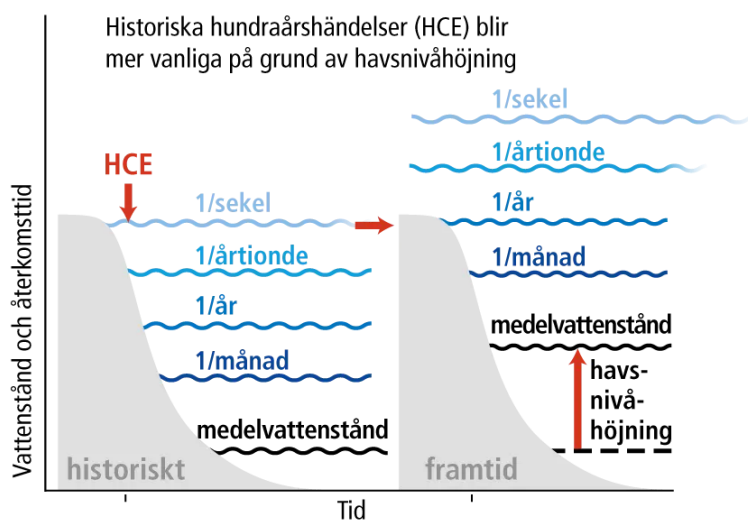
5.1.2 Klimatförändringar och havsnivåhöjning

Hallands kust påverkas av stigande havsnivåer och ökade stormhändelser vilket ökar risken för översvämning, erosion och habitatförlust. Kusten och havet påverkas också vid översvämningar från vattendrag. Behovet av klimatanpassade lösningar blir alltmer akut i den fysiska planeringen vid kusten, och alla Hallands kustkommuner är sårbara för havsnivåhöjningar på 1 meter eller mer, då både bebyggelse och naturmiljö påverkas i stor utsträckning.

Kunskap om framtida medelvattenstånd ger underlag för att bedöma hur strandlinjen förändras och vilka områden som riskerar permanent översvämning, medan högvattenhändelser visar vilka ytor som kan drabbas av tillfälliga översvämningar. Båda perspektiven är centrala för att säkerställa långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning i kustzonen.

Planeringen bör därför utgå från etablerade klimatscenarier och tidsperspektiv fram till 2100 (och vidare) för att säkerställa robust lokalisering av bebyggelse och samhällsviktig infrastruktur. Nationella myndigheter kommer ta fram riktlinjer för val av klimatscenarier, utifrån SOU 2025:51 (*Bättre förutsättningar för klimatanpassning*) och regeringsbeslut.

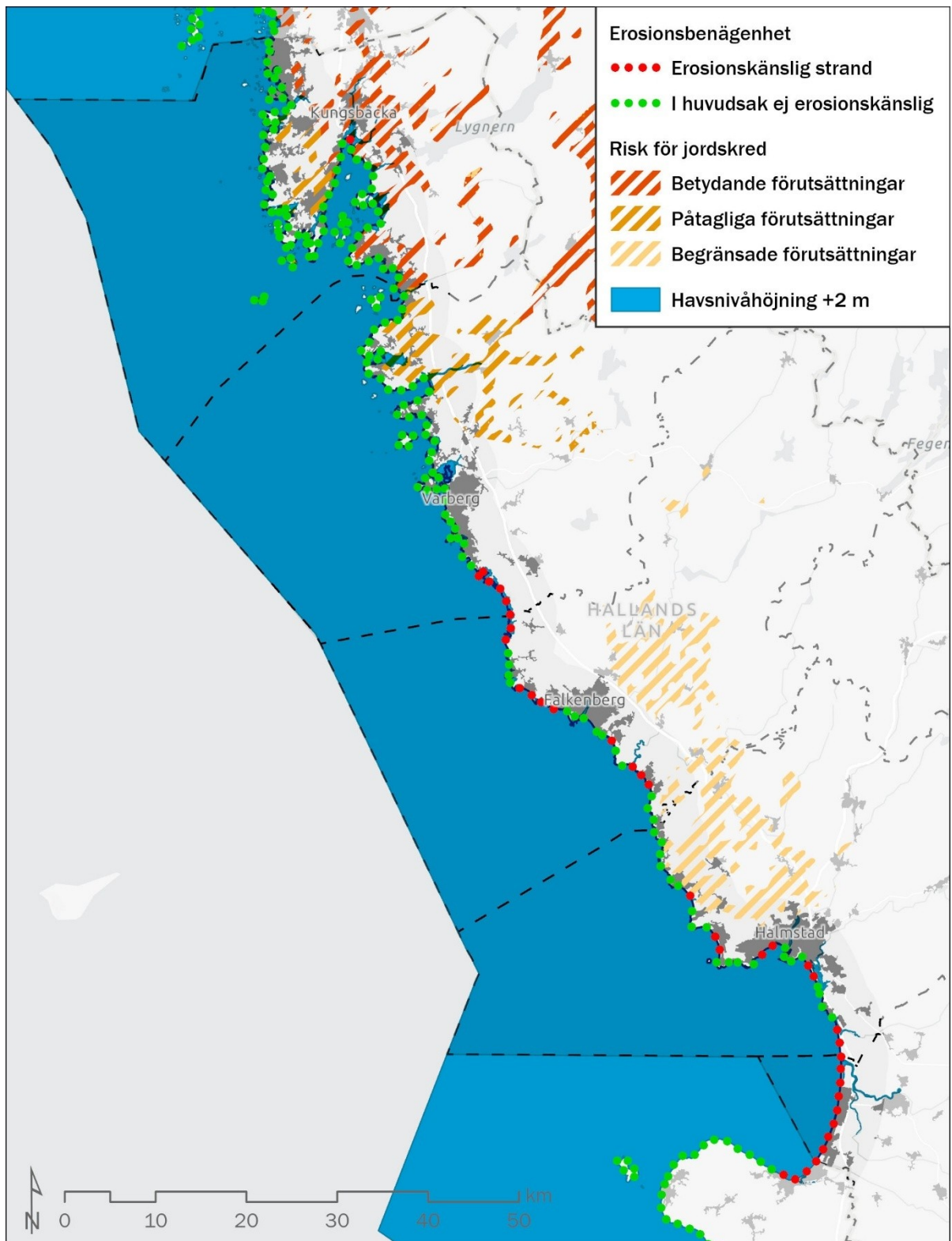
Kommunal och regional planering kan även behöva definiera principer för tillämpning av försiktighets- och anpassningsåtgärder (t.ex. zonindelning, höjdsättning, naturbaserade lösningar och undvikande av hårdförlagd barriär mot svallzon/buffertzon). Det kan också finnas utmaningar kring hantering av stigande havsnivåer och högvattenhändelser vid kusten i relation till hantering av översvämning som orsakas av stora skyfall på land.

Figur 17. Skiss för hur regional havsnivåhöjning påverkar återkomsttid för dimensionerande extrema högvattenhändelser (inte skalenlig). Källa: SMHI.

5.1.3 Kusterosion

Kusterosion hotar såväl naturmiljöer som befintlig och planerad bebyggelse i exponerade strandavsnitt. Riskområden finns i första hand i södra delen av Halland, se Figur 18. Åtgärder mot erosion ska ske med ett kustavsnittsövergripande synsätt för att undvika negativa följd effekter nedströms —hårda skydd kan påverka sedimentbalansen och förskjuta problemen till andra områden. Regional och kommunal planering bör lyfta naturbaserade åtgärder (t.ex. sandfodring, återställande av strandprofiler, restaurering av strandängar) som förstahandsalternativ och peka på behov av underlagskartor för sedimenttransport och kustgeologi i samband med åtgärdsval.

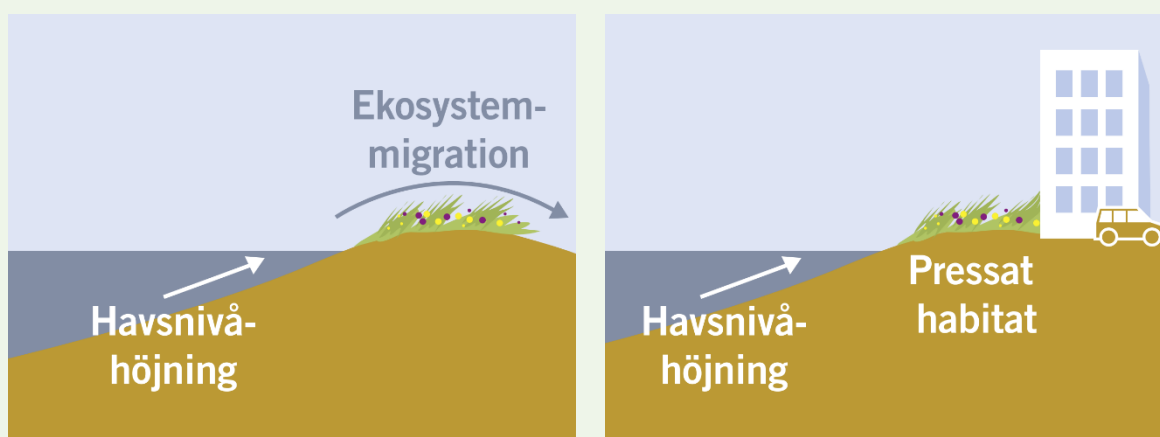
Figur 18. Kartbild som illustrerar geografiska skillnader när det gäller erosionsbenägen kust, skredbenägna områden och områden utsatta för havsnivåhöjning. Källa: MSB och SGI.

5.1.4 Hotade marina biotoper

Strandängar och kustnära våtmarker har hög biologisk mångfald och levererar viktiga ekosystemtjänster såsom vattenrening, kolinlagring och översvämningssdämpning. Dessa miljöer är känsliga för igenväxning, markanvändningsförändringar och kustzonsinklämning — när havsnivåhöjning sammanfaller med hårdgjord kustlinje och blockerad landuppåtgående migration. Den översiktliga planeringen kan bidra till att peka ut och skydda kvarvarande strandängar, identifiera potentiella områden för återställning och säkerställa att markanvändning i angränsande områden inte omöjliggör naturlig landåtkomst för naturens anpassning till stigande havsnivå.

Kustzonsinklämning (på engelska "coastal squeeze") är en benämning av problemet när avståndet mellan kustlinje och bakomliggande infrastruktur successivt minskar genom att kustzonen krymper (på grund av erosion eller havsnivåhöjning) medan infrastrukturen ligger kvar (se illustration nedan). Detta fenomen påverkar även livsmiljön för växter och djur och kan minska reträttmöjligheten för ekosystem. Det kan leda till oåterkalleliga förluster av kulturarv, naturmiljöer och ekosystemtjänster.

I den fysiska planeringen kan negativa effekter av kustzonsinklämning reduceras genom att undvika fysiska skydd och satsa på naturbaserade lösningar för klimatanpassning, genom att skapa ett större buffertavstånd till infrastrukturen, samt säkerställa reträttvägar mot inlandet (som också kan öka tillgängligheten för besökare).

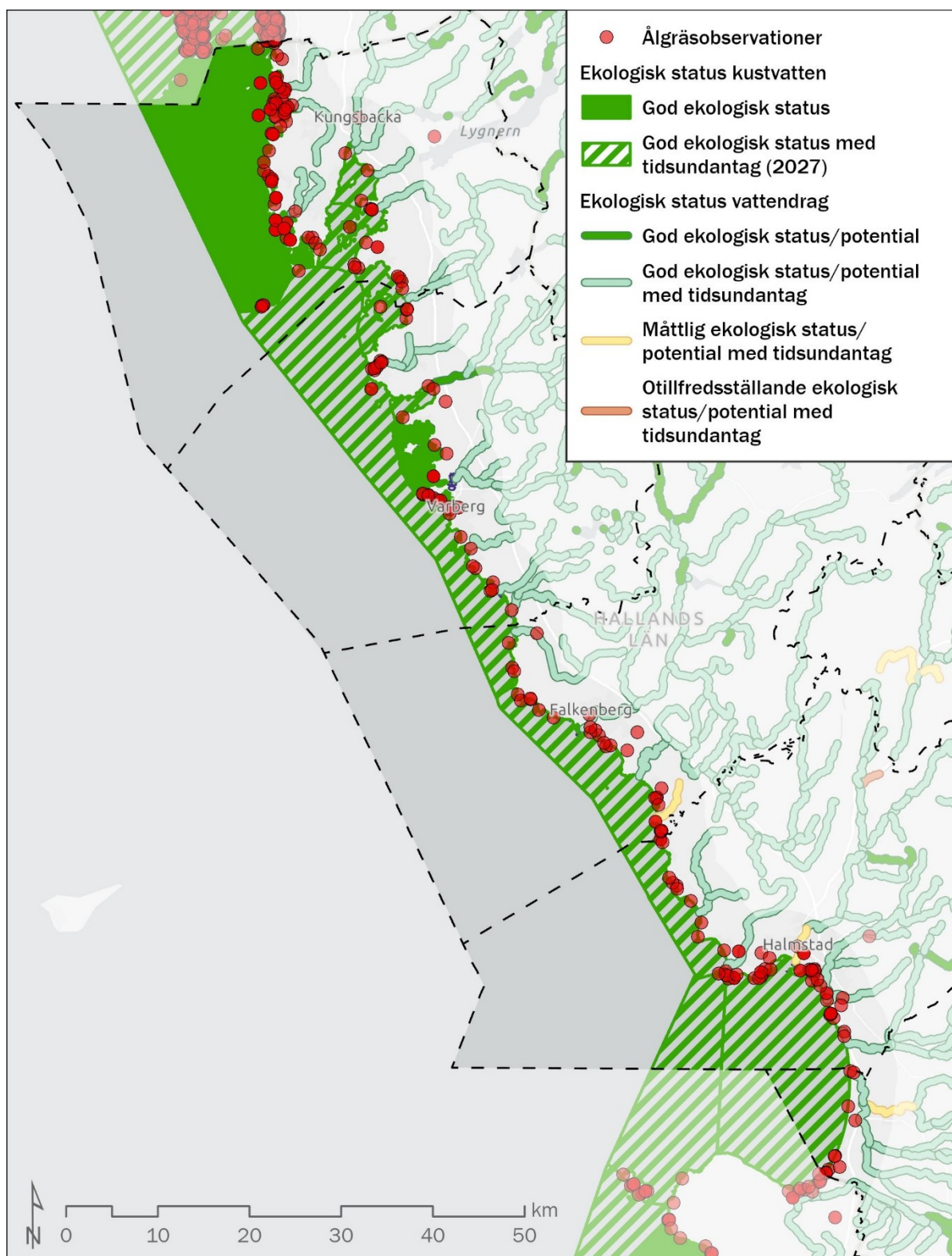

Figur 19. Illustration kustzonsinklämning. Källa: Naturvårdsverket 2021. Naturbaserade lösningar, Rap.6974

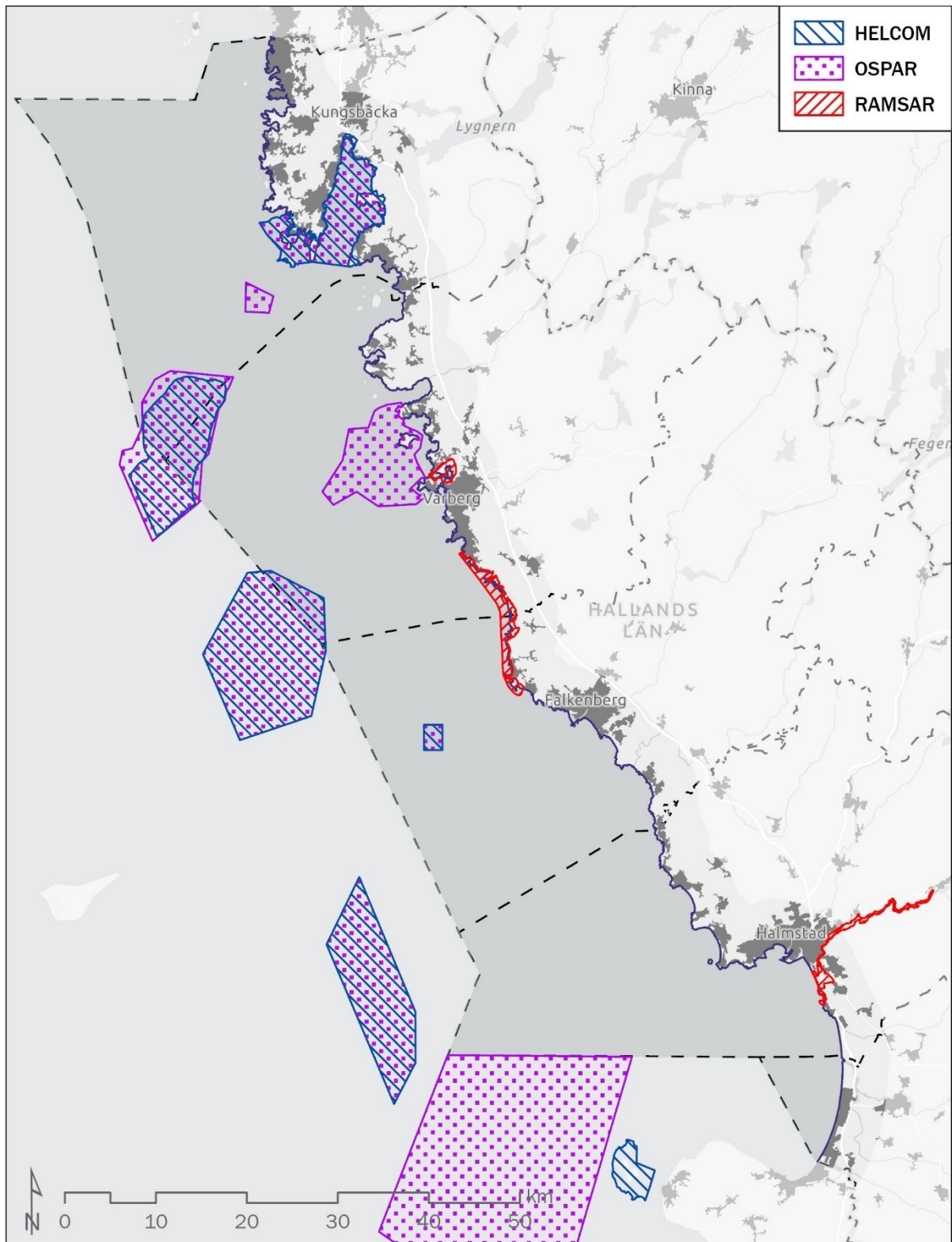
Kust- och havsområden hyser flera nyckelarter som är särskilt känsliga för förändringar i mark- och vattenanvändning, såsom tumlare, ål, kustnära fiskarter och ålgräs. Dessa arter är beroende av sammanhängande livsmiljöer, god vattenkvalitet och begränsad fysisk störning. Hänsyn till deras ekologiska behov bidrar till att säkerställa fungerande ekosystem och utgör ett viktigt underlag för regional fysisk planering av kust och hav.

I grunda kustområden förekommer ålgräsängar som fungerar som viktiga uppväxtområden för fisk, och bidrar till vågdämpning och sedimentsstabilisering mot erosion, ökat näringsupptag och kolbindning. De hotas av övergödning, grumling, överfiske, båttrafik och fysisk påverkan från anläggningsprojekt, och omfattas av ett åtgärdsprogram hos Havs- och vattenmyndigheten. I Skagerrak dominerar ålgräset i skyddade vikar. Längs Hallands exponerade kust har ålgräs en mer begränsad utbredning, och flest observationer finns längs Onsalahalvöns västkust och i Laholmsbukten inom Halmstads kustvatten, se Figur 20.

Eftersom ålgräsängar är en viktig livsmiljö omfattas de av skydd genom den svenska miljöbalken, flera EU-direktiv och de regionala havsmiljökonventionerna OSPAR och HELCOM, se Figur 21.

Figur 20. Karta över ålgräsobservationer från Artdatabanken (Källa: SLU) samt miljökvalitetsnormer för kustvatten och vattendrag (Källa: VISS).

Figur 21. Marina skyddade områden med internationell status vid och utanför Hallands kust.

Ramsarkonventionen är en internationell överenskommelse som syftar till att bevara och säkerställa en hållbar användning av våtmarker av internationell betydelse. I Sverige omfattar Ramsarområden både kustnära och marina våtmarker som är viktiga för biologisk mångfald,

vattenreglering och ekosystemens funktion. Även om Ramsar inte utgör ett eget juridiskt skydd i svensk lagstiftning innebär utpekandet ett internationellt åtagande som ska beaktas i fysisk planering. Ramsarområden ska därför ges särskild hänsyn vid planering och prövning av mark- och vattenanvändning, och åtgärder som riskerar att försämra områdenas ekologiska värden bör undvikas eller hanteras mycket restriktivt. I Hallands kustzon finns tre utpekade områden: Getterön i Varberg, kuststräckan mellan Träslövsläge och Morups tånge, som berör både Varberg och Falkenberg, samt Fylleån i Halmstad som också inkluderar delar av Östra Stranden.

OSPAR är ett internationellt samarbete för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten, inklusive Kattegatt och Skagerrak. Syftet är att bevara marina ekosystem, minska föroreningar och skydda hotade arter och livsmiljöer genom samordnade insatser mellan medlemsländerna. Inom ramen för OSPAR pekas ekologiskt värdefulla marina områden ut, vilka i Sverige fungerar som kunskapsunderlag för kust- och havsplanering. Även om OSPAR-områden inte automatiskt innebär ett juridiskt skydd, förstärker de behovet av restriktiv hantering av exploatering och fysisk påverkan och kan ligga till grund för nationella skydds- eller förvaltningsåtgärder.

HELCOM är ett mellanstatligt samarbete mellan länderna runt Östersjön med syfte att skydda och förbättra den marina miljön genom gemensamma mål och åtgärder. Arbetet omfattar bland annat minskad övergödning, begränsning av miljögifter samt bevarande av biologisk mångfald och ekologiskt viktiga marina områden. HELCOMs åtaganden är inte direkt juridiskt bindande på lokal nivå, men utgör ett centralt kunskaps- och styrunderlag som ligger till grund för svensk vattenförvaltning och havsplanering. Särskilt känsliga havsområden pekas ut för att säkerställa att kumulativa effekter och gränsöverskridande påverkan beaktas.

Det finns en stor grad av överlappning mellan dessa områden utanför Hallands kust, där OSPAR-områdena täcker in alla HELCOM-områden samt två ytterligare områden utanför Varberg och Kungsbacka. Det finns också överlapp med andra, nationella skyddsformer.

Exempel med relevans för mellankommunal kustzonsplanering: Ekosystembaserad havsförvaltning – pilotprojekt 2021-2026

Ekosystembaserad förvaltning handlar om att applicera en helhetssyn på bevarande och hållbart nyttjande av ekosystemen. Detta innebär att man i förvaltningen tar hänsyn till att samspelet mellan människa och miljö ofta spänner över flera sektorer i samhället.

Ett exempel på hur detta tillämpas i praktiken är Havs- och vattenmyndighetens projekt för ekosystembaserad havsförvaltning. Projektet, som startade 2021, syftar till att främja en utökad regional samverkan kring ekosystembaserad havsförvaltning och pågår fram till 2026. Pilotområdena Södra Bottenhavet, Stockholms skärgård och 8+fjordar i Bohuslän har utvecklat strukturer för praktiskt arbete med ekosystembaserad havsförvaltning.⁴

Genom lokala möten, så kallade Aktörsforum, skapas plattformar där tjänstemän, representanter från fiske, företagare, intresseorganisationer, forskare och kustboende kan mötas för att diskutera aktuella havsmiljöfrågor. Dessa forum möjliggör kunskapsdelning och stärker regional samverkan.

År 2025 publicerades en handbok för regional ekosystembaserad havsförvaltning, med målet att stödja fler liknande initiativ i svenska kustområden.⁵

⁴ <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/program-projekt-och-andra-uppdrag/ekosystembaserad-havsforvaltning.html>

⁵ <https://www.havochvatten.se/download/18.9294c371960137d3afa1630/1746605808669/ekosystembaserad-havsforvaltning-handbok.pdf>

5.1.5 Tillförsel av näringsämnen

De stora avrinningsområdena (Viskan, Lagan, Nissan och Ätran) bidrar med näringsämnen som påverkar övergödningssituationen i Kattegatt och Hallands kustvatten. Detta har koppling till möjlighet att bidra till att uppnå miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten. Regional och kommunal planering behöver därför redovisa hur mark- och vattenanvändning i kommunen samordnas med åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt, särskilt avseende dagvattenhantering och åtgärder för jordbruket. Många av frågorna sträcker sig över läns- och kommungränser.

5.1.6 Utfyllnad

Utfyllnad i kustzonen — det vill säga att man fysiskt fyller ut botten och vattenområden för att skapa ny mark, pirar, kajer eller annan infrastruktur — är en verksamhet som potentiellt har betydande miljöpåverkan på kustens ekosystem, hydromorfologi och naturvärden. Sådana åtgärder omfattas av bestämmelserna i 11 kap. miljöbalken och kräver anmälan eller tillstånd som vattenverksamhet till Länsstyrelsen, beroende på omfattning och yta som påverkas. För större utfyllnader (t.ex. >3000 m² i havsområden) krävs normalt tillstånd, inklusive miljöutredningar för att bedöma påverkan på växt- och djurliv samt vattenflöden. Detta regleras strikt i lagstiftningen för att undvika negativ påverkan på kustmiljön och MKN för vatten.

I Halland har viss utfyllnad skett, under senare tid i första hand vid Halmstads hamn, som också förväntas kunna få en ökad strategisk betydelse för försvaret – detta beskrivs närmare under kapitel om Havsanvändning.

5.1.7 Muddring och tippning av sediment

Muddring och grävning är åtgärder där bottenmaterial tas bort för att öka djup, förbättra framkomlighet eller ta bort förorenade sediment, och de ingår i den bredare kategorin vattenverksamhet som regleras genom 11 kap. miljöbalken. Muddring påverkar ofta strömningsmönster, grumlar vattnet och kan frigöra näringsämnen eller föroreningar som annars är bundna i bottenmaterialet. Detta är särskilt relevant i Hallands kustzon där grunda områden fungerar som viktiga uppväxtmiljöer för många marina arter, och där sedimentets egenskaper styr hur stor påverkan blir vid muddringsarbeten.

Tippning av muddermassor eller annat material i vattenområden är i princip förbjudet enligt 15 kap. miljöbalken, med undantag av vissa dispenser som prövas av Länsstyrelsen eller Havs- och vattenmyndigheten, där miljöpåverkan bedöms vara acceptabel.

En liknande miljöpåverkan som muddring och tippning kan också uppstå vid uttag av sand från havsbotten. Utredningen har inte identifierat några tillstånd för sanduttag eller dispenser för tippning av sediment i Hallands kustvatten. I den danska havsplanen finns dock utpekade områden för materialuttag från havsbotten i relativt nära anslutning till gränsen. Detta beskrivs i kapitel om Havsanvändning.

5.2 Upplevelser och turism

Kustlandskapet i Halland utgör en central del av regionens attraktivitet, identitet och konkurrenskraft som besöksmål. Kombinationen av långa sandstränder, öppna havsvyer, strandängar, klippmiljöer och kulturhistoriska kustsamhällen skapar förutsättningar för ett brett spektrum av natur- och friluftsupplevelser. Kusten fungerar både som vardagsnära rekreativsmiljö för boende och som destination för nationella och internationella besökare. Samtidigt ökar trycket på kustens miljöer, infrastruktur och upplevelsevärden, vilket ställer krav på strategisk och långsiktig planering på regional nivå.

5.2.1 Kusten som regional tillgång

Hallandskusten är en strategisk resurs för regional utveckling och en central del av regionens attraktionskraft. Kombinationen av lättillgängliga stränder, öppna landskap, kulturmiljöer och sammanhängande stråk för vandring och cykling ger Halland ett starkt utgångsläge inom besöksnäring och rekreation. Upplevelsevärdena bidrar till arbetstillfällen, lokal service och platsidentitet, samtidigt som de stärker regionens konkurrenskraft i relation till andra kustregioner. I ett regionalt planeringsperspektiv är kustens upplevelsevärden att betrakta som en gemensam resurs som sträcker sig över kommungränser och kräver samordning för att långsiktigt bevaras och utvecklas.

Figur 22. Turismen bidrar positivt till den lokala ekonomin, siffrorna avser Hallands län 2023.

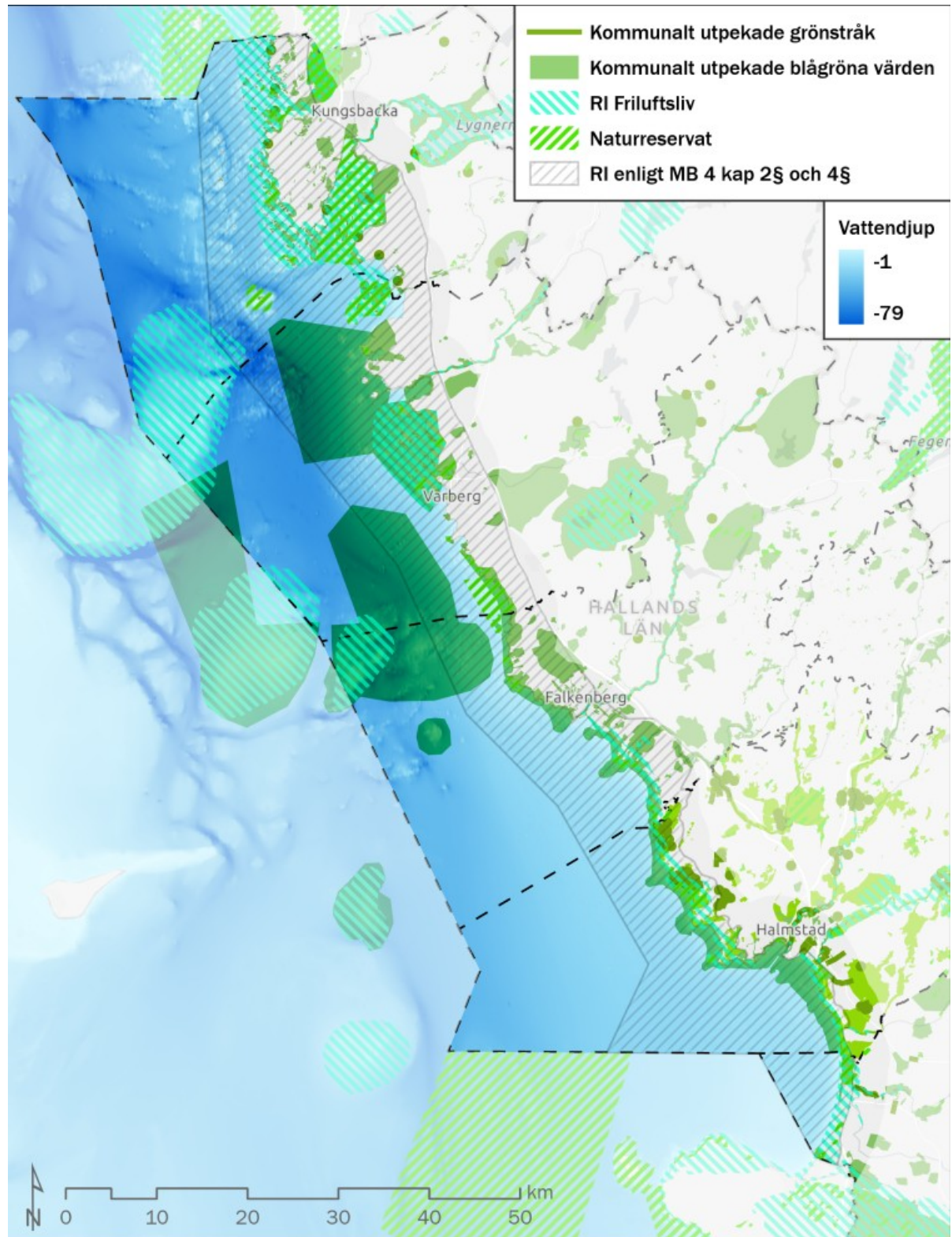
5.2.2 Utvecklingstrender inom besöksnäring och friluftsliv

Nationella och internationella trendanalyser visar på ett växande intresse för hållbara och naturnära upplevelser, bland annat i den analys av svensk naturturism som togs fram av Visit Sweden med stöd från Tillväxtverket och publicerades 2023.⁶ För Halland innebär detta ökade möjligheter att attrahera besökare som efterfrågar vandring, cykling, bad, kulturmiljöer och kustnära landskap.

En intressekonflikt kan finnas mellan efterfrågan på vackra och opåverkade naturupplevelser och ett växande fokus på tillgänglighet, upplevelser/aktiviteter och faciliteter för besökare. Det kan vara relevant att tydligare diskutera kustens *besöksbärförmåga* – inte enbart ekologiskt, utan även socialt, infrastrukturellt och upplevelsemässigt. Hur mycket besöksstryck tål olika kustavsnitt över tid och säsong innan kvaliteter riskerar att gå förlorade?

⁶ <https://corporate.visitSweden.com/kunskap/naturturism/svensk-naturturism-2023/>

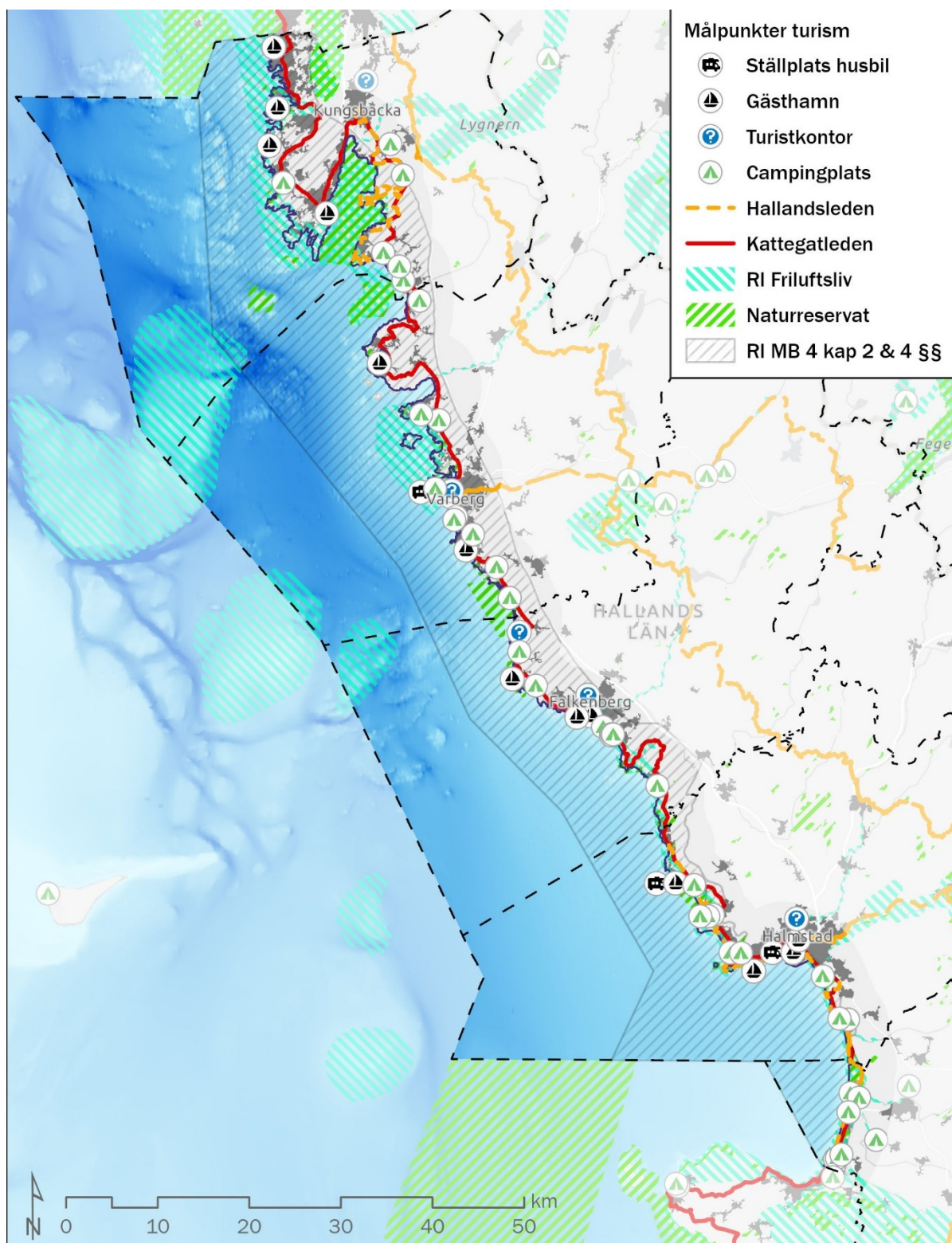
Hallands kustzon har goda förutsättningar för att sprida besökare till flera platser, bland annat genom regional samverkan kring sammanhängande resor (se 5.2.3) och marknadsföring av differentierade destinationer baserat på lokala värden och unika förutsättningar.

Figur 23. Riksintresse för naturvård och friluftsliv (MB 3 kap 6§) samt kommunalt utpekade blågröna områden och stråk. I kartan syns också riksintresse rörligt friluftsliv och högexploaterad kust (MB 4 kap 2 & 4 §§).

5.2.3 Tillgänglighet och upplevelser med hållbara färdmedel

Kattegattleden och Hallandsleden utgör två strategiska ryggrader för upplevelser till fots och med cykel i Halland. Tillsammans skapar de förutsättningar för sammanhängande upplevelser längs kusten och kopplingar mot inlandet.

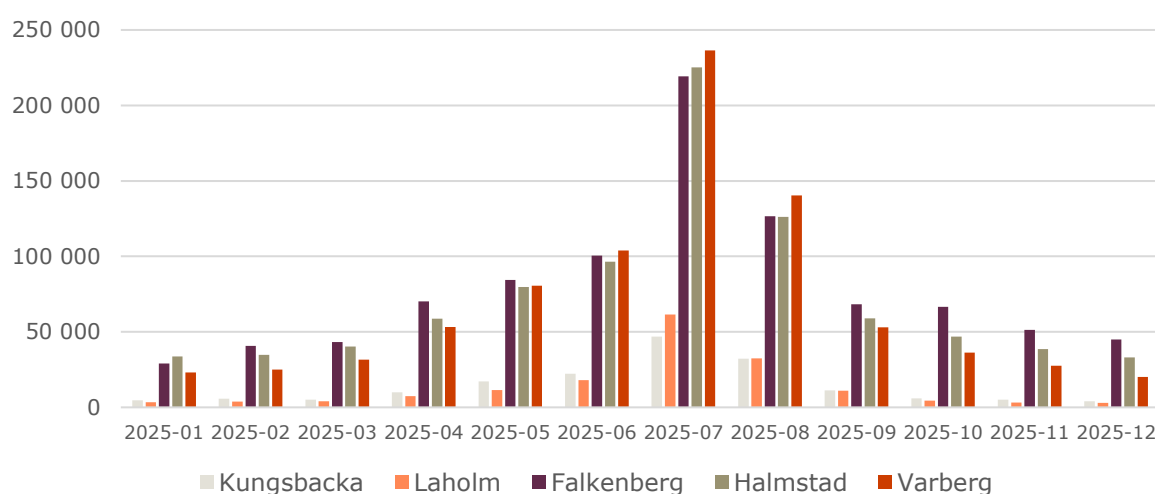

Figur 24. Karta över Hallandsleden och Kattegattleden samt utvalda målpunkter för besöksnäringen.

I ett regionalt perspektiv är dessa leder mer än friluftsstråk – de fungerar som struktur för hållbar tillgänglighet, där besökare kan uppleva kusten utan att vara beroende av privat bil. Vidare utveckling av tvärkopplingar, entrépunkter, kollektivtrafikanslutningar och service längs lederna kan bidra till att minska trycket på känsliga kustavsnitt och parkeringsytor.

5.2.4 Säsongvariation och trängsel

Under sommaren ökar befolkningen kraftigt i Hallands kustkommuner till följd av säsongsturism, fritidsboende och evenemang. Detta leder till trängsel på stränder och leder, ökad trafik och stort tryck på serviceinfrastruktur, särskilt i juli månad. Många leder, rastplatser och toaletter är hårt belastade under högsäsongen, vilket kräver regelbundet underhåll. Behovet av anpassningar, skyltning och tillgång till hållbar mobilitet blir alltmer akut, särskilt i känsliga områden.

Figur 25. Gästnätter i Hallands kustkommuner under 2025, månad för månad. Källa: Tillväxtverket, 2025

Kommun	Förändring juli (%)
Laholm	+38 %
Varberg	+23 %
Hylte	+7 %
Falkenberg	+31 %
Halmstad	+16 %
Kungälv	+2 %

Figur 26. Samtliga kommuner i Halland ser en befolkningsökning under sommaren. (SCB 2023)

För regional fysisk planering innebär detta behov av att:

- sprida besökare geografiskt,
- stärka alternativ till de mest belastade platserna,
- stödja utveckling av upplevelser under fler delar av året.

2022 beviljades Region Halland anslag från Tillväxtverket för att rusta upp Hallandsleden, delvis med syftet att bidra till ett ökat resande till Halland utanför högsäsong och att locka fler internationella besökare (Region Halland, 2024).

5.2.5 Slitage på känsliga kustmiljöer.

Sanddyner, strandängar och klippmiljöer slits av gång, cykling, ridning och andra aktiviteter utanför anvisade områden/stigar. Detta kan leda till markerosion, minskad biologisk mångfald och försämrade upplevelsevärden för framtida besökare. 2024 drabbades Tylösand av en så kallad sandflykt till följd av hårt väder och mänsklig aktivitet, något som ledde till att kommunen behövde flytta tillbaka sand (Halmstad, 2024).

5.2.6 Husbilsturismens påverkan

Ökat intresse för husbilsresor. Många stannar i närheten av stränder eller småbåtshamnar utan tillräcklig infrastruktur, vilket orsakar slitage, nedskräpning och försvårar tillgången för andra.

5.2.7 Ökad fritidsbåtstrafik

De halländska gästhamnarna lockar många besökare under sommarhalvåret. Trafiken bidrar till buller, erosion, utsläpp och störning av känsliga marina miljöer. Elektrifiering kan bidra positivt, och ett utvecklingsprojekt har satsat på laddinfrastruktur för fritidsbåtar som sträcker sig norrut från Göteborg till Norge.⁷ Denna satsning kan ha potential att förlängas till Halland och Skåne.

5.2.8 Kulturmiljöer som bärare av upplevelsevärden och identitet

Kustens kulturmiljöer är en central del av Hallands upplevelsevärden och bidrar starkt till regionens attraktionskraft för både boende och besökare. Detta gäller exempelvis historiska fiskelägen och hamnmiljöer. Platser som Träslövsläge, Bua och delar av Varbergs och Halmstads stadsmiljöer utgör viktiga besöksmål med kulturhistoriska värden. Samtidigt kan ett ökat besöksstryck medföra nya anläggningar och verksamheter som påverkar miljön och läsbarheten. Andra hot mot kulturmiljövärden i kustzonen är behov av fysiska klimatanpassningsåtgärder eller etablering av förnybar energiproduktion vid kust och till havs.

5.2.9 Konflikter mellan olika typer av rekreation

Samtidig användning av kustzonen för bad, surfing, paddling, fiske, cykling och båttrafik kan skapa intressekonflikter. Särskilt under högsäsong blir det tydligt att vissa aktiviteter stör andra, både fysiskt och upplevelsemässigt.

5.2.10 Buller och ljudstörningar i naturmiljöer

Turism, båtliv och infrastrukturutveckling genererar buller som påverkar både djurliv och människors naturupplevelser. Aktiviteter som paddling och fågelskådning kan störas av motorljud från båtar och trafik längs kustnära vägar.

5.2.11 Kustnära evenemang och tillfälliga boenden

Musikfestivaler, sportevenemang och tillfälliga campingar bidrar till lokal ekonomi, men kan också innebära störningar i naturmiljöer. Dessa aktiviteter kräver god planering för att minimera slitage och bevara lokala naturvärden.

⁷ Satsningen har drivits inom ramen för ett Interreg-projekt med namnet go:LEIF (Grön omställning med laddning, elektrifiering och infrastruktur för fritidsbåtar). Mer information finns här: <https://goteborgsregionen.se/projekt/2023-05-31-goleif---gron-omstallning-med-laddning-elektrifiering-och-infrastruktur-for-fritidsbatar>

5.3 Struktur

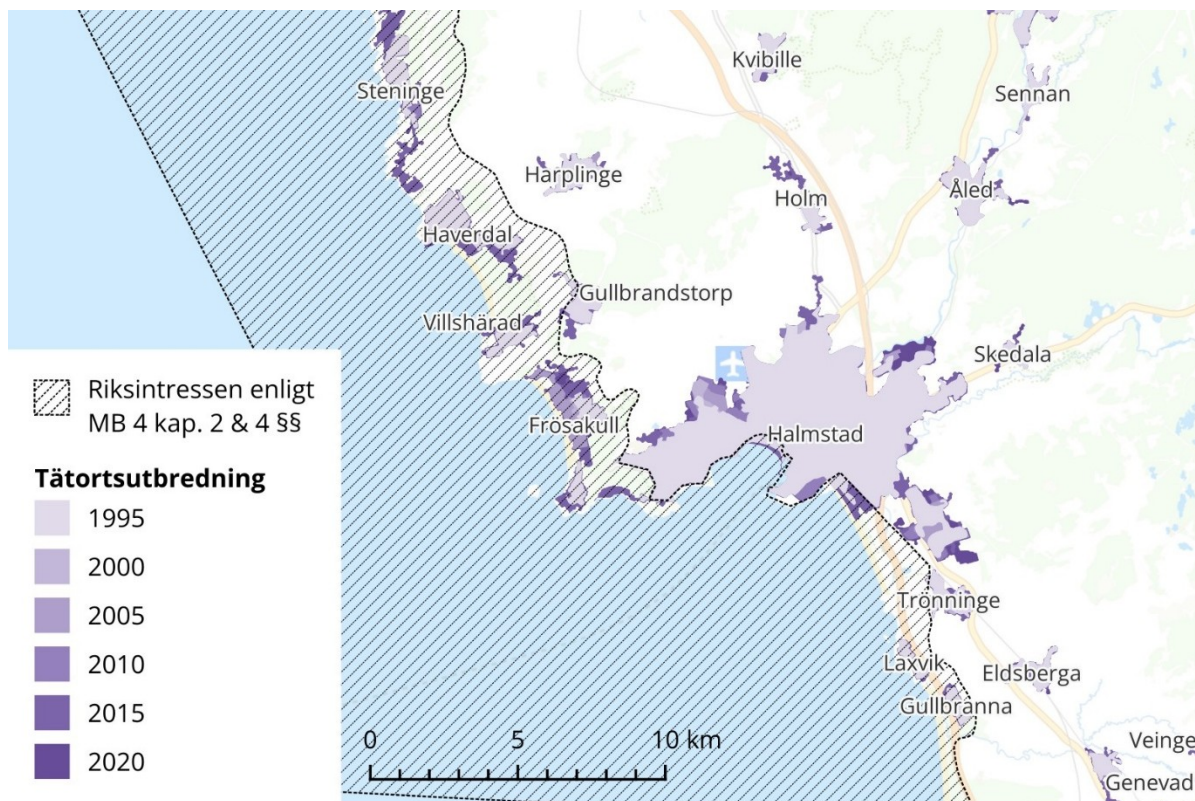
Strukturtemat beskriver hur bebyggelsemönster, infrastruktur och tekniska system påverkar utvecklingen i kustzonen. Det handlar både om tätortsutvidgning, omvandling av fritidshusområden, samt utbyggnad av vägar och elnät.

5.3.1 Strukturella utvecklingstrender i Hallands kustzon

I Halland sammanfaller ett fortsatt befolkningstryck med stark efterfrågan på kustnära boende, god regional tillgänglighet och ökade krav på energi- och klimatanpassning. Detta skapar ett komplext planeringslandskap där beslut i en kommun kan få regional påverkan, antingen genom vilken praxis som etableras, men också genom strukturell och geografisk påverkan (exempelvis ändringar i tillgänglighet, eller miljöpåverkan från etableringar i kustzonen).

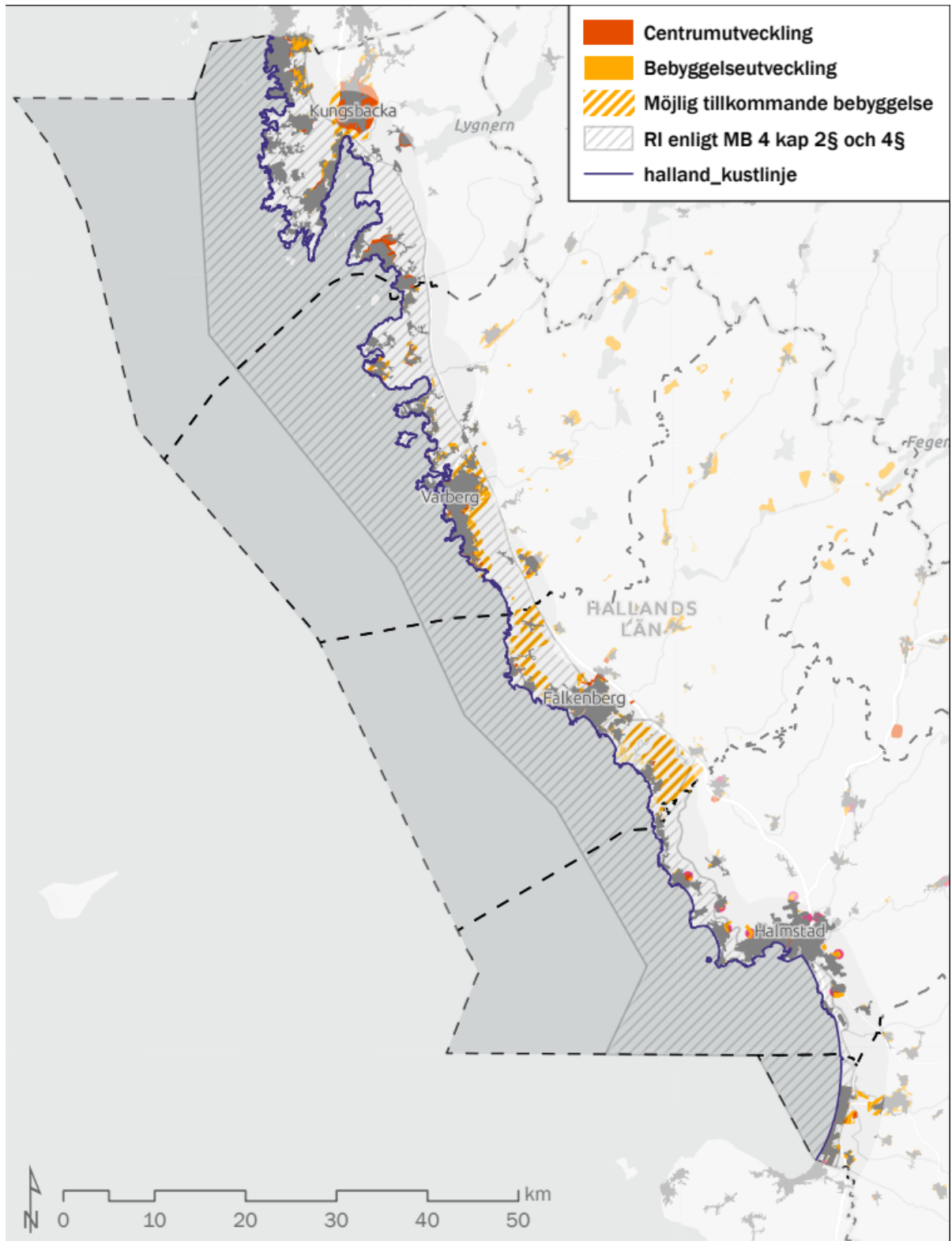
En regional trend är att kommunerna i ökande grad försöker styra ny bebyggelse bort från de mest kustnära lägena. En kartläggning av tätorternas historiska utveckling i Halland har gjorts med utgångspunkt i SCB:s tätortsområden. Utmaningar med detta är att definitionen av tätorter har justerats, och att tidigare fritidshusområden eller småorter har klassats om till tätorter efter att uppnått tröskelvärde på antal byggnader eller bostäder. Analysen indikerar dock att större, etablerade tätorter under senare år tenderar att expandera bort från kusten. Det finns dock också indikationer på att en stor del av tätortsexpansionen sker inom områden som definieras som riksintresse enligt 4 kapitel 2 och 4 §§ miljöbalken, och att tätorter i inlandet växer långsamt.

Analysen visar också att det med SCB:s gällande tätortsdefinition finns ett stort antal orter längs kusten som skulle kunna undantas enligt 4 kap. 1 § i miljöbalken, och indikerar ett behov av att tydliggöra vilka områden som kan vara viktiga att skydda, och var utveckling behöver begränsas.

Figur 27. Utsnitt från analys av tätortsutveckling 1995-2020 (Källa: SCB). Vissa tillskott beror på omdefiniering av SCB:s tätortsbegrepp, och inte på ny bebyggelseutveckling, exempelvis vid Frösakull.

I Figur 28 nedan visas kommunalt utpekade områden för bebyggelseutveckling, som bekräftar att det i första hand planeras förtätning österut och bort från kustzonen. I Falkenberg finns möjlighet att pröva ny enstaka bebyggelse utanför tätort. För Laholm visas områden från föregående ÖP.

Figur 28. Sammanställning av utvecklingsområden från kommunal planering med utgångspunkt i Framtidsplan 2030. Områden har inte alltid samma betydelse/tolkning i varje kommun (Källa: Region Halland).

5.3.2 Tätortsutveckling och lokalisering av ny bebyggelse

Trycket på attraktiva kustnära lägen är fortsatt högt i Halland. Hela kustzonen är inom pendlingsavstånd från centralorterna, och norra delen av kustzonen är också nära Göteborg. Tätortsutvecklingen sker både genom förtätning och genom utvidgning av bebyggelsen i randzoner mot kust och öppna landskap. I regional planering aktualiseras frågan om vad som utgör en långsiktigt hållbar tätortsutveckling. Begrepp som "naturlig utveckling" eller vad som utgör en "riktig tätort" riskerar att tolkas olika mellan kommuner, vilket kan leda till gradvis urholkning av kustens öppna och obebyggda partier.

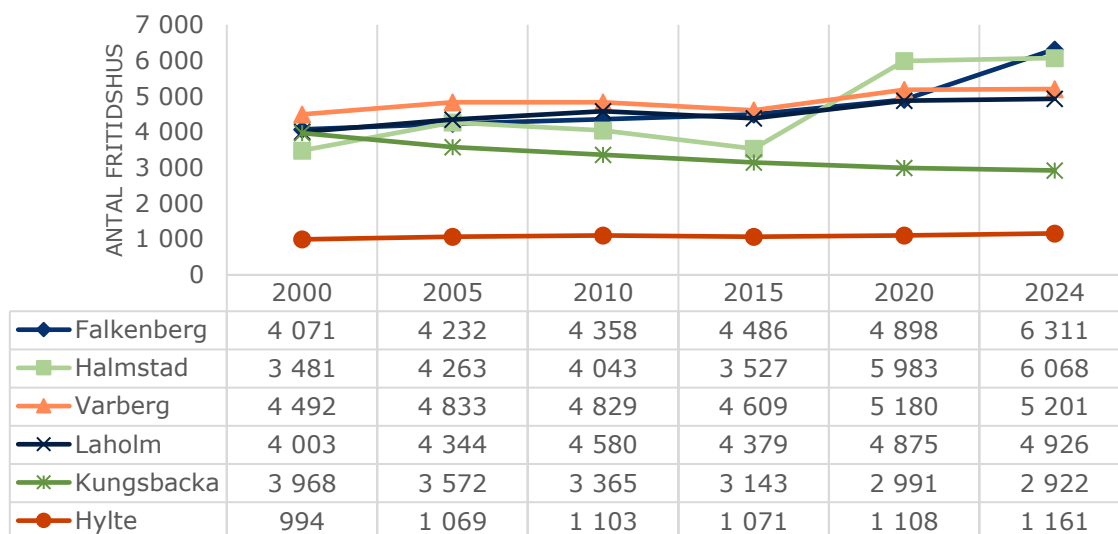
Att tolka "befintliga tätorter" enligt SCB:s definition leder till att i stort sett hela Hallands kustzon kan undantas från bestämmelser enligt miljöbalkens 4 kapitel. Detta är inte syftet med undantagsregeln. Tvärt emot kan det anses ännu mer angeläget än på 1980-talet att skydda de gröna, mindre påverkade och allmänt tillgängliga delarna av kustzonen. Diskussioner kring tolkningar av tätortsbegreppet i planeringssammanhang tar upp både vilken tidpunkt som avses med "befintliga" – avses de tätorter som fanns då lagtexten skrevs, eller ska eventuella senare tillskott ändringar hanteras på samma sätt? En annan aspekt som diskuteras är vilka funktioner en "riktig tätort" innehåller, med exempelvis livsmedelsbutik, skola och annan samhällsservice.

Otydligheten kring begreppet "naturlig befolkningsutveckling" gör det svårt att bedöma vilken utbyggnadsvolym som är rimlig att planera för inom kustnära orter där efterfrågan är stor.

Det finns möjligheter att styra utvecklingen mot redan påverkade lägen och stärka kollektivtrafiknära strukturer, men också ett behov av gemensamma principer för hur detta görs, och hur utveckling kan främjas både i inlandet och närmare kusten samtidigt som attraktivitet och en långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning främjas.

5.3.3 Fritidshusområden och omvandling till permanentboende

Hallands kustkommuner är attraktiva för fritidsboenden. Dessa utgör en särskilt hög andel av den totala bebyggelsen i Falkenberg och Laholm. Att antalet fritidshus minskar i Kungsbacka kan vara en indikation på trenden med omvandling till permanentbostäder, särskilt inom pendlingsavstånd från större arbetsplatsområden. Definitionen av fritidshus har förändrats över tid. Större förändringar har ägt rum 2018 och 2015. Förändringarna 2018 innebar att antalet fritidshus ökade med cirka 24 000 nationellt, och påverkar statistiken särskilt för Halmstad.

Figur 29. Statistik över antal fritidshus i Hallands kommuner där också Hylte tas med för jämförelse (Källa: SCB).

Omvandlingen till åretruntboende har accelererat under senare år, delvis till följd av ökat distansarbete och förändrade bostadspreferenser. Detta innebär en strukturell förändring av kustnära bebyggelsemiljöer. För regional fysisk planering innebär utvecklingen både möjligheter och utmaningar. Omvandling kan bidra till ökat befolkningsunderlag och service, men medför också ökade krav på VA, vägar, kollektivtrafik och klimatanpassning i områden som ofta har begränsad robusthet, och kan bidra till ett starkare lokalt utvecklingstryck.

Både omvandlingen av befintlig fritidsbebyggelse till permanentboende och användningen av ny bebyggelse kan vara svår att reglera. När riksintressebeskrivningarna för rörligt friluftsliv och högexploaterad kust togs fram ansågs fritidshus som det största hotet mot kustzonens värde för natur, kulturmiljö och rekreation. I dag består hotet både i etablering av nya permanenta bostäder och omvandling av fritidshus, med stödjande infrastruktur och ökad användning.

5.3.4 Transportinfrastruktur och regional tillgänglighet

E6 och Västkustbanan utgör centrala strukturer i Halland och bidrar till regionens goda tillgänglighet. Samtidigt skapar de barriäreffekter i kustnära landskap och kan förstärka exploateringsstrycket i attraktiva lägen. Även mindre vägutbyggnader kan få konsekvenser.

Ökad pendling, särskilt mot Göteborgsregionen, innebär fortsatt behov av kapacitetsstark kollektivtrafik. Regional planering behöver väga tillgänglighet mot landskaps- och kustvärden samt undvika att ny infrastruktur driver ytterligare kustnära exploatering.

Längsgående ”hårda” strukturer nära kusten riskerar att förstärka exploateringsstrycket och bidra till framtida kustzonsinklämning. Satsningar på utvalda öst–västliga kopplingar mellan inland, tätorter och kust kan förbättra tillgängligheten utan att skapa nya barriärer parallellt med kusten.

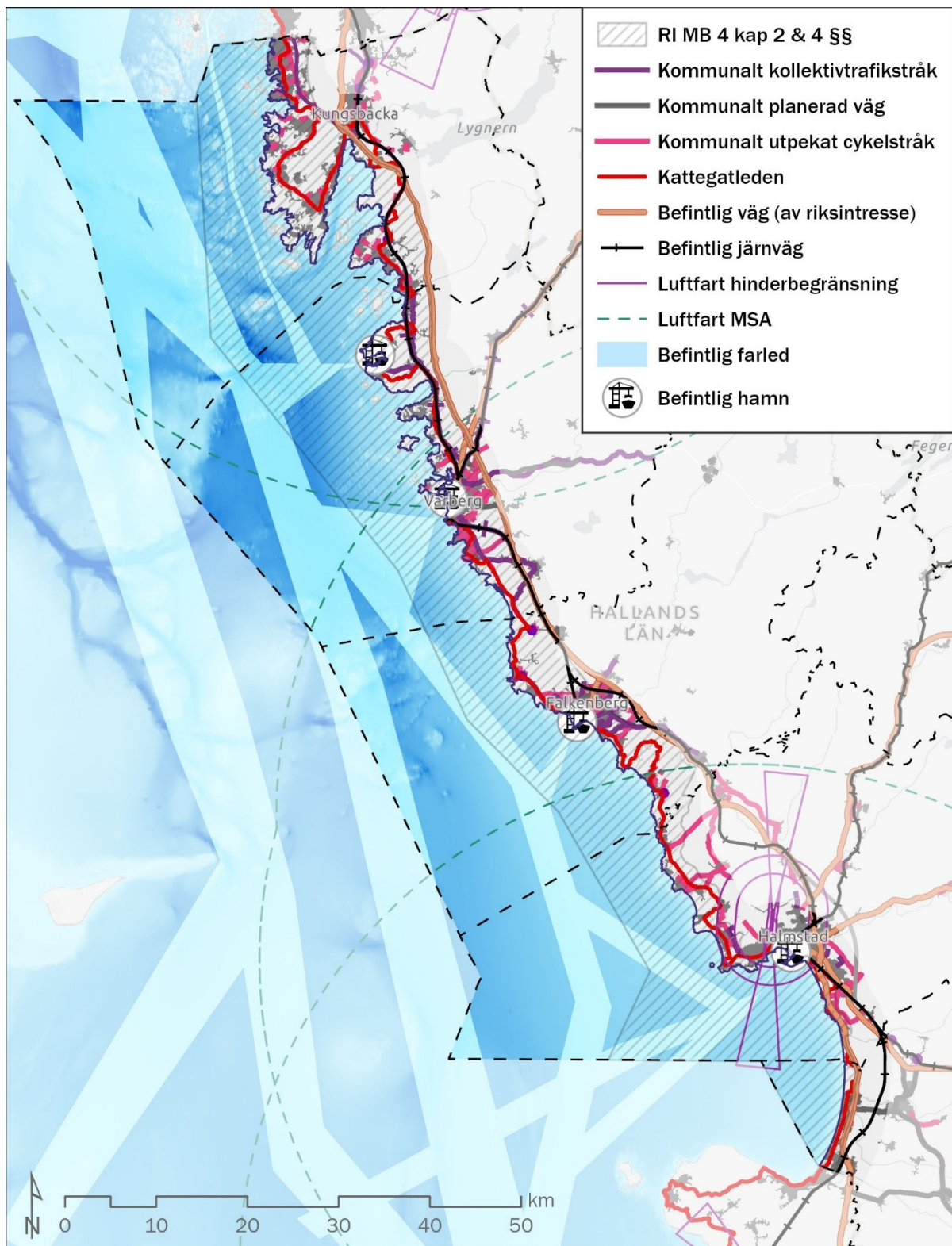
Samtidigt har kustzonen stor potential för nord–sydliga stråk för gång- och cykeltrafik, där sammanhängande leder och kustnära stråk kan stärka tillgängligheten till upplevelsevärden (se också 4.2). Kattegattleden och kustnära delar av Hallandsleden är centrala i detta sammanhang och kan utvecklas för både vardagsresenärer (särskilt cykelvägar) och besökare.

Sjöfarten utgör ytterligare en viktig del av transportsystemet i Halland. Nationellt finns ambitioner om överflyttning av godstrafik, bland annat för att minska klimatpåverkan och avlasta väg- och järnvägsnätet. Hallands hamnar kan komma att spela en allt viktigare strategisk roll - för ett mer hållbart transportsystem, för regional näringslivsutveckling, och för försvarets intressen.

5.3.5 Energi- och teknisk infrastruktur i kustnära lägen

Omställningen av energisystemet innebär ett ökat behov av teknisk infrastruktur i kustzonen. Planer på havsbaserad vindkraft i Kattegatt medför behov av anslutningspunkter, nätstationer och förstärkt elnät på land. Därtill pågår utredningar om framtida energiproduktion i anslutning till Ringhals samt ett växande intresse för storskalig solenergi.

Dessa etableringar kan bidra till regional energiförsörjning och klimatomställning, men påverkar också landskapsbild, markanvändning och kustnära miljöer. Regional planering är central för att samordna lokalisering och hantera kumulativa effekter.

Figur 30. Karta över viktiga transportstråk, befintliga och utpekade i kommunal planering. Till havs illustreras befintliga farleder. Mellan Åsa och Varberg går järnvägen i ett kustnära läge. Söder om Halmstad kan väg E6 utgöra en kustnära barriär. Flygplatser har olika influenszoner som kan påverka andra etableringar.

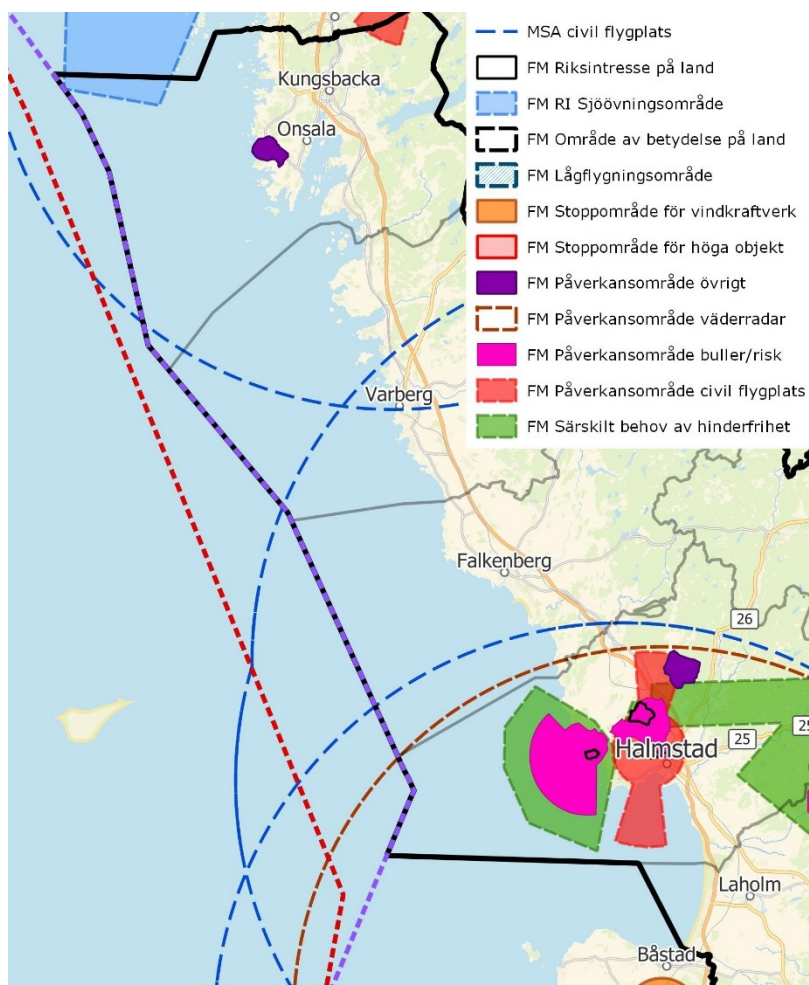
5.4 Havsanvändning

Havsanvändningen längs Hallands kust präglas av ett växande antal samtidiga intressen: sjöfart och hamninfrastruktur, energiutvinning och elanslutningar, fiskeri, totalförsvaret, naturvård och olika former av rekreation. Samtidigt pågår en snabb omställning av energisystemet, ökade ambitioner om fossilfria transporter och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge, vilket sammantaget ökar trycket på havsytan och kustnära vatten.

Hallandskusten utgör en strategisk övergångszon mellan Kattegatt och Öresund samt mellan svenska och danska planeringssystem. Även om gällande havsplan för Västerhavet i huvudsak bekräftar befintliga användningar längs Hallandskusten, visar både genomförda tillståndsprövningar och förslag till ny havsplan (2025) att utvecklingstrycket ökar, särskilt kopplat till energiutvinning och elinfrastruktur. Detta förstärker behovet av regional samordning, tydliga vägval och ett landskaps- och ekosystemperspektiv på havsanvändningen.

5.4.1 Försvar och totalförsvarets intressen

Totalförsvarets intressen är en grundläggande planeringsförutsättning i Hallands havsområde. Försvarsintressen är utpekade både i gällande och föreslagna havsplaner och omfattar såväl övningsområden till havs som påverkansområden som sträcker sig in i territorialvatten och kustzon på land. De öppet redovisade områdena är främst koncentrerade till södra Halland, i huvudsak inom och utanför Halmstads kommun, medan övningsområden i norr överlappar med Kungsbacka kommuns havsområde.

Utöver utpekade områden tillkommer påverkansradier för bland annat radar- och flygverksamhet, inklusive MSA-områden kring civila flygplatser. Dessa kan innebära begränsningar för höga konstruktioner som vindkraftverk, även om samexistens i vissa fall är möjlig efter särskild prövning.

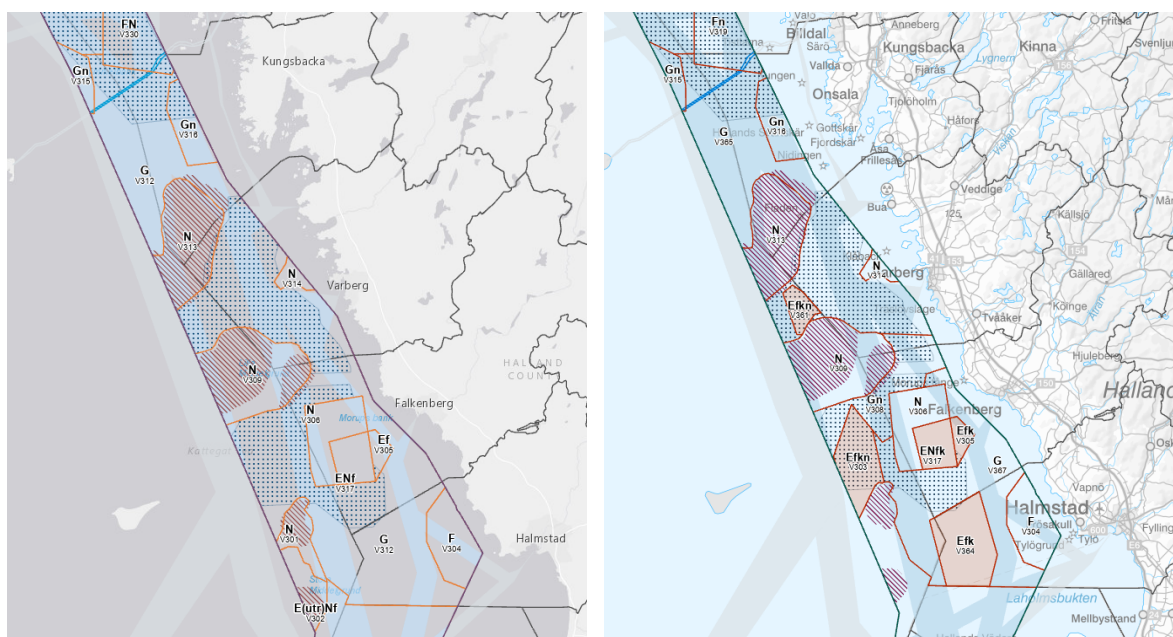
För regional fysisk planering innebär försvarsintresset ett behov av att tidigt tydliggöra områden där annan havsanvändning kan vara begränsad eller kräver anpassning. Särskilt viktigt är att beakta kumulativa effekter när försvarsintressen sammanfaller med energiutbyggnad, sjöfart eller naturvården.

Figur 31. Öppet redovisade områden av riksintresse för Försvarsmakten/totalförsvaret.

5.4.2 Energiutvinning

Vindkraft är den enskilt största förändringsfaktorn för havsanvändningen utanför Hallands kust. I gällande havsplan för Västerhavet pekades två energiutvinningsområden ut (i första hand för havsbaserad vindkraft) – ett inom Falkenbergs territorialvatten, där tillstånd till en del av området getts redan 2015, och ett i svensk ekonomisk zon utanför Halmstad, i området som kallas Stora Middelgrund. Sistnämnda fick avslag på tillståndsansökan av hänsyn till naturvärden (Natura 2000), men också andra intressen. För området utanför Falkenberg finns risk att planerna är föråldrade och att ett nytt tillstånd kan behövas om utbyggnad ska bli kommersiellt intressant.

Gällande havsplan för Västerhavet innebär begränsad påverkan på Hallandskusten, där utpekade intressen i första hand är befintliga (sjöfart och yrkesfiske samt natur, friluftsliv och försvar).

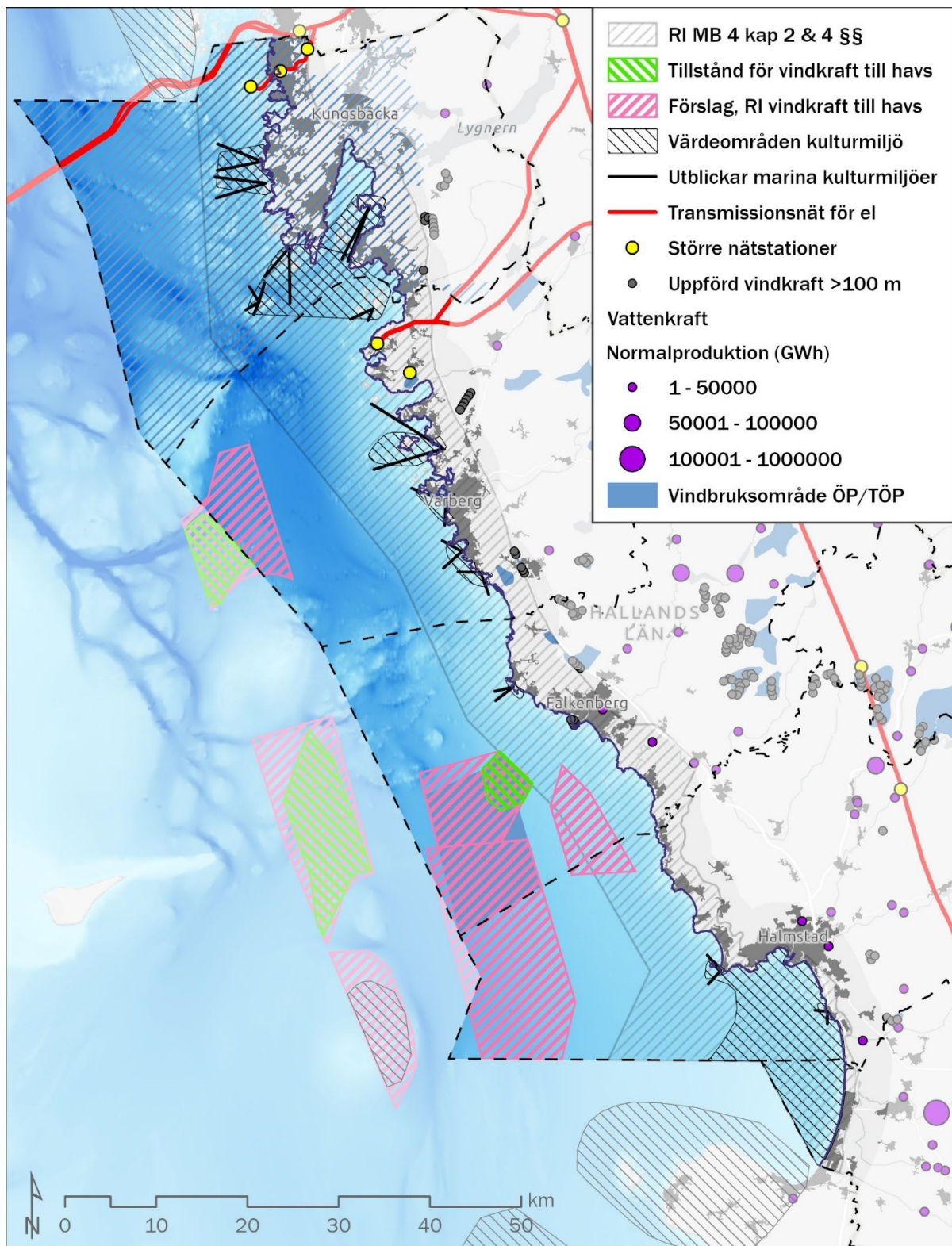

Figur 32. Jämförelse mellan gällande havsplanering från 2022 som berör Hallands kommuner (till vänster) och motsvarande utsnitt från förslag till nya havsplaner från 2025 (till höger).

Efter antagandet av havsplanerna år 2022 har dock två ytterligare projekteringar för havsbaserad vindkraft fått tillstånd i ekonomisk zon utanför Hallandskusten, båda inom ett område som pekats ut för generell användning, med anpassning till befintliga farleder. Det ena är Galene (OX2, 21 verk upp till 320 meters höjd), utanför Varbergs territorialvatten, och det andra är Kattegatt Syd (Vattenfall, 80 verk upp till 350 meters höjd) utanför Falkenberg.

Båda dessa områden är inkluderade som energiutvinningsområden i förslag till ny havsplan för Västerhavet från 2025 (V361 för Galene och V303 för Kattegatt syd). Området inom Falkenbergs territorialvatten finns kvar (indelad i två områden i havsplanen, V317 och V305). Därutöver har ett område tillkommit inom Halmstads territorialvatten (V364).

Energiproduktion beskrivs också som ett intresse inom vissa områden i havsplanen där andra intressen getts förtur. Det innebär dock inte att vindkraftsintresset inte finns kvar. Förslag till nya riksintresseområden för vindkraft till havs från Energimyndigheten indikerar också att etableringar kan vara aktuella i flera områden, vilket understryker vikten av att i regional planering inte enbart utgå ifrån formella planutpekanden i statliga havsplaner. En alternativ väg kan vara att definiera olika kriterier för tänkbar etablering, med inspiration från Länsstyrelsen i Västra Götaland och utredningen kring landskapspåverkan från storskalig vindkraft i Västerhavet (Ramboll, 2023).

Figur 33. Förslag till nya riksintresseområden för vindkraft till havs utanför Halland (Källa: Energimyndigheten).

Flera ansökningar för havsbaserad vindkraft påbörjades med indikationer på att staten skulle finansiera anslutningskablar. Detta har senare ändrats, vilket påverkar kalkylen och har varit en fråga som tillståndsgivare behöver reda ut närmare innan ett eventuellt beslut om etablering.

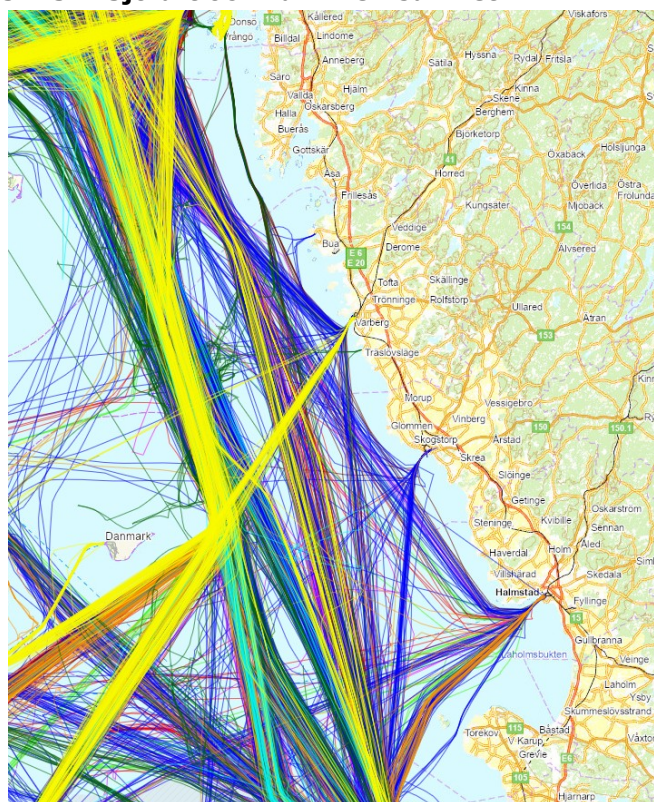
En central regional planeringsfråga är anslutningen till land. Sjökablar, landfästen, nätstationer och förstärkningar av stamnätet innebär betydande intrång i kustzonen och skapar nya konflikter med natur-, landskaps- och rekreationsvärden. Osäkerhet kring finansiering av anslutningskablar – efter att statens ansvar omprövats – påverkar både tidsplaner och lokalisering av landanslutningar, vilket gör frågan särskilt relevant för regional samordning.

För Stora Middelgrund undersöktes en anslutningsmöjlighet via Halmstads territorialvatten och vidare mot en planerad ny station för anslutning till transmissionsnätet/stamnätet vid Kårarp i Laholms kommun.⁸ För Kattegatt Syd leds anslutningen i stället norrut mot Varöhalvön i Varberg, där flera aktuella landfästen studerats.⁹ I strandkanten övergår sjökabeln i markkabel som dras fram till en anslutningspunkt för uppkoppling mot det svenska transmissionsnätet.

Galene planerar också att ansluta till stamnätet vid Buahalvön i norra delen av Varbergs kommun, där placering av landfäste och nätstation är mer tydligt specificerat. Energimarknads-inspektionen meddelade nätkoncession för kombinerad sjö- och markkabel från svensk territorialgräns i Kattegatt till anslutningspunkt. Tillstånd enligt Kontinentalsockenlagen för kabelnedläggning är det som återstår för Galene.¹⁰

Energiutbyggnaden aktualiserar frågor om samexistens med fiskeri, naturvärden och försvar, samt visuell påverkan på kustlandskapet. Detta innebär behov av att väga energiförsörjningens regionala och nationella nytta mot lokala och regionala värden i kust- och havsmiljön.

5.4.3 Sjöfart och hamnverksamhet

Hallands kustzon utgör en del av det nationella sjöfartssystemet. Hamnarna i Halmstad och Varberg har betydelse för gods- och råvarutransporter. Passagerartransport med färja till Grenå i Danmark flyttades från Varberg till Halmstad 2020 men lades ner april 2026.

På nationell och europeisk nivå finns en uttalad ambition att öka andelen gods som transporteras till sjöss för att minska klimatpåverkan och avlasta väg- och järnvägsnätet. Detta kan innebära ökade volymer och nya krav på hamninfrastruktur även i Halland. Samtidigt medför utvecklingen behov av anpassningar för elektrifiering, alternativa bränslen och hantering av farligt gods, vilket kan påverka både kustnära miljöer och rekreationsvärden.

Figur 34. Positionsdata från sjöfarten år 2021 visar vilka stråk som användes för olika typer av fartygstransporter. Källa: kystdata.no

⁸ <https://group.vattenfall.com/se/siteassets/sverige/var-verksamhet/vindprojekt/stora-middelgrund/samradsunderlag-stora-middelgrund-2023-05.pdf>, hämtad 2025-06-25.

⁹ <https://projekt.vattenfall.se/globalassets/temp/kattegatt-syd/samradsunderlag-kattegatt-syd-23-05-16.pdf>, hämtad 2025-06-25.

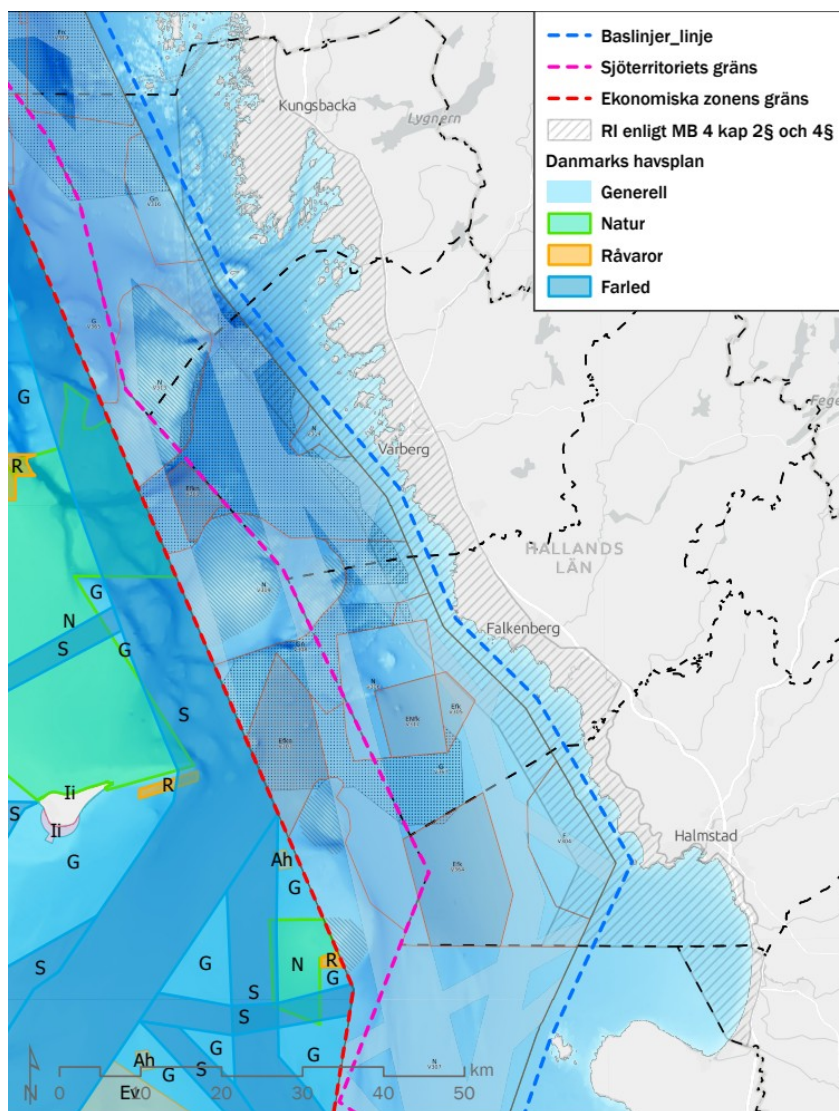
¹⁰ <https://www.ox2.com/sv/sverige/projekt/galatea-galene/>, hämtad 2025-06-25.

5.4.4 Fiskeri och marina näringar

Det kustnära fisket längs Hallandskusten har minskat under lång tid, till följd av minskade bestånd, förändrade kvoter och ökad konkurrens om havsutrymmet. Samtidigt utgör fisket en viktig del av kustområdenas kulturarv och identitet. Ökad energiutbyggnad, nya skyddade områden och förändrade ekosystem till följd av klimatförändringar påverkar fiskets framtida förutsättningar. Regional planering behöver här bidra till att synliggöra fiskets rumsliga behov och möjligheter till samexistens, snarare än att enbart hantera frågan i enskilda tillståndsprocesser.

5.4.5 Dansk och svensk havsplanering

Hallands havsområde påverkas även av planering och verksamheter på dansk sida. Skillnader i planeringsinriktning, exempelvis avseende energiutbyggnad och skyddade områden, kan få konsekvenser för svenska intressen genom kumulativa effekter på ekosystem, landskapsbild och sjöfart. Det kan finnas en regional nytta i att se samlat på svensk och dansk havsplanering utanför territorialhavet och identifiera gränsöverskridande samband eller påverkansfaktorer.

Ett exempel är marin sandutvinning som har haft begränsad omfattning utanför Hallandskusten. I dansk havsplanering pekas dock ett område utanför Stora Middelgrund ut för möjligt uttag av råvaror.

Över lag finns betydligt fler utpekade områden för råvaruutvinning i Danmarks havsplan. Intresset förväntas dock öka i takt med behovet av erosionsskydd och strandpåfyllnad. Samtidigt riskerar utvinning att påverka bottenmiljöer och vattenkvalitet. För regional planering är frågan framför allt framåtblickande: att identifiera potentiella intressekonflikter och behov av samordning innan eventuella tillståndsansökningar kommer in.

Figur 35. Jämförelse mellan svensk och dansk havsplanering utanför Hallands kust.

6. Sammanfattning av utmaningar och möjligheter

Hallands kustzon är ett tydligt exempel på ett geografiskt område där kommunala beslut får regionala konsekvenser. Exploatering, klimatanpassning, infrastruktur och havsanvändning sker ofta stegvis och lokalt, men påverkar i praktiken sammanhängande landskap, ekosystem och upplevelsevärden längs hela kusten. Beslut riskerar också att få kumulativa effekter, genom att sätta precedens för likande beslut i andra delar av regionen eller bidra till ökad konkurrens mellan kommuner om nya invånare eller verksamhetsetableringar (särskilt kopplat till besöksnäring).

De analyser som redovisats i föregående kapitel visar att Hallands kustzon står inför flera parallella utmaningar. Klimatförändringar med stigande havsnivåer och ökade stormhändelser förstärker riskerna för erosion och översvämning, samtidigt som exploateringstrycket på attraktiva kustlägen består. Ökade anspråk på havsytor för sjöfart, energiutvinning och försvar, samt ett stort besöksstryck på attraktiva kustmiljöer bidrar till ett komplext planeringslandskap. Samtidigt riskerar de relativt få sammanhängande och opåverkade delarna av kustzonen att fragmenteras ytterligare, vilket påverkar både naturvärden och allmänhetens tillgång.

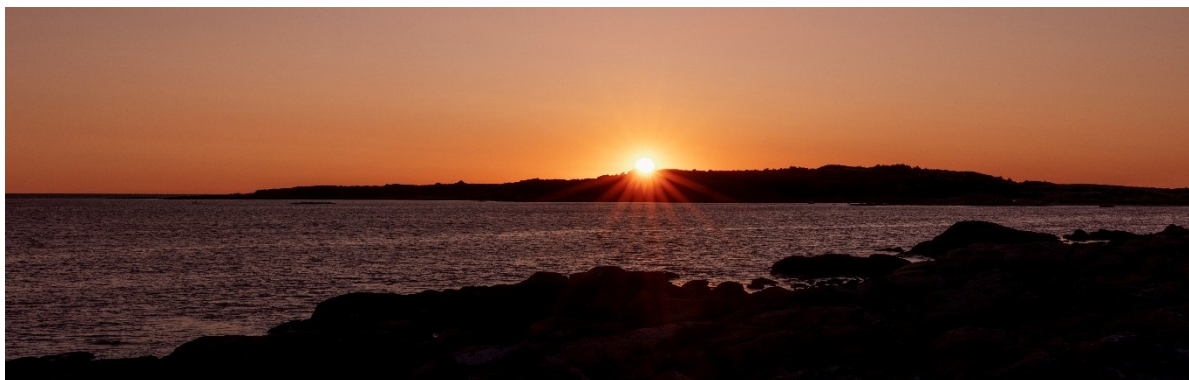
Sammantaget rymmer kustzonen stora möjligheter för Hallands långsiktiga utveckling och attraktionskraft. Kusten är en central del av regionens identitet och spelar en viktig roll för boende, näringsliv och besöksnäring. Samtidigt präglas kustzonen av starka statliga intressen – såsom riksintressen för natur, friluftsliv, försvar, sjöfart och energi – samt av internationella åtaganden kopplade till havsmiljö och biologisk mångfald. Detta gör kustzonen till en arena där regional fysisk planering har särskilt stor potential att bidra till helhetssyn och samordning.

Samlade behov i Hallands kustzon

Många av kustzonens utmaningar och utvecklingsfrågor är till sin karaktär mellankommunala och sträcker sig över administrativa gränser, vilket skapar behov av regional samordning och gemensamma kunskapsunderlag. Det finns behov av:

- gemensamma planeringsprinciper för kustzonen (se exempel på sida 57)
- gemensamma kunskapsunderlag och regionala analyser
- regionala avvägningar mellan exploatering, naturvärden, klimatanpassning och samhällsutveckling
- en mer samordnad och långsiktig kustutveckling över kommungränser

Behoven behöver inte enbart hanteras inom regional fysisk planering, utan kan även mötas genom andra former för samverkan, gemensam kunskapsuppbyggnad och strategisk dialog.

Figur 36. Solnedgång vid Getterön. Foto: Jessica Bengtsson-Clarén.

7. Rekommendationer för fortsatt arbete

Kustzonsplanering rymmer frågor som är svåra att hantera enbart utifrån lokala eller sektorsvisa perspektiv. Många av de utmaningar och möjligheter som finns är gränsöverskridande – mellan kommuner, mellan land och hav och mellan olika planerings- och beslutsnivåer. Det gäller exempelvis frågor om bebyggelseutveckling, infrastruktur och energiförsörjning, naturvård, kulturmiljövård, klimatanpassning, besöksnäring och friluftsliv.

Detta kapitel redovisar därför ett antal tematiska rekommendationer och fördjupningar för fortsatt arbete. Syftet är inte att peka ut en färdig modell för hur arbetet ska organiseras, utan att tydliggöra områden där det finns behov av gemensamma kunskapsunderlag, samordning och strategiska vägval. Tillsammans kan de utgöra ett underlag för fortsatt regional och mellankommunal dialog om hur Hallands kustzon kan utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt.

7.1 Energi och elförsörjning

Frågan om energietableringar till havs och på land är en av de mest strategiska för Hallands framtida utveckling. Effektbristen i elområde 3 och 4 riskerar att begränsa möjligheterna till nya verksamhetsetableringar och regional tillväxt, samtidigt som energietableringar kan innebära betydande påverkan på landskap, naturvärden och upplevelser i kustzonen.

Region Halland kan bidra genom att ta fram en gemensam kartläggning av befintlig och potentiell energiproduktion i länet, däribland havsbaserad vindkraft, landbaserad vindkraft, solenergi och andra förnybara energislag. En sådan översikt kan ge kommunerna bättre förutsättningar att göra informerade avvägningar och bidra till en mer samlad regional inriktning.

Särskild uppmärksamhet bör riktas mot energiproduktion i territorialhavet och ekonomisk zon, där kommuner och region har begränsad formell rådgivning men där gemensamma ställningstaganden kan stärka Hallands position i nationella processer. I detta sammanhang är även frågor om incitament och kompensationsmodeller relevanta, exempelvis hur negativa effekter på besöksnäring, naturvärden eller yrkesfiske kan vägas upp – ett område där erfarenheter från andra nordiska och europeiska länder kan ge viktiga inspel.

7.2 Havsplanering och kustzonsförvaltning

Ett gemensamt regionalt förhållningssätt till havsplanering kan stärka Hallands kommuner i dialogen med statliga myndigheter och i relation till nationella havsplaner. Genom regionplanen och tillhörande kunskapsunderlag kan kustens och havets användning ges en mer sammanhållen inriktning, särskilt vad gäller samexistens mellan energiutvinning, naturvård, yrkesfiske och friluftsliv.

Regionen kan bidra genom att identifiera och beskriva värdekärnor i kustzonen med olika grad av känslighet och utvecklingspotential. Ett sådant arbete kan även inkludera resonemang om påverkans- och hänsynsavstånd, där förändringar utanför ett område – exempelvis buller, ljus eller visuella intrång – kan påverka natur- och upplevelsevärden inom området. Detta kan stärka underlaget för både kommunal planering och Länsstyrelsens hantering av riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel. Ett arbete pågår hos Havs- och vattenmyndigheten med en nationell landskapsanalys för kusten, som kan bli ett stöd också för regional fysisk planering.

7.3 Bebyggelseutveckling och samhällsservice

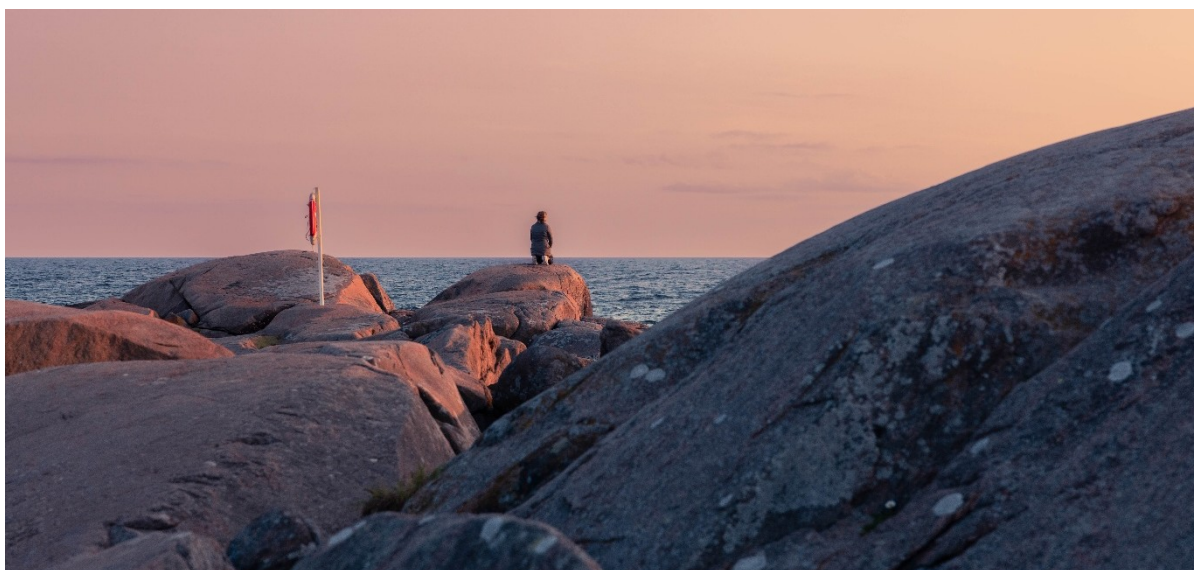
En återkommande fråga i Hallands kustzon är tolkningen av undantaget för tätortsutveckling enligt miljöbalken 4 kapitel. Idag saknas en enhetlig syn på vad som utgör "naturlig utveckling" och vilka kustnära orter som bör utvecklas respektive begränsas.

Region Halland kan här spela en viktig roll genom att bidra till en gemensam regional tolkning av tätortsdefinitionen, som stöd för den översiktliga planeringen. En sådan gemensam bild kan bidra till att bebyggelseutvecklingen koncentreras till utpekade platser, snarare än att successivt breda ut sig längs hela kusten. Arbetet bör kopplas till regionala befolkningsprognoser, markbehov och infrastrukturförutsättningar, för att skapa en långsiktigt hållbar struktur för kustnära bebyggelse.

7.4 Besöksnäring och turism

Hallandskusten är en gemensam tillgång och en central del av regionens attraktionskraft, men också ett område där kommunala intressen ibland riskerar att stå i konflikt med varandra. Inbördes konkurrens om kustnära etableringar kan på sikt leda till att de kvaliteter som lockar besökare successivt försvagas. Hallandsleden och Kattegattleden är två nord-sydliga strukturer som binder samman kusten och bör ses som stommen i utveckling av regional besöksnäring.

Regionen kan även stödja en mer hållbar utveckling genom gemensamma analyser av turismens markanspråk, besöksströmmar och kapacitetsbrister, samt genom att främja strategier som sprider besök över tid och rum. En regional helhetssyn kan bidra till att minska slitage och konflikter mellan friluftsliv, naturvård och kommersiella intressen, samtidigt som besöksnäringens positiva effekter för sysselsättning och lokal ekonomi tas tillvara.

Figur 37. Utblick mot havet vid Storaskär i Steninge, Halmstads kommun. Foto: Jessica Bengtsson-Clarén.

7.5 Friluftsliv och gröna samband

Det finns ett behov av en gemensam strategi för blågrönt friluftsliv i Halland, som både stärker tillgängligheten till kusten och minskar slitage på känsliga miljöer. Ett sådant arbete kan kopplas till riksintresseområden för rörligt friluftsliv och högexploaterad kust, men också till regionala mål för folkhälsa och klimatanpassning. Ett exempel på regional samverkan kring riksintresse rörligt friluftsliv är precisering av riksintresset för Vänern enligt miljöbalkens 4 kap. 2 §.

Särskilt viktigt är att uppmärksamma sammanhängande stråk och "gröna pauser" längs kusten, samt öst-västliga kopplingar mellan kust, tätorter och inland. Dessa stråk spelar en roll både för

rekreation, ekologiska samband och som möjliga reträttvägar vid översvämning eller stigande havsnivåer.

7.6 Klimatanpassning och resiliens

Klimatförändringarnas effekter i kustzonen innebär att alla områden på sikt inte kommer kunna skyddas genom tekniska åtgärder. Detta aktualiserar frågor om planerad reträtt och förändrad markanvändning, där bebyggelse och funktioner successivt kan behöva flyttas eller avvecklas. Översvämningsrisker, erosion, kustskydd och reträttvägar påverkar inte bara enskilda kommuner, utan hela kustsystemet. Åtgärder i en kommun kan få konsekvenser i en annan, vilket gör samordning avgörande.

Dessa strategier innebär inte enbart tekniska lösningar, utan berör grundläggande frågor om markvärden, ansvarsfördelning och social rättvisa. De aktualiserar även målkonflikter mellan enskilda och allmänna intressen, samt mellan kortsiktiga och långsiktiga perspektiv. Det saknas i dagsläget en tydlig struktur för hur dessa frågor ska hanteras, både vad gäller ansvar, finansiering och prioriteringar. Även om frågan utreds på nationell nivå, bland annat genom *SOU 2025:51*, finns behov av ökad samordning och gemensamma förhållningssätt på regional nivå.

Regionens roll kan också vara att utveckla en gemensam kunskapsbas om klimatrelaterade risker och anpassningsstrategier, snarare än att i nuläget peka ut detaljerade regionala strukturer. Ett gemensamt kunskapslyft kan minska risken för målkonflikter, stärka beredskapen och skapa bättre förutsättningar för långsiktigt hållbara beslut.

Tänkbara regionala planeringsprinciper för Hallands kustzon

Följande principer kan vägleda fortsatt regional och kommunal planering:

1. *Kustzonen ska planeras som en sammanhängande helhet, där kumulativa effekter av mark- och havsanvändning beaktas över kommungränser;*
2. *Utveckling ska koncentreras till utpekade orter och stråk, för att minska fragmentering och bevara sammanhängande kustlandskap;*
3. *Energiutbyggnad ska samordnas regionalt, med hänsyn till både elförsörjningens betydelse och kustzonens natur-, landskaps- och upplevelsevärden; Väg in möjlighet och potential till energiutbyggnad i inlandet.*
4. *Land-hav-perspektivet ska stärkas, särskilt vad gäller anslutningar för energi, sjöfart och klimatanpassningsåtgärder;*
5. *Sammanhängande gröna och blå samband ska prioriteras, både för friluftsliv, biologisk mångfald och klimatanpassning;*
6. *Klimatanpassning ska bygga på långsiktighet och samordning, där reträtt, anpassning och skydd vägs mot varandra;*
7. *Kustens attraktivitet ska förvaltas som en gemensam resurs, där tillgänglighet för allmänheten och långsiktiga värden prioriteras framför kortsiktig exploatering.*

8. Referenser

AquaBiota. (2017). *Underlag för kommunal havsplanering i Varbergs kommun.*

https://www.niras.se/media/dwqfoshi/enhus-mfl_2017_underlag-havsplanering-varbergs-kommun_2017-04.pdf: AquaBiota report 2017:04.

Kungsbacka, 2025. *Fördjupad översiktsplan för Kungsbacka stad, granskningshandling.* Hämtad från: https://karta.kungsbacka.se/fopstaden_granskning/ 2025-11-14

Kungsbacka, 2022. *Översiktsplan – vårt framtida Kungsbacka.* Hämtad från: <https://karta.kungsbacka.se/oversiktsplan/> 2025-11-14

Länsstyrelsen, 2021. *Granskningsyttrande enligt 3 kap 16 § Plan- och bygglagen över förslag till kommunomfattande översiktsplan för Kungsbacka kommun.* Hämtad från: <https://kungsbacka.se/download/18.68e39ecb17ede8bc2d977e1/1644502120814/L%C3%A4nsstyrelsens%20yttrande.pdf> 2025-12-12

Varberg, 2025. *Planeringsstrategi för Varbergs kommuns översiktsplanering 2024-2028.* Hämtad från: <https://varberg.se/bygga-bo-och-miljo/samhallsutveckling/oversiktsplan-och-detaljplaner/oversiktsplan> 2025-12-09

Varberg, 2024. *Utvecklingsinriktning.* Hämtad från: <https://varberg.se/download/18.36b2a29919348cbaefcadfa/1732104581005/241010%20Utvecklingsinriktning.pdf> 2025-12-11

Varberg, 2025b. Synpunkter från privatpersoner, organisationer och myndigheter. Hämtad från: <https://varberg.se/varbergvaxer/vi-planerar-for-framtiden/ny-oversiktsplan---vart-framtida-varberg/dialog-med-invanare-foretag-och-organisationer/synpunkter-fran-privatpersoner-organisationer-och-myndigheter> 2025-12-12

Falkenberg, 2024. *Planeringsstrategi för Falkenbergs kommuns översiktsplanering.* Hämtad från: <https://kommun.falkenberg.se/media/evolution/3641387a-e398-405f-ba94-2ff0f62300d6/5096255d-5303-4316-8028-aaf1fcbd0a10.pdf> 2025-12-12

Falkenberg, 2014. *Översiktsplan 2.0 för Falkenbergs kommun.* Hämtad från: <https://kommun.falkenberg.se/document/bygga-bo-och-miljo/falkenberg-vaexer/detaljplaner-ochoversiktsplaner/oep-och-foep/2425-oeveriktsplan-2-0-del-i-staellningstagande> 2025-11-14

Falkenberg, 2019. *Underlag för aktualitetsprövning av Översiktsplan 2.0 samt tillhörande fördjupade översiktsplaner.* Hämtad från: <https://kommun.falkenberg.se/document/bygga-bo-och-miljo/falkenberg-vaexer/detaljplaner-ochoversiktsplaner/oep-och-foep/2424-oeveriktsplan-2-0-underlag-foer-aktualitetsproevning> 2025-11-14

Falkenberg, 2020. *Fördjupad översiktsplan (FÖP) för norra & södra kusten.* Hämtad från: <https://kommun.falkenberg.se/bygga-bo-och-miljo/falkenberg-vaxer/detaljplaner-och-oversiktsplaner/oversiktsplaner-och-fordjupade-oversiktsplaner/foerdjupad-oeveriktsplan-foer-norra-och-soedra-kusten> 2025-11-14

Länsstyrelsen, 2018. *Granskningsyttrande 4 enligt 3 kap 16 § Plan- och bygglagen över förslag till fördjupad översiktsplan för södra och norra kusten i Falkenbergs kommun.* Hämtad från: <https://kommun.falkenberg.se/document/bygga-bo-och-miljo/falkenberg-vaexer/detaljplaner-ochoversiktsplaner/oep-och-foep/foep-norra-och-soedra-kusten/2430-laensstyrelsens-granskningsyttrande-1> 2025-11-14

Halmstad, 2022. *Framtidsplan 2050 – Halmstads kommuns nya översiktsplan!.* Hämtad från: <https://framtidsplan2050antagande.halmstad.se/> 2025-11-14

Halmstad, 2024. *Planeringsstrategi för kommunomfattande översiktsplan, Framtidsplan 2050*. Hämtad från:

<https://www.halmstad.se/download/18.6cd128cd18f37b8038170d09/1715692291970/Planeringsstrategi%20f%C3%B6r%20kommunomfattande%20%C3%B6versiktsplan.pdf> 2025-11-14

Länsstyrelsen i Västra Götaland. (2019). Slutrapport över KOMPIS-bidraget - Kommunal kust- och havsplanering i statlig samverkan under 2016-2018.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.8cd5a1b19362fb4fc2269/1732533289048/Slutrapport%20%C3%B6ver%20KOMPIS-bidraget.pdf>: Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen, 2025. *Granskningsyttrande över förslag till Översiktsplan 2050 för Laholms kommun*. Hämtad från:

<https://www.laholm.se/download/18.10e4a7dc19a7bd354e874d10/1764152412244/L%C3%A4nsstyrelsens%20granskningsyttrande.pdf> 2025-12-18

Laholm, 2025. *Översiktsplan 2050*. Hämtad från: https://kartor.laholm.se/op2050_antagande/

Laholm, 2025b. *Särskilt utlåtande*. Hämtad från:

<https://www.laholm.se/download/18.10e4a7dc19a7bd354e874ca7/1764152347394/S%C3%A4rskilt%20utl%C3%A5tande.pdf> 2025-12-18

Ramboll. (2023). Storskalig vindkraft i Västerhavet.

https://www.lansstyrelsen.se/download/18.3e3dcd4918d54a58c9c2cb0f/1707223148163/StorskaligVindkraftV%C3%A4sterhavet231130_low.pdf: Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Bilaga 1

Resonemang från Länsstyrelsen i Hallands län kring hantering av Riksintressen enligt Miljöbalken 4. Kapitel 2 och 4 §§ i kommunal planering. Hämtat från yttrande över förslag till fördjupad översiktsplan för södra och norra kusten i Falkenbergs kommun, daterat 2018-05-25 med diarienummer 401-2454-18.

*Texter inriktade på Falkenbergs geografi i synnerhet är borttagna. Text som beskriver Hallands kustzon i sin helhet är **fetmarkerad**.*

”Enligt förarbetena (prop. 1985/86:3 sidorna 176–177) ska 4:2 MB skydda stora värden för turism och friluftsliv mot olämpliga exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Attraktiva områden för turism och friluftsliv bör användas så att ett allsidigt utnyttjande möjliggörs. För detta erfordras att obebyggda områden i stor utsträckning förblir obebyggda. Förarbetena (1985/86:3 sidan 84) anger också att inom de områden som skyddas av 4:4 MB är konkurrensen om marken mellan bevarandebalken och exploateringsbalken stor. Syftet med gällande riktlinjer är att de förhållandevis begränsade delar av områdena som fortfarande är oexploaterade och samtidigt har stora bevarandevärden, också i fortsättningen skall kunna utnyttjas för friluftsliv och rekreation på ett allsidigt sätt.

I vissa fall kan exploatering tillåtas trots att de skulle kunna orsaka påtaglig skada på de riksintressanta områdena. Detta gäller utvecklingen av befintliga tätorter, utvecklingen av det lokala näringslivet, anläggningar som behövs för totalförsvaret, samt, ifall det finns särskilda skäl, anläggningar för utvinning av viktiga ämnen eller material som avses i 3 kap. 7 § andra stycket MB.

Länsstyrelsen vill också framhålla att det i lagtexten står att bestämmelserna om riksintressena i 4 kap. MB inte ska utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter. Även om de små samhällena längs kusten i en framtid skulle definieras som tätorter är det inte självklart att de skulle kunna ges samma möjligheter att växa som dagens tätorter. **Det finns väldigt många små samhällen längs Hallands kust. Om alla tillåts växa kommer Hallands kustområde att byggas igen.** De gröna kilarna mellan kustsamhällena är viktiga för de kvaliteter som bestämmelserna i 4 kap MB ska skydda.

Tätortsindelningen i Sverige beräknas vart femte år av Statistiska centralbyrån (SCB). Indelningen baseras på en officiell definition av begreppet tätort. En gemensam nordisk tätortsdefinition fastställdes år 1960. Den svenska tätortsdefinitionen har fram till 2015 utgått från befolkningsantal, bebyggelsekoncentration och andel permanentbebyggelse. En tätort har fått bestå av maximalt 50 procent fritidshus. I den officiella tätortsdefinitionen har det däremot inte funnits något krav på samhällsservice. Det innebär att de samhällen som är tätorter i SCB:s statistik inte nödvändigtvis har varit tätorter i den betydelse som används inom fysisk planering. Inom fysisk planering läggs vikt vid service, som affärer och förskolor.

År 2015 införde SCB en ny tätortsdefinition. Den största förändringen i den nya tätortsdefinitionen är att den inte längre sätter någon gräns för andelen fritidshus. **Denna förändring innebär en stor förändring, inte minst i Hallands län, som hör till de tre län i Sverige där tätortsbefolkningen som en följd av den nya definitionen ökar mest (5 procent).**

Länsstyrelsen gör bedömningen att den nya tätortsdefinitionen inte utan fördjupad analys kan läggas till grund för beslut om vad som ska bedömas vara utveckling av en befintlig tätort enligt 4 kap 1§ MB. Länsstyrelsen konstaterar att de särskilda hushållningsbestämmelserna i 4 kap MB formulerades med utgångspunkt från en tätortsdefinition som skiljer på fritidsbebyggelse och permanentbebyggelse. En definition som på detta sätt skiljer på orter som domineras av permanentbebyggelse och orter som domineras av fritidsbebyggelse har varit grundläggande för att säkerställa lagstiftningens övergripande syfte, som handlar om att värna natur- och kulturvärden, turism och friluftsliv. Länsstyrelsen konstaterar vidare att beslutet om en ny tätortsdefinition har fattats av en enskild myndighet, och att beslutet inte har förenats med någon analys av hur en ny definition påverkar tillämpning av lagstiftning som refererar till begreppet tätort, så som de särskilda hushållningsbestämmelserna i 4 kap MB. Enligt Länsstyrelsens uppfattning kan en förändring av tätortsdefinitionen, beslutad av en enskild myndighet, inte utgöra anledning till att genom lag beslutade särskilda hushållningsbestämmelser riskerar att sättas ur spel. **Länsstyrelsen bedömer vidare att en strikt tillämpning av SCB:s nya tätortsdefinition skulle innebära helt nya förutsättningar för Hallands kustområde, med fler och större tätorter och en framtida risk för att den nationellt värdefulla halländska kusten blir nästan helt exploaterad för enskilt nyttjande.**

Med kompletteringar menas, enligt förarbetena, sådana tillskott till en befintlig bebyggelsegrupp, som innebär att det av fritidsbebyggelse ianspråktaga området inte ökar nämnvärt i omfattning, eller tillskott som innebär en naturlig avrundning av ett bebyggelseområde. Även förtätningar inom befintliga bebyggelseområden kan normalt accepteras. Om det finns särskilda skäl får annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna. Det bör så långt möjligt gälla andra former av fritidsbebyggelse än enskilt ägd bebyggelse.

Det framgår inte av vare sig lagtexten eller förarbetena hur många gånger en viss bebyggelsegrupp ska kunna kompletteras utan att strida mot bestämmelserna i 4:1, 4:2 och 4:4 MB. Om ett stort antal mindre kompletteringar görs till en bebyggelsegrupp skulle de till slut kunna omfatta så mycket mark att det orsakar påtaglig skada på de natur- och kulturvärden som bestämmelserna i 4:1, 4:2 och 4:4 MB ska skydda.

Kustområdet [i Halland] har stora kvaliteter i form av vackra vyer över landskapet, rekreationsmöjligheter och liknande. De är förmodligen en av de främsta orsakerna till att området är uppskattat både av besökande, sommargäster och permanentboende. De stora kvaliteterna kan dock försvinna om obebyggda strandängar och annan jordbruksmark exploateras.

Inom de områden som är av riksintresse för rörligt friluftsliv och högexploaterad kustzon är det viktigt att all ny bebyggelse anpassas till platsens natur- och kulturvärden. Detta gäller generellt, alltså även inom de områden som redan är helt eller delvis utbyggda.”